

ЛЕМКІВСЬКИЙ

КАЛЕНДАР

на

1970

рік

diasporiana.org.ua

ЛЕМКІВСЬКИЙ КАЛЕНДАР

НА БОЖИЙ

1970

Р І К

Зредагував ЮЛІЯН БЕСКИД

Обкладинка роботи арт. М. Левицького

(6 з черги видання)

ВИДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

Торонто, Онт.

—

1970

—

Каміллус, Н.Й.

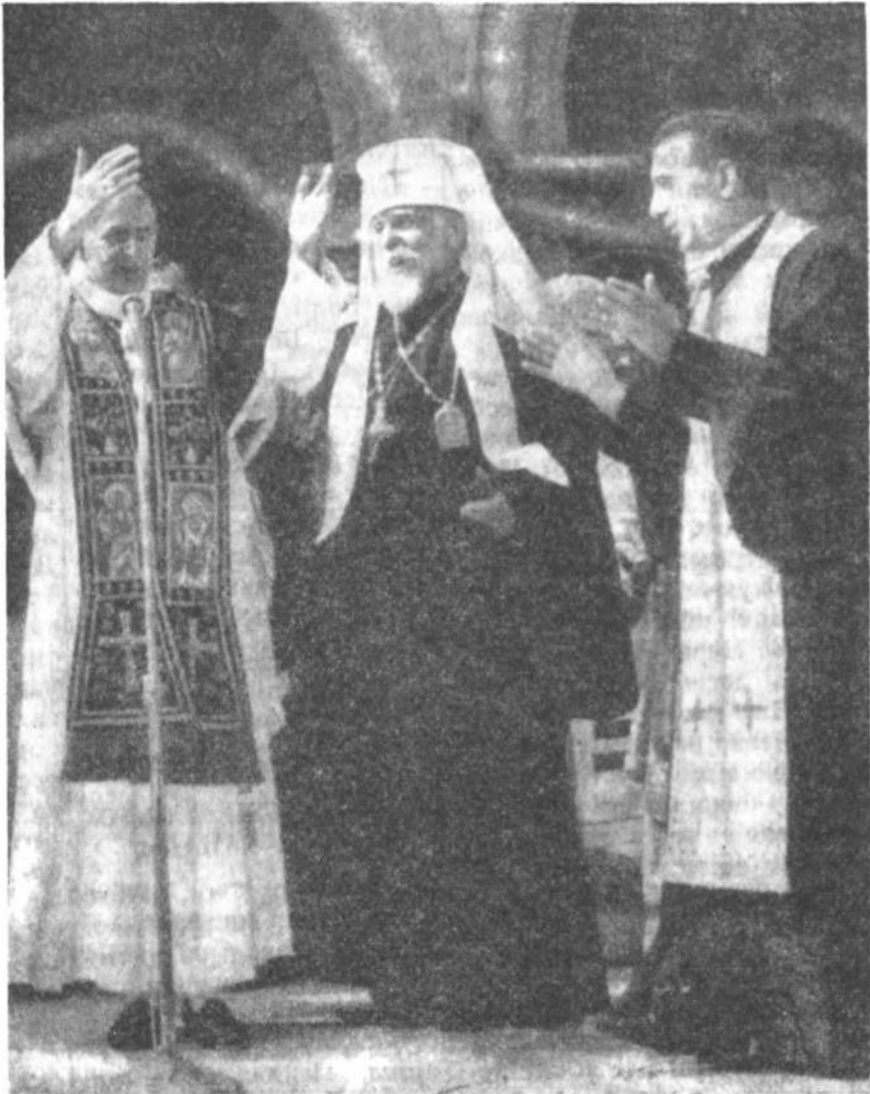
**LEMKO
ALMANAC
1970**

Edited by JULIAN BESKYD

**Publisher: Organization for O. D. Lemkivshchyna
Printed in Canada**

Basilian Press — 286 Lisgar Street, Toronto 3, Ontario, Canada

СВЯТА СОФІЯ – НАША ГОРДІСТЬ І СЛАВА

Вселенський Архиєрей Папа Павло VI вітає українських паломників з дверей храму Св. Софії та уділяє їм Архиєрейське Благословення; біля Папи Верховний Архиєпископ Кардинал Йосиф Сліпий і Всесвітл. о. шамбелян Мирослав Марусин.

ДУХОВА СПОВІДЬ

Господи Боже — прости — беззаконня!
Глянуть не смію — на небо — спокійно.
Уста не смію — відкрити — спокійно.
Ані зігннути — в гріхах, у бездонних.

Тіло ліниве — від гойної їжі.
Душу затьмарило — дрібно-міщанство.
Ноги-ж спіткнулись — об злеє коханство.
Мислі втонули — в бізнесі і біржі. —

Я вже мов дерево, тлінь, і мертвота.
В серці, у мені, мов злодій укрится.
Що мов чатує — на духа зо злота.
Може й на душу — живу ще — у ситях...
Господи Боже — спаси мою душу. Амінь.

Торонто в серпні, 1969

СВЯТА СОФІЯ — НАША ГОРДІСТЬ І СЛАВА

"Київська Софія красувалася майже тисяч літ на усій Русі-Україні, як символ почитання і пошани Божої Мудрости, другої особи Пресвятої Тройці. Вона опановувала усе життя і нормувала його устрій, як в одиниці, так і усїєї держави. В ній линули молитви до Божої Мудрости за благо народу, "даючи прохаючому премудрість". (Мол. Трисв. Літ.). Нехай і українська Софія в Римі, хоч в одробині заступить і сповнить свою ролю в житті усіх українців на Батьківщині і поселеннях, коли в Київській Софії затихла молитва і Служба Божа. Нехай тим гарячіше лине вона тут за Божу Мудрість, "горною мудрість" (Утр. св. Кирила і Методія), коли нині людська мудрість, мудрість цього віку (1 Кор. 2, 6) хоче брати перевагу і знищити наш нарід та нашу Церкву. Нехай не лише українці, але і не-українці знаходять тут піднесення духа, потіху, розраду і передусім просвітління у важких хвилинах життя і рішеннях. Нехай вона стане могутнім чинником для нашого світлого майбутнього і приверне славні часи наших князів, коли то вперше постала Св. Софія в Києві: "Ми говоримо про мудрість Божу в тайні, закриту, що її Бог призначив перед віками нам на славу" (1 Кор. 2, 7).

(Зі Слова Блаженнішого Верховного Архиепископа Кир Йосифа на отворенні Собору св. Софії в Римі).

САМАРІЯНИН

Той сідоволосий дід був подібний до апостола Луки. Він перший з ряду сидів під острішком уходової брами до храму св. Юра. Аж дивно було, що такий дід-прошака носив рівно чесану довгу бороду, але замість чобота на лівій нозі мав хляву, здолу підбиту справжньою кінською підковою. Коралі, що наних молився той старик, дід Танасій, були з прозорого скла. І годі було спізнати, коли дідок підносив ці свої пацьорки до уст, щоб, закінчуючи молитву, поцілувати хрестик, чи це дідові сльози так блестять і білими коралями скапують на сірі пасма борода, чи діаманти в дідусевих руках...

Танасій втратив ліву ногу ще на босняцькій війні та з того часу зачинилися перед ним усі ворота до світу й до інакшого життя.

Під острішком до входової брами сидів з своїми бесагами дід Танасій та молився за живих та померлих. Зовсім подібний до апостола Луки, і такий тихий та смиренний.

Недалечко від його, зараз же на одно посягнення руки, теж біля воріт, вертівся каліка з уродження, середнього віку, в лахмітті, прошака Климко, хворий на пропасницю. Залякани, завжди повні сліз очі, мокрі губи та руки в його заєдно дрижали, що й лепти не міг ухопити, коли люди йшли на Хвалу Божу та кидали шістки вбогим і қалікам. Климко був з-під Яворова і не відходив від порогів катедри св. Юра. Він молився тут гаряче й за себе й за тих, що його просили.

Вижче дверей до Преосвященнішого Кир Івана палати клубком сиділа старуха Ксеня й не бачила ніколи ані набожних людей, що приходили до храму, ані сонця не бачила, бо сліпа була й терпелива була, як ця геройська мати, що втратила вісьмох своїх рідних синів на війні та ані одного зойку ніхто від неї не чув.

Не знаю, як називалася ця вбога і немічна жінка, що на звитку чорної верети прикучнула, та скигліла так жалібно й так діймаюче, що й найбільший скупендряга, переходячи, мусів би цій нещасній людині кинути кусок хліба. Направду — чи за свої гріхи, чи за чужі вона терпіла, — аж ніяк цього розчовпати не потраплю. Надлюдськими силами горіла в терпінні ця мучениця.

Ще троє було перед одвірками до храму св. Юра прошаків. Вони найменшої кривди нікому не чинили, а коли навіть дехто з них був настирливіший, то це наука для здорових і щасливих, кому вони мають усе добро завдячувати.

Ніхто й ніколи не проганяв тих бідних людей від воріт Святоюрських Палат.

**

Весна теж тоді вдяглася бруньками й сади зацвили молодшим цвітом. Заповідався великий врожай і повеселішали люди.

Великим троком заїхали тоді теж за ворота Святоюрських порогів у військових одностроях люди, а на шапках мали труп'ячі головки. Авто варчало, бо слизько було на рівних кругляках під гору до другої брами їхати. Захлистувався мотор та гаркотів, як найлютіші сибірські собаки. А вояки першого схопили на рівні ноги діда Танасія та силою почали волікти його до чорного авта. Не знав дідок зразу, що робити, чи пручатися, чи тікати, чи навколішках благати пощади?!

— Нікс брот для кріпель нерабочих! — кричав ломаною мовою гестапівець і дротяною плетінкою бив німечних калік, що сиділи тихо й ще тихіше шептали свої молитви за живих і померлих.

— Нікс юден, нікс работа; нікс кріпель — нікс работа!

Прискакував до кожного зокрема з тих сьомеро прошак гестапівець і кричав та лаявся: — Нікс работа — нікс брот!

— Мусен крепірен кріппель!

З Митрополичої палати, як на долоні видно було цю всю суматоху на подвір'ю.

На знак Князя нашої Церкви, Великого Митрополита Кир Андрея Шептицького вийшов о. Котів на подвір'я до вояків та попросив їх до середини.

Як живий свідок передаю слідує:

Митрополит велів перевезти Себе в своїй лектиці до великої кімнати й найкращою німецькою мовою запитався німців:

— Що ви хочете від тих моїх бідних людей?

Спокійне було лице Митрополита, лиш очі тої святої людини горіли в сльозах.

— Вони мої діти й я несу за них усю відповідальність.

— Так — перебив гестапівець — відповідальність, але вони нероби, каліки й даром одержують картки на хліб.

— Для кріплів-калік нема хліба! — крикнув другий.

— Для кріплів — з притиском говорив святець Митрополит, — нема хліба! А знаєте, хто є найбільший каліка? — легко підвівся, як князь на своєму сідалі, добрий батько усіх убогих та їх опікун Митрополит та сказав:

— Ось тут найбільший каліка! Беріть і мене.

Він показав свої білі руки, —

— Мене першого беріть! Не чекайте, беріть.

**
*

Не горіли очі гнівом у Тої Праведної Людини. І усмішка весела не зродилася на вустах Митрополита, коли порожнє велике авто щезло за воротами.

— Підідь, прошу Вас дуже, з мого стола хліб візьміть і по рівній пайці роздайте тим моїм приятелям, бідолахам ще живим, — мовив Він ласкаво; але ті м'які слова ломилися й голос дрижав у Того святця Богоугодника Андрея.

**
*

Уся Європа конала в кліщах голоду. Щипали люди молоду кропиву й не було вже котів і собак на вулицях. Без приділових карток було ще сонце, повітря та вода.

Роман Купчинський

ПРЕБАГАТА ТИ ЄСИ!

Багата Ти еси і бідна Україно,
Мій Краю Дорогий, і раю і руїно;
Благословення Ти, й проклята рівночасно,
Замаєна добром і вкрита лихом рясно.

Топтали Твій загін наїздники недобрі:
Хозари, половці, і печеніги й обри,
І хижа татарва, і турки завидющі,
Ненависна Москва, поляки загребущі.

Мадяри, свояки кривавого Атилі,
І німці, скупані в крові, крові і чорнилі.
Та Ти, мов фенікс той, все воскресала знову,
Стрясала попіл з риз, відзискувала мову.

Вмивалася дощем, поїлася росою,
І дивувала світ нетлінною красою.
Надхни мене тепер, додай снаги і хисту
Щоб гідно описать Твою красу пречисту.

Твої святі лани, пшеницею вагітні,
І запашні степи й луки пишноцьвітні.
Задумані ставки, і ріки срібноводні,
І водопадів гук — як дзвони Великодні.

І шум старих лісів, і гомін темних борів,
І блиски зір Твоїх, що міняться — як роси.
І ранішні хмарки, як золоті покоси,
І грому Твого дзвін і ласку Твого сонця;

І бабиного літа срібні волоконця,
І сяйво місяця над сонною горою,
І білий чар зими Різдв'яною порою,
І радощі землі, що встав Ісус від гроба;

І жайворонка спів над плугом хлібороба,
І журавлиний ключ, яким Господар світу
Визволяє весну, а замикає літо,
І чайки, чайки скиг, болючий від тривоги;

Що вивела діток край битої дороги,
І села, нашу міць, наш заповідник волі,
Захований в балках від ока злої долі,
І городи старі, відновлені чужими;

І для чужих богів, хоч тужать за своїми,
Вкінці нехай слова веселкою заграють,
Про гарний мій народ — сумний в веселім краю,
Він — мов царівна та, наврочена Ягою;

Що спала сотню літ і встала молодою,
Так спав він літ шістсот,
Заклятий ворогами, і молодим збудився,
хоч був старий літами...

(З приватного архіву-музею Андрія Кігічака)

Марія ГАРМАШ

У П А

Ішли вони із сіл, із міст,
А в душах їх — той самий зміст,
В очах у них — народній гнів,
Що з сліз, що з горя накупів.

Збудився месник в них —
Максим,
Землі своєї вольний син,

Він — чорнозем, він селянин,
Він — тисячі і він — один.

Як прийде час — з'явиться знов
Пімстити згарища і кров...
Як не він сам, то його син,
Це буде все той сам Максим.

КНЯГИНЯ ОЛЬГА

НА ЮВІЛЕЙ 1000-ЛІТТЯ ІІ ПАНУВАННЯ

Давно було це, в княжій ще добі: —
Вже успокоювались всі племена.
Вставали вже — у Русь одну, собі.
Приносили — у Київ — і знамена,
щоб маніфестувати — Русі єдність й силу.
Створить державу — гарну, людську, й милу. —
У час такий, у час рухливий і живий,
У час державних — спалахів й синтез: —
На київським престолі, — прапор владарський,
з'явилась княжна Ольга, цвіт степів й безмеж.
Відкривши "Золоті Ворота" — навстіж,
дала закони, тай науку, наські. —
І враз побігли в-рух — дружинники її: —
За їми й воїни, — а там — і послі.
Війна-ж принесла мир, державі молодій.
З'явилися будівничі, — встали плуги, кросна.
І поплила торгівля — на розрост,
Дніпром, рівненько, аж у Царгород.
Дрібні турботи — зникнули ураз.
І добробут — мов фама — ріс у Краю.
Від грецького князя — прийшли свати в той час.
Та не весілля — грала музика — в розмаю...
Бо княжна вибрала — дружбу, і монастир.
Щоб Русь була сама, й не йшла в ясир. —
Над княжим садом — збудувала хрест: —
Щоб діти, й внуки, в Русі, стались християни.
Для світу (тай своїх), вчинила гарний жест,
поїхавши у Греки: — Вірний друг, й прикладний.
Звідтіль — взяла — учителів нової віри,
щоб вчить любови — наших лицемірів. —
Співали всі ліси, шуміли і жита.
На лан державний — вийшли всі спудеї.
Защобетали діти, в білих, у хатах,
Жінки-ж пішли — на смілий шлях, вже для ідеї.
Та не осталися — по-заду й Бояри: —
Створивши армію — для сина Святослава. —
Ясніє шлях, "Чумацький, Княжий, Шлях".
І світить Жінка-Зоря, в цім шляху любови,
над Україною: — Співає на-возвах,
той грецький дуж, донині, в храмах, у Єгови. —
Гей сестри, гей жінки, хто з вас піде у слід?...
Хто — як й Вона — підтягне Русь, під небозвід? —

(1969)

ЛЕБЕДІ МАТЕРИНСТВА

Мріють крилами з туману лебеді рожеві,
Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві,
Заглядає в шибу казка сивими очима,
Материнська добра ласка в неї за плечима.

Ой біжи, біжи досадо, не вертай до хати,
Не пущу тебе колиску синові гойдати.
Припливайте до коліски, лебеді, як мрії,
Опустіться, тихі зорі, синові під вії.

Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні,
Лопотіли крилами й рожевим пір'ям,
Лоскотали марево золотим сузір'ям.

Виростеш ти сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги.
У хмільні смеркання мавки чорноброві
Ждатимуть твоєї ніжності й любові.

Будуть тебе кликати у сади зелені
Хлопців чорночубих диво-наречені.
Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Можна вибрати друга і по духу брата,
Та не можна рідну матір вибирати.
За тобою завжди будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.

І, якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі.
Стануть над тобою, листям затріпочуть,
Тугою прощання душу залоскочуть.

Можна все на світі вибрати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

МАТИ – УКРАЇНКА

У 25-ліття Української Повстанської Армії

З блавату цвітів сплели молоді дівчата вінок; ці дівчата, що вчора стояли на перелазях і ловили пламенне сонце, що луною горіло й сміялося на бронзових лицах тих велетнів-лицарів.

Текля стояла, наче біла морморова статуя на зеленій межі, та до неба випрямила свої білі руки.

— Побіжу, полечу, в люту вовчицю переодягну себе та кричати буду страшним криком: — Зась вам до моїх дітей! Для себе самої я їх виховала!

— А яка вона краща, друга матір, має більше право до них?!

Але руки самі опали до долу — і взяла мати голову Миколи на свої коліна і сльозами промивала з високого чола кров, що плинула струмочком.

— Цить, хлоп'я моє, цить. — Круглі сльози коралями падали на Миколине чоло.

— Ти добре зробив, що більше її кохав, як мене, рідну матір. Вона, Україна.

В домовину поклали, китайкою сповите тіло Миколи вояка-героя, а коли священик востаннє прощав Теклиного сина, не видержала Текля і знову бунтом спалахнуло її серце. Вона на вколішках стояла біля домовини й широкими раменами держала в обіймах тверде, чорне сховище, що заздро ховало в собі молоде серце її сина, борця за волю України.

— Не дам, не пушу його від себе! — Вона ридала та білим своїм чолом біла об домовину. — І мене в сиру землю засипайте. Разом з моїм горем і з моєю жалобою. Легше нам у двох буде в цій домовині. Боже, Боже, де Ти?

Стояв третій син біля своєї матері та начеб смертельно пострілену птаху піддержував її своїми юнацькими руками.

— Якби і ти мені пішов, — мати з болісним докором дивилась синові в очі, — тоді я тебе сама згладжу з того світа. Не буде мені, ані тобі більше спокою.

— Мамо, мені немає такого життя, — хотів Олекса випередити свою матір, але вона нігтями в'їлася в його рам'я: — Не підеш мені ніде від хати! — а далі вона боялася докінчувати своїх думок.

А цього третього Теклиного сина Медведем переназвали його побратими — і не було живої душі в Україні, що не знала б про нього. — Що таке страх — це було невідоме юнакові. І хоч він довго таїв і не хотів свідомо ранили зболілого серця матері, то його душа та вчинки були завжди там, де найгірніша та найбільша була потреба. — За долю братів! І рідної, княжої землі Лемківщини.

Був потім погідний день, — та поновою лежав білий сніжок на морозом скованій землі, і не було вже ані одного дзвона дзвіниці, бо кат і це добро загарбав.

І саме цього дня в селі над річкою Вислоком мали відбутися похорони вояка-героя, що смертю хоробрих упав на полі слави.

— Поїхали по його матір — стояли жінки та плакали, бо всі знали та на собі засвідчили горе материного серця.

Вона йшла достойна, наче весільна бояриня, сиві пасма волосся срібною короною охоплювали її голову; вона на колінах стала перед величю сметри свого третього сина та не члакала, ані не ридала.

Хвилину вона тихо молилася, а потім піднесла своє чоло, підійшла ближче до ложа, де в цвітах лежав її син, та брала в свої руки голову свого сина та цілувала його чоло, очі, лице — і мовила:

— Дякую тобі, великий мужу, за твій розум, за твої чини, за твоє бажання служити рідній землі. Дякую тобі, що ти за неї життя своє віддав.

Вона брала білі синові руки в свої обійми та далі дякувала:

— Спасибі тобі сину за силу твоїх рук, що ти в них держав кріс і завзято сів смерть між тих, що нас розпинають. Сторицею дякую тобі за честь, що ти не скорився катам і не пішов на їх наругу.

Мати-Текля не видержала і гірким плачем припала до синої землі і крізь сльози лебеділа: — Ти сину праведний, йди перед престіл Всевишнього та благай Його, щоб твоя жертва була останньою за волю України.

А ці материні сльози самоцвітами канули на могилу третього її сина...

— Вона, свята мати. — З уст до уст шепотом передавали собі люди, що громадою прийшли востаннє прощати українського повстанця-героя, Олексу Медведя.

Свєнь - Јануару

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 Ч	Боніфатія, мч.	Обріз. ГНІХ. Н. Р., св. Вас. Сильвестра папи (Пр. Бог.) Малахії, прор. Сүб. п. П.
2 20 П	Ігнатія Богон. свщмч.	
3 21 С	Юліянії, мч.	
4 22 Н	Отців, Анастасії, мч.	Н. п. Просв. Соб. 70 Ап. Навеч. Богоявл. Теопемп. Богоявлення Господне Собор св. Івана Хрест. Юрія й Еміліяна, мч. Полієвкта, мч. Григорія з Нісси, св.
5 23 П	10 мч. у Криті	
6 24 В	Навеч. Різдва, Євгенії, мч.	
7 25 С	Різдво Г.Н.І.Х.	
8 26 Ч	Собор Пресв. Богород.	
9 27 П	Степана, первомч.	
10 28 С	Св. мчк. спалених у Ніком.	
11 29 Н	Н. п. Різдва. Дітей уб. у В.	
12 30 П	Анісії, мч.	
13 31 В	Меланії, преп. (Відд. Різдва)	
14 1 С	Обрізання ГНІХ, Н. Р., В. В.	
15 2 Ч	Сильвестра папи (Пред. Б.)	
16 3 П	Малахії, прор.	
17 4 С	Собор 70 Ап., Сүб. п. Пр.	
18 5 Н	Навеч. Богоявл. Теопемпта	Н. про Митаря й Фарисея Макарія, преп. † Євтимія Вел., преп. Максима, ісп. Тимотея, ап. Климентія, свщмч. Ксенії, преп.
19 6 П	Богоявлення Господне	
20 7 В	Собор Івана Хрестителя	
21 8 С	Юрія й Еміліяна, мч.	
22 9 Ч	Полієвкта, мч.	
23 10 П	Григорія з Нісси, св.	
24 11 С	† Теодосія, преп.	
25 12 Н	Нед. по Просвіщ.	
26 13 П	Єрмила і Стратоніка, мч.	
27 14 В	Отців убит. у Синаї (В. Бог.)	
28 15 С	Павла й Івана, преп.	
29 16 Ч	Покл. оковам ап. Петра	
30 17 П	† Антонія Вел., преп.	
31 18 С	Атанасія й Кирила, св.	
		Н. про Блудного Сина Ксенофонта, преп. † Перен. мщ. Ів. Золот. Єфрема, преп. Перен. мщ. Ігн. Богон. Трьох Святителів Кира й Івана, безсрбн.

Лютий - February

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 Н	31 п. Сошестя. Макарія, пр.	Н. М'ясопусна. Трифона
2 20 П	† Євтимія Вел. преп.	Стрітєння Господє
3 21 В	Максима, ісп.	Симеона й Анни, прор.
4 22 С	Тимотєя, ап.	Ісидора, преп.
5 23 Ч	Климентя, свщмч.	Агафії, мч. (Відд. Стрит.)
6 24 П	Ксенії, преп.	Вукола, преп.
7 25 С	† Григорія Богосл., св.	Партєнія, преп.
8 26 Н	32 нед. про Закєя. Ксєноф.	Н. Сиропусна. Теодора
9 27 П	† Перєн. мощів Ів. Зол.	Никифора, св. П. Вел. П.
10 28 В	Єфрема, преп.	Харлампія, мч.
11 29 С	Перєн. мщ. Ігн. Богон.	Власія, свщмч.
12 30 Ч	Трьох Святитєлїв	Мелетія, св.
13 31 П	Кїра й Івана, безсреб.	Мартинїяна, преп.
14 1 С	Трифона, мч. (Лютий)	† Пам. смерти св. Кирила
15 2 Н	Нед. Мит. і Фар. Стрітєння	Перша Нед. Вел. Посту
16 3 П	Симеона й Анни, прор.	Памфила, Порфира, мч.
17 4 В	Ісидора, преп.	Теодора Тир., влмч.
18 5 С	Агафії, мч.	Лева папи
19 6 Ч	Вукола, преп.	Архипа, ап.
20 7 П	Партєнія, преп.	Лева, єп. катанського
21 8 С	Теодора Тир., влмч.	Тимотєя, преп. (Зауп. с.)
22 9 Н	Нед. про Блуд. Сина. (В. Ст.)	Друга Нед. Вел. Посту
23 10 П	Харлампія, мч.	Полїкарпа, свщмч.
24 11 В	Власія, свщмч.	† 1 і 2 відн. гол. Ів. Хрєст.
25 12 С	Мелетія, св.	Тарасія, св.
26 13 Ч	Мартинїяна, преп.	Порфїрія, св.
27 14 П	† Пам. см. св. Кирила, уч.	Прокопія, преп.
28 15 С	Онїсима, ап. (Зауп. субота)	Василія, преп. (Зауп. суб.)

Березень — March

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 16 Н	Нед. М'ясопусна. Памфіла	Третя Неділя Вел. Посту
2 17 П	Теодора Тир.	Теодота, свщмч.
3 18 В	Лева папи	Євтропія, мч.
4 19 С	Архипа, ап.	Герасима, преп.
5 20 Ч	Лева, еп. Катон.	Конона, мч.
6 21 П	Тимотея, преп.	42 мч. в Аморії
7 22 С	Відн. мщ. мч. у Євгенії	Василія, свщмч. (Зауп. с.)
8 23 Н	Неділя Сиропусна. Полік.	Четверта Нед. Вел. Посту
9 24 П	† 1 і 2 Відн. гол. Ів. Хр.	† 40 мч. у Севастії
10 25 В	Тарасія, св.	Кондрата, мч.
11 26 С	Порфірія, св.	Софронія, св. (Поклони)
12 27 Ч	Прокопія, преп.	Теофана й Гр. Вел. папи
13 28 П	Василія, преп.	Перен. мщ. Никифора
14 1 С	Євдохії, препмч. (березень)	Венедикта, преп. (Ак. сб.)
15 2 Н	Перша неділя Вел. Посту	П'ята Неділя Вел. Посту
16 3 П	Євтропія, мч.	Сазина папи
17 4 В	Герасима, преп.	Олексія, преп.
18 5 С	Конона, мч.	Кирила Єрусалим., св.
19 6 Ч	42 мч. в Аморії	Хрисанта, мч.
20 7 П	Василія, свщмч.	Отців убитих в об. Сави
21 8 С	Теофілакта, іспов. (Зауп. с.)	Якова, іспов. (Лазар. суб.)
22 9 Н	Друга неділя Вел. Посту	Квітна Неділя. Василія
23 10 П	Кондрата, мч.	Никона, преп.
24 11 В	Софронія, св.	Захарії, преп.
25 12 С	Теофана й Гр. Вел. папи	Благовіщення Преч. Д. М.
26 13 Ч	Перен. мщ. Никифора	Вел. Четвер. Арх. Гавр.
27 14 П	Венедикта, преп.	Велика П'ятниця. Матр.
28 15 С	Агапія, мч.	Вел. Субота. Іларіона, пр.
29 16 Н	Третя Н. В. П. — Хрестопок.	Воскресення Г.Н.І.Х.
30 17 П	Олексія, преп.	Світлий Понеділок
31 18 В	Кирила єрусалм., св.	Світлий Вівторок

Квічень - Април

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 С	Хрисанта, мч.	Марії Єгипет., преп.
2 20 Ч	Отців убі. в обит. Сави	Тита, преп.
3 21 П	Якова, іспов.	Никити, іспов.
4 22 С	Василія, свщмч. (Зауп. суб.)	Йосипа й Григорія, преп.
5 23 Н	Четверта Нед. Вел. Посту	Неділя Ап. Томи
6 24 П	Захарії, преп.	Євтихія, св. † Методія
7 25 В	Благовіщення Преч. Д. М.	Георгія Мел., преп.
8 26 С	Собор Арх. Гавриїла (Покл.)	Іродіона й інш. ап.
9 27 Ч	Матрони, мч.	Євсихія, мч.
10 28 П	Іларіона, преп.	Терентія й Помпія, мч.
11 29 С	Марка й Кирила, мч.	Антипи, свщмч.
12 30 Н	П'ята Неділя Вел. Посту	Неділя Жінок-Миронос.
13 31 П	Іпатія, преп.	Артемона, свщмч.
14 1 В	Марії Єгипет., преп.	Мартина папи
15 2 С	Тита, преп.	Аристарха, ап.
16 3 Ч	Никити, іспов.	Агапії, мч.
17 4 П	Йосипа й Григорія, преп.	Симеона, преп.
18 5 С	Теодула й інш. мч. (Л. суб.)	Івана, преп.
19 6 Н	Квітна Неділя. † См. Метод.	Неділя про Розслаблен.
20 7 П	Георгія Мел., преп.	Теодора, преп.
21 8 В	Іродіона й інш. ап.	Януарія, свщмч.
22 9 С	Євсихія, мч.	Теодора Сикеот. (Переп.)
23 10 Ч	Вел. Четвер. Страсті. Терент.	† Георгія, влкмч.
24 11 П	Велика П'ятниця. Антипи	Сави Статил., мч.
25 12 С	Вел. Субота. Василія, ісп.	† Марка, ап.
26 13 Н	Воскресення Г.Н.І.Х.	Неділя про Самар'янку
27 14 П	Світлий Понеділок	Симеона, сп.
28 15 В	Світлий Вівторок	Ясона, ап.
29 16 С	Агапії, мч.	9 мч. у Кизиці (Відд. Пр.)
30 17 Ч	Симеона, преп.	† Якова, ап.

Травень - Мау

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 18 П	Івана, преп.	Єремії, прор.
2 19 С	Івана Старопеч., преп.	Атанасія Великого, св.
3 20 Н	Неділя Ап. Томи. Теодора	Нед. про Сліпородженого
4 21 П	Януарія, мч.	Пелагії, мч.
5 22 В	Теодора Сик., преп.	Ірини, мч.
6 23 С	† Георгія, великмч.	Йова Мнострад. (Відд. П.)
7 24 Ч	Сави Страт., мч.	Вознесення Господне
8 25 П	† Марка, ап.	† Івана Богослова, ап.
9 26 С	Василія, свщмч.	† Перен. мщ. св. Миколи
10 27 Н	Неділя Жінок-Мироносиць	Н. Св. Отців. † Симона З.
11 28 П	Ясона, ап.	† Кирила й Мет., Сл. ап.
12 29 В	9 мч. у Кизиці	Єпіфанія, св.
13 30 С	† Якова, ап.	Глікерії, мч.
14 1 Ч	Єремії, прор. (травень)	Ісидора, мч.
15 2 П	Атанасія Великого	Пахомія, преп.
16 3 С	† Теодосія Печ., преп.	Теодора Освц., преп.
17 4 Н	Неділя про Розслабленого	Сшестя Святого Духа
18 5 П	Ірини, мч.	Пресвятої Трійці
19 6 В	Йова Многострадаєльн.	Патрикія, свщмч.
20 7 С	Явл. Ч. Хреста (Перепол.)	Талалея, мч.
21 8 Ч	† Івана Богослова, ап.	† Константина і Єлени
22 9 П	† Перен. мщ. св. Миколи	Василиска, мч.
23 10 С	† Симона Зилоти, ап.	Михайла і Євфросинії
24 11 Н	Неділя про Самар'янку	Неділя Всіх Святих
25 12 П	Єпіфанія, св.	† Трете відн. гол. Ів. Хр.
26 13 В	Глікерії, мч.	Карпа, ап.
27 14 С	Ісидора, мч. (Відд. Препол.)	Терапонта, свщмч.
28 15 Ч	Пахомія В., преп.	Никити, преп. (Пр. Євх.)
29 16 П	Теодора Освц., преп.	Теодосії, препмч.
30 17 С	Андроніка, ап.	Ісаакія, преп.
31 18 Н	Неділя про Сліпородженого	2 п. Сшестя. Ермія, ап.

Червень - June

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 П	Патрикія, свщмч.	Юстина Філ., мч.
2 20 В	Талалея, мч.	Никифора, св.
3 21 С	† Конст. і Єлени (Відд. П.)	Лукиліяна, мч.
4 22 Ч	Вознесення Господне	Митрофана, св.
5 23 П	Михайла і Євросинії	Доротей, Хр. Чоловіколюб.
6 24 С	Симеона, преп.	Висаріона й Іларіона, пр.
7 25 Н	Неділя Св. Отців. † Обр. Г.	3 п. Шестя. Теодота, св.
8 26 П	Карпа, ап.	Теодора Тир., преп.
9 27 В	Тералонта, свщмч.	Кирила Олекс., св.
10 28 С	Никити, преп.	Тимотея, свщмч.
11 29 Ч	Теодосії, препмч.	† Вартоломея й Варнави
12 30 П	Ісаака, преп. (Відд. Вознес.)	Онуфрія В., прп.
13 31 С	Єрмія, ап. (Задušна субота)	Акилини, мч.
14 1 Н	Шестя Св. Духа	4 п. Шестя. Єлисея, пр.
15 2 П	Пресвятої Трійці	Амоса, прор.
16 3 В	Лукиліяна, мч.	Тихона, еп.
17 4 С	Митрофана, св.	Мануїла, мч.
18 5 Ч	Доротей, свщмч.	Леонтія, мч.
19 6 П	Висаріона й Іларіона, преп.	† Юди Тадея, ап.
20 7 С	Теодота, свщмч. (Відд. П'ят.)	Методія, свщмч.
21 8 Н	Неділя Всіх Святих	5 п. Шестя. Юліяна Т.
22 9 П	Кирила Олекс. св.	Євсевія, мч.
23 10 В	Тимотея, свщмч.	Агрипіни, мч.
24 11 С	† Вартоломея й Варнави, ап.	Різдво Івана Хрестителя
25 12 Ч	Онуфрія В. преп. (Пр. Євх.)	Февронії, препмч.
26 13 П	Акилини, мч.	Давида, преп.
27 14 С	Єлисея, прор.	Самсона, преп.
28 15 Н	Друга після Шестя	6 п. Шестя. Пр. мц. Кира
29 16 П	Тихона, еп.	Верх. Ап. Петра й Павла
30 17 В	Мануїла, мч.	† Собор 12 Апостолів

Липень - July

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 18	С Леонтія, мч.	Косми й Дам'яна, безср.
2 19	Ч † Юди Тадея, ап.	† Полож. Ризи Пресв. Бог.
3 20	П Методія, свщмч. (Хр.-Чол.)	Якинта, мч.
4 21	С Юліяна Тарс., мч.	Андрея Крит.
5 22	Н Третя після Сшестя. Євсевія	7 п. Сшестя. † Атанас. А.
6 23	П Агрипіни, мч.	Сісоя Вел.
7 24	В Різдво Івана Хрестителя	Томи, преп.
8 25	С Февронії, препмч.	Прокопія, влкмч.
9 26	Ч Давида, преп.	Панкратія, свщмч.
10 27	П Сампсона, преп.	† Антонія Печ. преп.
11 28	С Перен. мщ. Кира й Івана	Євфимії й Ольги, кн. укр.
12 29	Н Четверта п. С. Петра й Пав.	8 п. Сшестя. Прокла, мч.
13 30	П † Собор 12 Апостолів	Собор Арх. Гавриїла
14 1	В Косми й Дам'яна, безср.	Акили, ап.
15 2	С † Полож. Ризи Пресв. Бог.	† Володим. Вел., укр. кн.
16 3	Ч Якинта, мч.	Антиногена, свщмч.
17 4	П Андрея Крит., Марти	Марини, влкмч.
18 5	С † Атанасія Атон., преп.	Якинта, мч. Еміліяна, мч.
19 6	Н П'ята п. Сшестя. Сісоя В.	9 п. Сшестя. Макрини, п.
20 7	П Томи, преп.	† Іллі, прор.
21 8	В Прокопія, лкмч.	Симеона, преп.
22 9	С Панкратія, свщмч.	Марії Магдалини, преп.
23 10	Ч † Антонія Печ., преп.	Трофима й Теофіла, мч.
24 11	П Євфимії й Ольги, кн. укр.	† Бориса й Гліба, мч.
25 12	С Прокла, мч.	† Успення св. Анни
26 13	Н Шоста після Сшестя. Гавр.	10 п. Сшестя. Ермолая
27 14	П Акили, ап.	† Пантелеймона, влкмч.
28 15	В † Володимира Вел., кн. укр.	Прохора, ап.
29 16	С Антиногена, свщмч.	Калиника, мч.
30 17	Ч Марини, мч.	Сили, ап.
31 18	П Якинта, Еміліяна, мч.	Євдокима, преп.

Серпень - August

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 С	Макрини, преп.	Проісх. Ч. Хр. і 7 Бр. Мак.
2 20 Н	Сьома після Шестя. † Іллі	11 п. Шестя. Степана
3 21 П	Симеона, преп.	Ісаакія, мч.
4 22 В	Марії Магдалини	Сім молодців у Єфесі
5 23 С	Трофима, мч.	Євсигнія, мч.
6 24 Ч	† Бориса й Гліба, мч.	Преображення Господне
7 25 П	† Успення св. Анни	Дометія, препмч. Пасива
8 26 С	Єрмолая, свщмч.	Еміліяна, ісп.
9 27 Н	Восьма п. Шестя. † Пантел.	12 п. Шестя. † Матія, ап.
10 28 П	Прохора, ап.	Лаврентія, мч.
11 29 В	Калиника, мч.	Євпла, мч.
12 30 С	Сили, ап.	Фотія, мч.
13 31 Ч	Євдокима, преп.	Максима, ісп.
14 1 П	Проісх. Ч. Хр. 7 Бр. Макав.	† Перен. мщ. Теодосія П.
15 2 С	Пер. мщ. Степана	Успення Брєсв. Богор.
16 3 Н	Дев'ята п. Шестя. Ісаакія	13 п. Шестя. Пер. Обр.
17 4 П	Сім молод. у Єфесі	Мирона, мч.
18 5 В	Євсигнія, мч.	Флора, мч.
19 6 С	Преображення Господне	Андрея Страт., мч.
20 7 Ч	Дометія, препмч.	Самуїла, прор.
21 8 П	Еміліяна, ісп.	Тадея, ап.
22 9 С	† Матія, ап.	Агатоніка, мч.
23 10 Н	Десята після Шестя	14 п. Шестя. (Відд. Усп.)
24 11 П	Євпла, мч.	Євтиха, свщмч.
25 12 В	Фотія, мч.	Тита, ап. і П. мщ. св. Вар.
26 13 С	Максима, ісп. (відд. Преоб.)	Адріяна, мч.
27 14 Ч	† Перен. мщ. Теодос. Печ.	Пімена, преп.
28 15 П	Успення Прєсв. Богородиці	Августина, св.
29 16 С	Перен. нерукотв. Образа	† Усікн. гол. Івана Хрест.
30 17 Н	Одинадцята після Шестя	15 п. Шестя. Олександра
31 18 П	Флора, мч.	† Пол. Пояса Пр. Богор.

Вересень — September

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 В	Андрея Страт., мч.	† Н. ц. Рік. Симеона Ст. Маманта, мч.
2 20 С	Самуїла, прор.	Антима, свщмч.
3 21 Ч	Тадея, ап.	Вавили, свщмч.
4 22 П	Агатоніка, мч.	Захарії, прор.
5 23 С	Луца, мч. (Відд. Усп.)	
6 24 Н	Дванадцята після Шестя	16 п. Шестя. Чудо Мих. Созонта, мч.
7 25 П	Вартоломея, Тита, ап.	Різдво Пресв. Богородиці
8 26 В	Адріана, мч.	Йоакима й Анни
9 27 С	Пімена, мч.	Минодори, мч.
10 28 Ч	Августина, св.	Теодори, преп.
11 29 П	† Усіки. голови Ів. Хрест.	Автонома, свщмч.
12 30 С	Олександра, св.	
13 31 Н	Тринадцята після Шестя	17 п. Шестя. Корнелія
14 1 П	† Н. церк. Рік. Симеона Ст.	Воздвиження Ч. Хреста
15 2 В	Маманта, мч.	Никити, влкмч.
16 3 С	Антима, свщмч.	Євфимії, влкмч.
17 4 Ч	Вавили, свщмч.	Софії, Віри, Над., Люб.
18 5 П	Захарії, прор.	Євменія, преп.
19 6 С	Чудо Арх. Михаїла	Трофима, мч.
20 7 Н	Чотирнадцята після Шестя	18 п. Шестя. Мих., мч.
21 8 П	Різдво Пресв. Богородиці	Кондрата, ап.
22 9 В	Йоакима й Анни	Фоки, свщмч.
23 10 С	Минодори, мч.	Зач. Ів. Хрест.
24 11 Ч	Теодори, преп.	Теклі, первмч. і рівноап.
25 12 П	Автонома, свщмч. (в. Різ. Б.)	Євфросинії, преп.
26 13 С	Корнелія, мч.	† Івана Богослова
27 14 Н	15 після Сш. Воздвиж. Ч. Х.	19 п. Шестя. Калистрата
28 15 П	Никити, влкмч.	† Харитона, преп. ісп.
29 16 В	Євфимії, влкмч.	Киріяка, преп.
30 17 С	Софії, Віри, Надії, Любови	Григорія, свщмч.

Жовтень ~ October

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 18 Ч	Евменія, преп.	† Покров Пр. Богородиці
2 19 П	Трофима, мч.	Кипріяна, свщмч.
3 20 С	Євстатія, мч. Михаїла, исп.	Дионісія Аеропаг., свщмч.
4 21 Н	Шіснадцята після Сшестя	20 п. Сшестя. Єротей
5 22 П	Фоки, свщмч.	Харитини, мч.
6 23 В	Зачаття Ів. Хрестителя	† Томи, ап.
7 24 С	Теклі, првмч.	Сергія й Вакха, мч.
8 25 Ч	Євфросинії, преп.	Пелагії, преп.
9 26 П	† Смерть Ів. Борослова, ап.	† Якова, ап.
10 27 С	Калистрата, мч.	Євлампія, мч.
11 28 Н	Сімнадцята після Сшестя	21 п. Сшестя. Филипа
12 29 П	Киріяка, преп.	Проза, мч.
13 30 В	Григорія, свщмч.	Карпа, мч.
14 1 С	† Покров Пресв. Богородиці	Параскеви, преп.
15 2 Ч	Кипріяна, свщмч.	Євтимія, преп. Лукіяна
16 3 П	Дионісія Аеропаг. свщмч.	Лонгина, мч.
17 4 С	Єротей, свщмч.	Осії, прор.
18 5 Н	Вісімнадцята після Сшестя	22 п. Сшестя. † Луки, ап.
19 6 П	† Томи, ап.	Йоїла, прор.
20 7 В	Сергія й Вакха, мч.	Артемія, влкмч.
21 8 С	Пелагії, преп.	Іларіона Вел., преп.
22 9 Ч	† Якова, ап.	Аверкія, свят.
23 10 П	Євлампія, мч.	Якова, ап.
24 11 С	Филипа, ап.	Арети, мч.
25 12 Н	Дев'ятнадцята п. Сшестя	23 п. Сшестя. Маркіана
26 13 П	Карпа, мч.	Дмитрія, мч.
27 14 В	Параскеви, преп.	Нестора, мч.
28 15 С	Євтимія, преп.	Параскеви Іконійської
29 16 Ч	Лонгина, мч.	Анастасії, препмч.
30 17 П	Осії, прор.	Зиновія й Зиновії, мч.
31 18 С	† Луки, ап.	Стахія й інш. ап.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 Н	Двадцята п. Шестя. Йоїла	24 п. Шестя. Косми, Дам.
2 20 П	Артемія, мч.	Акиндина, мч.
3 21 В	Іларіона В., преп.	Акепсима, мч.
4 22 С	Аверкія, св.	Йоанікія В., преп.
5 23 Ч	Якова, ап.	Галактіона, мч.
6 24 П	Арети, мч.	Павла, св.
7 25 С	Маркіяна й Мартирія, мч.	33 мч. у Мелетії
8 26 Н	Двадцять перша п. Шестя	25 п. Шестя. Арх. Мих.
9 27 П	Нестора, мч.	Матрони, преп.
10 28 В	Параскеви Ікон., мч.	Ераста, ап.
11 29 С	Анастасії, препмч.	Мини, мч.
12 30 Ч	Зиновія й Зиновії, мч.	† Йосафата, свщмч. Івана
13 31 П	Стахія й інш. ап.	† Івана Золотоустого, св.
14 1 С	Косми й Дам'яна, безсрб.	† Филипа, ап.
15 2 Н	Двадцять друга п. Шестя	26 п. Шестя. Гурія, мч.
16 3 П	Акепсима, мч.	† Матея, ап.
17 4 В	Йоанікія В., преп.	Григорія, св.
18 5 С	Галактіона, мч.	Платона й Романа, мч.
19 6 Ч	Павла, св.	Авдія, прор.
20 7 П	33 мч. у Мелетії	Григорія Декапол., преп.
21 8 С	Михайла Архангела	Введення у храм Пр. Бог.
22 9 Н	Двадцять третя п. Шестя	27 п. Шестя. Филимона
23 10 П	Ераста, ап.	Амфілохія, св.
24 11 В	Мини, мч.	Катерини, влкмч.
25 12 С	† Йосафата, свщмч.	Климентя, папи
26 13 Ч	† Івана Золотоустого	Алипія, преп.
27 14 П	† Филипа, ап.	Якова Перс., мч.
28 15 С	Гурія, мч.	Степана, препмч.
29 16 Н	Двадцять четверта п. Ш.	28 після Шестя
30 17 П	Григорія, св.	† Андрея, ап. перевоз.

Грудень - December

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 18 В	Платона й Романа, мч.	Наума, прор.
2 19 С	Авдія, прор.	Авакума, прор.
3 20 Ч	Григорія Декапол., преп.	Софонія, прор.
4 21 П	Введення в Храм Пр. Богор.	Варвари, мч.
5 22 С	Филимона, ап.	† Сави Освяц., преп.
6 23 Н	Двадцять п'ята п. Шестя	29 п. Шестя. † Миколая
7 24 П	Катерини, влкмч.	Амвросія, св.
8 25 В	Климентя, папи (відд. Введ.)	Патапія, преп.
9 26 С	Алипія, преп.	Непор. Зач. Пр. Богор.
10 27 Ч	Якова Перс., мч.	Мини, мч.
11 28 П	Степана, препмч.	Даниїла, преп.
12 29 С	Парамона, мч.	Спиридона, преп.
13 30 Н	Двадцять шоста п. Шестя	Праотців. † Євстратія, мч.
14 1 П	Наума, прор.	Тирса, мч.
15 2 В	Авакума, прор.	Елевтерія, свщмч.
16 3 С	Софонія, прор.	Аггея, прор.
17 4 Ч	Варвари, влкмч.	Даниїла, прор.
18 5 П	† Сави Освиц., преп.	Севастіяна, мч.
19 6 С	Миколая Чудотв. св.	Боніфатія, мч.
20 7 Н	Двадцять сьома п. Шестя	Н. Отців. Ігнатія Богон.
21 8 П	Патапія, преп.	Юліянії, мч.
22 9 В	Непорочне Зачаття Богор.	Анастасії, мч.
23 10 С	Мини, мч.	10 мч. у Криті
24 11 Ч	Даниїла, преп.	Навеч. Різдва. Євгенії
25 12 П	Спиридона, преп.	Різдво Г.Н.І. Христа
26 13 С	Євстратія, мч.	Собор Пресв. Богородиці
27 14 Н	Двадцять восьма і Праотців	Н. після Різдва. Степана
28 15 П	Елевтерія, свщмч.	Св. муч. у Никомидії
29 16 В	Аггея, прор. (відд. Неп. Зач.)	Дітей убитих у Вифлеємі
30 17 С	Даниїла, прор.	Анісії, мч.
31 18 Ч	Севастіяна, мч.	Меланії, преп.

Юліян БЕСКИД

Людина, що врятувала тисячам українців життя ВЕЛИКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІОТ — ПОСОЛ АНТІН ГЛИНКА

Несолодке було життя перших українських поселенців у Канаді, вони їхали в світ далекий шукати кращої долі, наче тікаючи з-під важкого політичного обуха, що висів над їх головами від польського поневлювача, приїхавши в свободну країну, до Канади, вони попали на ковадло, б вже під час першої світової війни треба було українцям реєструватися постійно на поліції, багато теж українців сиділи в концентраційних таборах.

Знов же під час другої світової суматохи не лише мусіли українці реєструватися на поліції, їх викидано з праці, погорджувано ними, — дарма, що їх сини гинули на різних світових фронтах за Канаду та демократію — себто свободу й вільне без приниження, погорди та поліційських шикан життя.

Яка ж постала радість серед українських поселенців у Канаді (а вони присвоїли поверх чотири мільйони акрів землі з предиків перій за неповне півстоліття своїми працюючими та трудолюбивими й твердими руками для Канади, виростили найкращу в світі пшеницю для своєї нової прибраної батьківщини), бо прийшов 1940 Божий Рік та далеко на заході Канади в Вегревільській виборчій окрузі послом до Федерального Парляменту вибрано сина українських піонерів Антона Глинку.

Проаналізувати дев'ять-літню посольську діяльність цього Божим Провидінням даного незорганізованій українській масі в Канаді — посла Антона Глинки та зрозуміти, що значить український посол у парламенті, на те треба переглянути довголітній рекорд парламентарної праці посла Антона Глинки, його величезну для української справи, для влегшення незавидної долі українських фермерів, робітників по різних фабриках, а золотими буквами треба вписати, що українець посол Антін Глинка врятував життя чверть мільйона українських скитальців.

Тисячі й тисячі сьогодні вільних українців у Канаді, в Америці та де вони не жили б поза залізною куртиною, ніколи не всіли забути тих жахливих часів людолоства, примусової репатріації — себто повороту "на рідину", скільки сотень українців добровільно відобрали собі життя, щоб лише не потрапити в руки "визволителя", що ніс і обіцяв свободу на Соловках, Воркутах і кулю в чоло, або петлю на шию*).

*) Десь під кінець 1946 р. було говорено в Німеччині, що, якби давали картон американських папіросів за голозу одного українця скитальця, то пиши — вічна пам'ять! Бо в Канаді за одного застріленого вовка платять нагороду щось понад 20 доларів... А скитальці їли "німецький" хліб, що його загарбав мільйонами бунтів з України гітлерівський ненажора.

УСЕ СВОЄ ЖИТТЯ ВІДДАВ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Сл. пам. посол Антін Глинка — один з найвизначніших парламентаристів у Канаді (родж. 28. V. 1907 р. у Денисові, повіт Тернопіль; з батьками приїхав до Канади 3-літнім хлоп'ям; освіту здобув у Едмонтоні; упокоївся в Бозі 24. IV. 1957 р.).

Посол Антін Глинка в початках своєї парламентарної діяльності, з першу чергу боронив інтереси українського фармарства, адже ж головно фармарі післали його до Оттави, де він про ці справи виголо-

сив 21 промов; треба було добре самому знати всі болячки тодішнього часу в ділянці земельної реформи; проти одного промовця посла Антона Глинки сиділи 244 вибранці цілої Канади, між якими було багато видатних спеціалістів з різних ділянок людського знання. Він боронив завзято піонерів цього краю, українських емігрантів та їм належного права на відпочинок на старість. У цій справі він виголосив у парламенті вісім промов.

З трибуни канадійського парламенту, одинокої вільної світової трибуни, що залишилася для українців на всій земській кулі — він боронив прав українського народу на рідних землях, у першу чергу за його права на свободу.

Світову славу здобув собі посол Антін Глинка своєю лицарською обороною українських вигнанців і скитальців в Європі. З канадійського парламенту тринадцять разів пролунали — деколи до глибини серця зворушливі промови, до яких мусіли прислухатися ті, що в їх руках лежало вирішення цієї найболючішої повоєнної проблеми.

У загальному посол Антін Глинка, за час свого послування від 1940 до 1949 рр. виголосив у парламенті дев'яносто дві промови, обороняючи українців, допомагаючи їм, виборюючи їм належні громадянські права, судові оборони, звільнення з в'язниці, в одержанні старечої пенсії, допомоги батькам і родині українських воєнків у Канадійській армії, сотням людей поміг одержати канадійське громадянство, виборів поштарям підвишку платень, на двох усеканадійських конвенціях партії Соціального Кредиту (Вінніпег у 1941 році та Торонто в 1944 році) був уповноважений виголосити промову г. імені 13 федеральних послів цієї партії, тисячам українців допоміг в еміграційних справах своїми інтервенціями в еміграційних бюрох департаменту праці, в організації IPO у Канаді та Європі, щоб вибороти, або прискіпити приїзд скитальців до Канади.

Посол Антін Глинка співпрацював постійно з Комітетом Українців Канади, вручив прем'єрові Канади меморандум, в 1946 році на вічарі у Торонті, Монтреалі та Форт Вільям. Зібрав 10.000 доларів на фонд цієї нашої канадійської центральної організації.

У половині листопада 1946 року виїхав посол Антін Глинка з своєю дружиною Стефанією на тримісячну подорож до Європи, щоб зібрати наочно й з першої руки інформації пор долю українських скитальців. У тому часі перевів сотки розмов та інтервенцій з високими службовцями та старшинами армії та урядів Англії, Франції, Америки, Австралії, Аргентини та інших, щоб негайно (— це ж ганьба цілого культурного світу слати тисячі невинних людей на певну смерть і закладу!) припинити примусову висилку додому (репатріацію), зокрема поліпшити положення скитальців і полонених. Упродовж трьох місяців він відвідав біля 50 скитальчих таборів в англійській та американській зонах Німеччини та Італії.

"...Створім у Канаді такий соціальний порядок, в якому найбільш і найбільше принижені могли б зберегти свою людську гідність, порядок, у якому не було б меж їх розвиткові та поступові вперед". (З промови посла Антона Глинки, виголошеної 5 березня 1943 р.).

Стефанія Глинка — дружина посла Антона Глинка, дочка Івана й Софії з Клішів Холявки, роджена в українському селі Улюч на княжій Лемківщині — Західня Україна, після однорічного побуту свого батька Івана на еміграції в Канаді приїхала з своєю Мамою Софією та своїм братом Володимиром Холявка (сьогодні професор у Централ-гайскул у Торонті), після вищої освіти в канадійських школах закінчила курс книговодства, стенографії та писання на машині, кілька років працювала для Федерального Уряду в Торонті. Вийшовши заміж за посла Антона Глинку, вона помагала своєму чоловікові в його величезній та всесторонній праці, яку він виконував у 1940-

Посол Антін Глинка виголосив у різних місцевостях 322 промо-ри*). Під час своєї подорожі по Європі посол Антін Глинка глибоко переживав незavidню, деколи до смерті сувору долю сотень тисяч бездомних українських утікачів перед московським катом. У своїм рапорті, виголошенім 26 вересня 1945 р. у парламенті, він наводить жахливі картини: — за всяку ціну комуністична Москва домагається видачі навіть усіх тих утікачів українців, що з-поза лінії Керзона. А в британській та американській окупаційних зонах насилу хочуть репатріювати біля одного мільйона осіб (репатріювати — це те саме, що вислати мільйони невинних людей на смерть і загиблду!).

З гарячим проханням звертається посол Антін Глинка до канадського уряду: — “Благаю вас, не дозвольте канадському воякові щонебудь такого зробити, що поганьбило б нашу країну та віддало б силою тих українських людей в руки ворога, який заповзявся винищити їх усіх”. — “Мені відомо, — в іншому звіті пише посол Антін Глинка, — що доручено всім німецьким бургомістрам не дати жодної праці утікачам і заборонюється німецькому населенню дати втікачеві, або продати кусок хліба, чи напитися води”.

З гіркими сльозами на очах бачив тисячі українських борців за волю свого народу — посол Антін Глинка, з своєю Дружиною Стефанією*), — стоячи перед таборами полонених у Ріміні (Італія). Він

1949 роках; писала сотні листів кожного тижня, бо українські люди зверталися до посла Антона Глинка не лише з усієї Канади, але й з Європи та інших частин світа. Вона їздила з своїм чоловіком до Європи та своєю жіночою добротою і ласкавістю злагіднювала терпіння українських скитальців і воєнно-полонених; помагала своєму чоловікові не тільки технічною працею — писанням листів, але й доброю порадою як глибоко національно свідома українка і знаток українського релігійного та національного питання. Тож зовсім слушно, ще 9 листопада в 1948 р. на номінаційній конвенції посла Антона Глинка в Мондері, коли представник виборчої округи Левай, Джан Г. Таг виготовив і вніс резолюцію, — яка висловлювала признання і подяку Дружині посла Стефанії за її невсипущу поміч в його праці, — всі делегати привітали цю резолюцію бурхливими оплесками та одногосно її прийняли. Під сучасну пору Стефанія Глинка, переїхавши після передучасної смерті всого чоловіка в Едмонтоні (сл. пам. посол Антін Глинка помер 24 квітня 1957 р.) до своєї Мами Софії в Торонті, далі працює і займається вихованням своєї доні Миросі-Олександрі та сина Євгена-Антоня, належить до парохії Пресвятої Евхаристії на східньому Торонті та разом з своєю Мамою Софією й дітьми співає в церковному хорі.

*) Видання 4 стор. Вінніпег, 31. V. 1949 п. н. “Федеральний Парламент і наша репрезентація”.

*) Дружині посла А. Глинка не дозволили опісля виїхати до Німеччини бачити недолго українських скитальців, вона чекала в Лондоні на свого чоловіка.

ДОБРІ ДІТИ БАТЬКАМ ВІНОК

Мирося Олександра Глинка, доня сл. пам. посла Антона і Стефанії з Холявків Глинка, студентка Торонтонського університету, володіє в слові й письмі українською, англійською, французькою, латинською, німецькою та російською мовами. Грає на фортепіані, закінчила школу співу. впродовж двох літ співала в молодечому хорі канадійської опери в О'Кіф Центрі. Щонеділі співає в церковному хорі при парохії Пресвятої Евхаристії на Східньому Торонті.

Свген Антін Глинка, син сл. пам. посла Антона і Стефанії з Холявків Глинка, кінчить навчання в гайскулі, задумує студіювати інженерію, любить спорт і природу, разом з сестричкою Миросею, своєю Мамою і Бабунею Софією Холявка належить у парохії Пресвятої Евхаристії на Східньому Торонті до церковного хору та співає щонеділі під час св. Літургій в цій церкві, у поведінці дуже милий і товариський.

негайно поробив заходи перед урядами Британії, Канади, ЗДА. Сам поїхав до Риму, був прийнятий на довшій авдієнції у Святішого Отця Папи Пія XII, зокрема довго переговорював з Архипастирем скитальців, Ексцеленцією Архiepіскопом Кир Іаном Бучком, що теж з окремою місією виїхав і з різними дорученнями до Ріміні та звідцільа об'їхав табори скитальців у Західній Німеччині. Немалу заслугу в покращанні чорній скитальчій долі сотень тисяч викинутих політично — воєнними подіями українців з їх батьківщини слід приписати зокрема Всесвіт. о. прелатові Василеві Кушніреві, президен-

тові Українського Комітету Українців Канади, який теж відвідав майже всі скитальські табори в усіх зонах Німеччини.

Посол Антін Глинка був усесторонньо обізнаний з українським визвольно-самостійним питанням: — після свого повороту з Європи на багатолюдних віях у різних місцестях Канади виголосив 22 пламенні промови про долю українських скитальців і при цій нагоді зібрав на переселенчий фонд майже 30 тисяч доларів, що їх переслано до Українського Канадійського Допомогового Фонду при КУК-у. В жовтні 1945 року виготовив телеграму, зібравши на ній 25 підписів федеральних послів і вислав її прем'єрові Канади до Лондону, де він тоді брав участь у конференції. В цій телеграмі вимагав негайного припинення примусової репатріації українських скитальців в Європі. Двічі, 29. V. 1946 і 12. VI. 1947 улаштував послухання і супроводив делегацію Комітету Українців Канади перед Сенатський Комітет Еміграції та Праці. П'ять тисяч приміринків з першого послухання на власний кошт*) вислав визначним політичним діячам Англії, Америки та інших держав. Своім коштом вислав чотири й пів тисячі своїх промов про скитальців і українську справу послам англійського і американського парламентів, зокрема членам палати лордів у Англії та членам американського сенату.

Найживішу участь брав теж посол Антін Глинка в українському організованому житті в Канаді та виголосив десятки промов на з'їздах українських організацій, відповідав та опрокидав завжди всякі ворожі напади на українців, що появлялися на сторінках канадійської преси.

Посол Антін Глинка — син українського чорнозему — невгнутий борець за права кожної української людини та його Дружина Степанія з Холявків — дочка княжої Лемківщини, цієї чарівної перлини й одного з найкращих самоцвітів у короні всіх земель нашої пребагатої Батьківщини-України — діла Ваші, терпіння, гіркі сльози та вічно жива Ваша віра у світле майбутнє й соняшно усміхнене личко кожної вільної української дитини на безмежних і пребагатих просторах нашої коханої кожному українському серцю — від Висли поза Каспійське море в недалекому майбутньому вільної та самостійної держави України — хай ці наші щирі слова будуть для Вас заплатою і подякою від тисячів-тисячів українців, що завдяки невтомним і братнім Вашим зусиллям вийшли живі та щасливі з новітньої Вавилонської неволі.

Використані джерела

1) The Senate of Canada Proceedings of the Standing Committee on Immigration and Labour. 29th May 1946.

2) House of Commons Debates; Speeches of Mr. Anthony Hlynka on

*) За полагоджування тисячей справ — життя і смерти українських людей, групово чи для окремих осіб, посол Антін Глинка ніколи ані одного цента не взяв, ні від своїх виборців, ані від українців у Канаді.

НАВІТЬ МОЛИТЬСЯ ВОРОГ НЕ ДАСТЬ

Виселенці з княжої Лемківщини на далекій чужині тому, що польський ксьондз не дозволив зійтися в Божім Храмі, слухають св. Служби Божої під голим небом (місцевости не подаємо, щоб не наражувати наших братів з Лемківщини на переслідування польською поліцією).

Благородною людиною бути, не конче треба аж університет кінчити. Пам'ятайте наших газдів далеко в горах, деякі й писати не зміли, але серце й душа в них чисті були, як найкращий самоцвіт.

Displaced Persons in Europe, Sept. 24th, 1945 and Sept. 26th, 1945.

3) House of Commons Debates: Subject: A Plea on Behalf of Displaced Persons, delivered in the House of Commons, March 25th, 1946.

4) House of Commons Debates, Official Report, Speech of Mr. Anthony Hlynka; Subject: Canadian Citizenship, Apr. 5, May 2, May 3, 1946.

— 5) House of Commons Debates; Speeches of Mr. Anthony Hlynka on Immigration. July 11, 1947.

6) House of Commons Debates: Speech of Anthony Hlynka, Subject: A review of the Displaced Persons Problem. May 31, 1948.

7) House of Commons Debates; Speech of Anthony Hlynka on Canada's Foreign Policy.

8) "Українське Слово" ч. 2. 1947, Регенсбург, Баварія (ред. Ю. Бескид).

9) "Українська Трибуна" ч. 19. 1948, Мюнхен.

Надія Литвиненко

“О, УКРАЇНО, О, ЛЮБА НЕНЬКО...”

МОЇ СПОМИНИ ПРО ЛЕМКІВЩИНУ І ЛЕМКІВ

Новий Санч, моє родинне місто, в якому я перебувала до 1931 року, місто, в якому стрінулася в школі з лемківською молоддю і її батьками, священиками довколичних сіл, учителями і селянами. Це були мої перші особисті контакти з лемками і Лемківщиною.

Батько мій, лікар, д-р Олександр Дзерович служив в 20-тім полку австрійської армії, який був стаціонарний в Новому Санчі і провадив військовий шпиталь. Залишився в Санчі і по розвалі Австро-Угорської держави в 1918 р., як лікар у Касі Хворих. За всі довгі роки перебування в тому гарному, чудово положеному, над рікою Дунаєць, містечку, пізнав багато лемківських земляків, чи то як вояків за Австрії, чи пацієнтів Каси Хворих за Польщі, а молодь, учнів шкіл у нашому повітовому місті пізнав через нас своїх дітей.

При нашій церкві була бурса, до якої привозили священики і селяни своїх синів, яких за всі роки перебування в Санчі мав батько під лікарською опікою безкоштовно.

Мій Батько, син священика, уродився в Смільні коло Бродів; виріс у Толмачі, Станиславівської округи, де мій дід, о. Ігнатій Дзерович був довголітнім парохом і деканом, не знав лемків і не бачив Лемківщини до часу, коли його приділили до військового шпиталю в Новому Санчі. Він дуже зацікавився земляками Лемківської Землі, в якій населення під той час було поділене на "руських" і українців, себто на москальофілів і тих, які відважно признавалися до України і називали себе українцями. Між обидвома групами не було згоди, навіть ворожнеча, яку використовувала головно польська влада, коли повстала польська держава по першій світовій війні, обіймаючи наші українські землі: Галичину, Волинь, Підляшшя, Холмщину і Лемківщину. Батько мій любив говорити при кожній нагоді з селянами-лемками і пізнав їхню велику любов до своїх гір так чарівних, багатих на чудову природу, але бідних на добру, урожайну землю. Пізнав їхне вбоге життя, але і подивугідну впертість, з якою трималися свого обряду, церкви, мови і звичаїв. Подивляв їх прив'язання до рідного села і родини і тих лемків, які, ради хліба і заробітків мусіли часто покидати батьківщину і родину, шукати в далекій, чужій і незнаній Америці кращої долі, які ніколи не забували свого села і щедрими датками спомагали родину, церкву в селі, будували читальні і школи.

НОВИЙ САНЧ, ОСІНЬ 1918 РОКУ, ПІСЛЯ 1-ШОЇ СВІТ. ВІЙНИ

Сидять: д-р Олександр Дзерович з дружиною, побіч них стоять від правої сторони їх доня Надія з Дзеровичів Литвиненко, посередині відомий оборонець Лемківщини та голова Комітету Оборони Лемківщини у Львові д-р Маркіян Дзерович і Віра Дзеровичівна.

Лемки були тверді та послідовні, тому й українізація по селах поступала поволі, але, дякуючи усвідомлюючій праці молодих священиків українців, поступала вперед. Багато на тому полі зробив наш катехит Новосандецьких шкіл сл. пам. о. Онуфрій Гадзевич (р. 1893, рк. 1918 р.), який нас, молодь, учив історію України, стрілецьких пісень, якими ми захоплювалися і радо співали. Закріплював у нас національну свідомість, українство.

Багато для свідомости селян зробили парохі сіл біля Нового Санча: о. Іляріон Гела (р. 1880, рк. 1905 р., сотр. Шляхтової, Мушинський деканат), о. Василь Смолинський (р. 1868 р., рк. 1898 р., від 1917 р. парох Нова Весь, Мушинський дек.), о. Стефан Корнова (р. 1887, рк. 1918 — від 1924 р. парох Лавої, Муш. дек.), о. Дороцький Михайло, о. Іван Гринчук.

Коли я була в гімназії, виїздив наш шкільний хор на села, чи то на посвячення церкви, чи на відпусту і тоді ми на власній шкірі зазнали, що значить національний роздор в селі. Пам'ятаю, як раз у селі Нова Весь, де ми відспівали майське

Богослуження, а потому дали в читальні "Просвіти" концерт стрілецьких пісень, нас молоді хлопці москвофільської групи, обкидали каміннями, коли наші фіри виїздили зі села. Так поділену Лемківщину лишила я, коли виїхала в 1922 р. до Кракова на університетські студії.

Коли я вернулася до Санча в 1926 р. і стала вчити в жіночій гімназії, як учителька природознавства, я рішила включитися в громадську працю. Я увійшла до виділу "Просвіти", як секретарка, головою був тоді о. Петро Білінський (р. 1894, рк. 1925 р.) парох у Новому Санчі. Ми поставили собі за завдання і ціль економічно піднести Лемківщину, вірніше наш повіт, через творення кооператив, які були б противагою до творених Польщею "Кулек Рольнічих", з одного боку, та жидівських склепів і корчми з другого, що були центрами польонізації по наших селах, головню "Кулка Рольніче". З великим ентузіазмом ми взялися до праці і повели широку освідомляючу акцію про користь з "своїх" кооператив. Почали акцію збирання фондів, щоб було чим платити фахового кооператора, якого обіцяли нам прислати зі Львова. Ми були в тісному зв'язку зі "Союзом Українських Кооператив" і з "Ревізійним Союзом". Вони обіцяли нам прислати і оплачувати кооператора, коли ми забезпечимо його чверть року платнею. Щоб здобути гроші на ту ціль, ми підшукали жертвених священиків, учителів, багатших селян, які зобов'язалися місячно зложити відповідну суму грошей на платню для кооператора. До пів року ми мали потрібні гроші й тоді почав свою роботу по селах кооператор Михайло Гарванко. Коли я лишала Новий Санч в 1931 р., вийшовши заміж і коли я виїхала з мужем до Львова, було по наших селах уже 26 кооператив. Це був великий успіх, бо не тільки економічно підносилося наше селянство, але і свідомість села росла, а назва "український", чи "українець" вже поширилася і приймалася головню серед молоді, москвофільство залишилося ще тільки в старих людей. Я особисто мала багато радості з цієї праці, але і клопоту з польською владою за "антипаньством дзялальность". Дякуючи заходам директора гімназії, в якій вчила, Яна Геттмана, вийшла з цих клопотів ціло.

Часи змінилися і змінилися настрої по селах, тепер ми мали тут уже приятелів і однодумців.

В 1931-1939 рр. до другої світової війни я відвідувала Батька в Новому Санчі кількакратно, але на селі не була, доперва довелося мені жити в Лабовій, коли прийшлося покидати Львів перед приходом большевиків у 1944 році. Я з моім мужем опинилася тоді в найближчому до Нового Санча, селі,

ПРИЇХАЛИ ЛЮБИ ГОСТІ З НОВОГО САНЧА

До українського села Нова Весь (залізницею до Нового Санча 22 км) з українською церквою Різдва Пресвятої Богородиці (збудованою в 1795 році, з дочернюю Лосе, до часу виселення жило 1430 українських душ) приїхав шкільний хор з Нового Санча. Їх усіх гостинно вітав місцевий парох, Всесвітл. о. крилошанин Василь Смолинський (батько сл. пам. д-ра Івана Смолинського в жорстокий спосіб замордованого поляками); біля о. Смолинського стоїть Всесвітл. о. Михайло Дороцький, ліворуч Всесвітл. о. професор Онуфрій Гадзевич (учив катехизму малого школяра в Сяноці Юліяна Бескида); далі сивий пан з вусами радник Василь Сас Яворський, якого всі шанували і звали українським амбасадором на заході княжої Лемківщини. Інші це студенти університетів, між ними Сергій Литвиненко (другий з правої сторони) та хористки. (Рік 1922).

у Лабовій, де парохом тоді був наш знайомий о. Стефан Корнова. Ми жили два місяці у селі в хаті Івана Вислоцького, якого добре знали з молодости. Його дружина була колись, в двадцятих роках "артисткою" в аматорським театральнім гуртку в Лабовій, який зложив і деякий час провадив мій муж Сергій Литвиненко, коли його доля загнала так далеко від його рідної Полтавщини. Химерна буває доля і так він, полтавець, "петлюрівець", знайшов на найдалше висунених на захід окраїнах українських земель земляків, нову родину, друзів, а по роках і дружину, коли ми обоє покінчили свої студії, я на краківському університеті, він в Академії Мистецтва, на відділі скульптури.

УКРАЇНЬСЬКА ГРОМАДА В НОВОМУ САНЧІ, 1922 РІК

Між учнями гімназії та інших шкіл сидять зліва: Всеч. о. Євген Кульчицький, д-р Олександр Дзерович, аптекарь Степан Филипович, кооператор Михайло Гарванко з сином на колінах. Слід знати, що філія "Просвіти" в Новому Санчі була основана в 1902 році, виходив теж тут український тижневик "Підгірський Дзвін".

У Лабовій ми, мимо дуже неспокійних часів, пережили гарний час, останній на рідних землях. Там і святкували останній Великдень на Україні. Глибоко в душу запав цей образ — церковця на горбку на тлі Карпат, світанок, наш чудовий обряд і постаті наших приятелів Лемків. Цей образ це останнє, що ми глибоко в серці вивезли з Батьківщини.

Дуже зворушливу подію ми з мужем пережили, коли одного вечора почули з полонин пісню, співану молодими голосами хлопців і дівчат, пісню, яку моє покоління колись занесло на лемківські села "О Україно, о люба Ненько", пісню, за яку нас колись виганяли зі села. Ця пісня тепер у передвечірній тиші лунала грімко, радісно і переможно з полонин, а нам, слухаючи її було на душі так урочисто і радісно, як у храмі Господнім на Великдень. Лемківщина пробудилася до свідомого, національного життя. Цього моменту варто було дочекатися і дожити.

Коли по довгих роках перебування в Нью Йорку на емігра-

У НОВОМУ САНЧІ НА ВЕЛИКДЕНЬ, 1-го ТРАВНЯ 1932 РОКУ

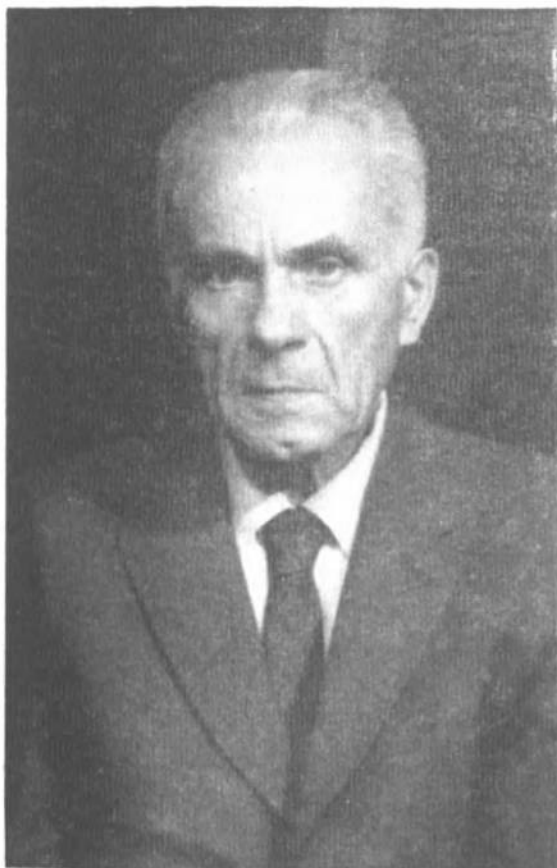
Посередині сидить директор "Лемківського Банку" в Новому Санчі, радник скарбу і посол Василь Яворський, поруч з ліва п-і Дзеровичева, зправа дружина о. Онуфрія Гадзевича, біля неї д-р Олександр Дзерович та з краю Всеч. о. Онуфрій Гадзевич. З лівої сторони під вікном другий — мистець Сергій Литвиненко, біля нього Авторка цього спомину п-і Надія Дзерович Литвиненко. Сидять на землі діточки місцевих українців і молоді студентки гімназії.

ції згадую мої дитячі і молодечі безжурні і щасливі роки, пригадуються і чітко стають перед очима наші мальовничі села: Матієва, Лабова, Нова Весь, Лосє, Фльоринка та поважні постаті панотців парохів: о. Дороцького, декана, о. Смолинського, о. Гринчука, о. Михайла Кульчицького, о. Гели, о. Хиляка, о. Корнови, о. Білинського, а з "твердих": о. Курилли, о. Дуркота, о. Мохнацького, о. Прислопського, учителів: Гуралечки і Сороки, статечних селян: Полянського, Вислоцького, Петра Беймука, рухливого купця і меткого громадського діяча патріота — всі ці спомини разом складають у моїй уяві барвисту мозаїку, яка творить у моєму серці світлий, дорогий образ Лемківщини, моїх юних, щасливих літ.

Не той добрий бесідник, що виголошує "гарні проповіді", але той, що своїми проповідями змушує людей бути корисними християнами; менше критикувати, але більше працювати; менше говорити, але більше робити.

ВЕЛИКОМУ СИНОВІ ЛЕМКІВЩИНИ НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ

Віддана, ревна, безкорисна, щира праця сперта на любові до свого українського народу, до своєї української землі творить осно-

Сл. пам. інж. Андрій Мудрик

Водночас був членом Ради Ревізійного Союзу Українських Кооператив, головою Надзірної Ради "Центробанку" у Львові, співпрацівником "Сільського Господаря" та співредактором "Кооперативного Молочарства".

На еміграції Покійний був ініціатором Першого Кооперативного З'їзду в Мюнхені 1946 р., першим головою еміграційної кооперативної Централі "Центросоюз". У Канаді з 1951 року очолював Братство Маслосоюзників і Координаційний Комітет Кредитових Кооператив у Торонті. Був членом і головою Контрольної Комісії Організації Оборони Лемківщини й цю працю виконував до останньої хвилини свого трудолюбного життя.

Сл. п. інж. Андрій Мудрик осиротив дружину Марію з Серед-

ву, підвалину — тривалу — під будову незалежної, самостійної Держави — України. Такою ідеєю оповите й сповнене все життя Великого Сина княжої Лемківщини, сл. пам. директора Андрія Мудрика.

Народжений 1893 року в українському селі Павлокома, Березівського повіту, закінчив гімназію в Перемишлі, був учасником українських Визвольних Змагань. Закінчив 1928 р. молочарські студії в Чехо - Словаччині й повернувся до Галичини та включився в працю української кооперації на західно - українських землях і очолив, як один із директорів, кооперативно - молочарську централю "Маслосоюз". Працював на цьому становищі до 1944 р.

Зберегти українську культуру для майбутнього

Українка Лемкиня з Загупиня — основниця Єпархіального Музею

Писати історію про полководця, що виграв велику війну — це не важка річ; до цього є всякі матеріали, документи, звіт-домлення і всякі пресові вістки. Теж і студіювати життя різних учених веде до різних висновків: — або людина любить науку, або через науку хоче кращого життя для себе, своєї рідні та своїх близьких. Цінувати треба таких науковців, що весь свій мозок доводять до такої досконалости, яка родить епохальні діла; в медицині якнайкраще захоронити життя людей; у техніці влегшити людську працю і тим продовжити здоров'я працюючого; в школах заводити нові системи виховання, вивчення предметів і вказати молодій людині — як їти відважно в життя.

Для нас уродженців нашої прекрасної княжої землі Лемківщини, невід'ємної частини України — кожна українська людина, яка щонебудь позитивного й корисного робить для всього українського загалу — через свою ідейність до культурного діла — стає нашою загально українською гордістю; нею мусимо величатися, шанувати те добро, що ним горить її серце та яка поставила собі за ціль свого життя якнайосновніше, послідовно крок за кроком, якнайжертвенніше зберігати все, що свідчить про багатство нашої культури. Такою благородною людиною є наша землячка з українського села на княжій Лемківщині.

Анна Щудлик роджена в українському селі Загупинь, повіт Сянік, Лемківщина, Західня Україна. Тут вона виростала в домі своїх батьків і тут дістала свою освіту. В рідному селі теж одружилася, та приїхала до Канади до Саскатуну в 1930 році.

В 1932 році вступила Анна Щудлик в ряди жіночої організації, яка під тодішню пору існувала під іменем св. Княгині Ольги при парохії св. Юра в Саскатуні й того самого року була вибрана до Управи, як фінансова секретарка, котрий то

ниських, відому пластову діячку, другу секретарку Управи СФУ-ЖО і секретарку ЛУКЖ, та дві доньки, Володимиру й Ніну, за-мужню Мриц, поетку й дитячу письменницю. Помер у Торонті 8 січня 1969 року.

Сл. пам. Лемко Андрій Мудрик — це світило великих громадських чеснот, стійкості характеру та витривалості у змаганнях за Українську Правду.

Під час своїх відвідин українців у цілому вільному світі Князь нашої прадідної Української Католицької Церкви, Верховний Архиспископ Блаженніший Кординал Йосиф відвідав у перших днях липня 1968 року Саскатунську Єпархію. При цій нагоді (як бачимо на світлинах) Преосвященний Кир Андрій Роборецький, Єпископ Саскатуну, впроваджує Блаженнішого Кардинала в кімнати, багато вивінованого експонатами українського народного мистецтва Єпархіяльного Музею, якого за благословенням Владики Андрея ініціаторкою, основницею та добродіятелькою є наша вельмишановна землячка Українка-Лемкиня з українського села Загутинь, коло Сянока, вона пояснює Блаженнішому Кардиналові про окремі музейні експонати. Найкращі бажання в "Пропамятній Книзі" Єпархіяльного Музею власною рукою написав Блаженніший Кардинал з датою 4 липня 1968 Б. Р. Основниця Музею Анна Щудлик стоїть біля Преосвященного Кир Андрея; на стіні таблиця з написом: "Урочисте відкриття Українського Діцезіяльного Музею".

пост займала через три роки. Тому, що любивалася співом, у 1933 році вписалася в члени аматорсько-співацького гуртка, де брала активну участь в представленнях, як також у церковнім мішанім хорі, в якому співає й по сьогоднішній час, бере участь в жіночім хорі ЛУКЖ та в спільнім хорі КУК.

Від часу заснування ЛУКЖ досьогодні, займала слідуєчі пости в Управі: заступниця голови місцевого відділу і фінансова секретарка через 2 роки та член Контрольної Комісії. Упродовж 12 років репрезентувала Відділ ЛУКЖ в організації КУК, де займала пост секретарки через 3 роки, та член Контрольної Комісії через три роки.

З хвилиною створення Єпархіяльної Управи ЛУКЖ, займала слідуючі пости в Управі: секретарки-скарбнички, заступниця голови і голова. Як членка Управи зробила перший крок до створення Музею Української Культури в 1953 р. На засіданні Єпархіяльної Управи ЛУКЖ та на внесок п-ні Анни Щудлик, створено окремий комітет, який мав зайнятися збіркою експонатів. Головою комітету була обрана п-і Анна Щудлик. Негайно приступлено до важної ділянки і розіслано обіжники до Відділів ЛУКЖ і церковних сестрицтв, але виявилось, що самі обіжники не принесли бажаних успіхів. Тоді треба було особистих контактів з членками по відділах, зокрема і нечленками, і така розв'язка виказалася більш успішною і корисною.

Тож треба висказати найбільше признання п-і А. Щудлик та її доні Іванні, що не жаліли ані часу, ані труду, ані гроша на поїдку автом у терен Саскачевану збирати експонати. Їздили вони теж поза межі Саскачевану, навіть до Америки і звідтам привезли багато цінних пам'яток. Зараз нараховуємо понад 1000 експонатів у Музею, котрі представляють різні ділянки української культури, головню з народного мистецтва, як також предмети домашнього вжитку, привезених до Канади першими українськими поселенцями.

З нагоди побуту Блаженнішого Кардинала Архиепископа Кир Йосифа в Саскатуні пані Анна Щудлик одержала Почесну Грамоту за діяльність і заслуги в організації ЛУКЖ **4 липня 1968 року.**

Сьогоднішній Єпархіяльний Музей є гордістю цілого Саскачевану, та всі надбання в музею це невтомна праця п-і Анни Щудлик, яка й далі очолює його та розбудовує.

Петронеля Чепига

Микола ЩЕРБАК

ПІСНЯ ПОВСТАНЦІВ

(З поеми "Шлях у вічність")

(З поеми "Шлях у вічність")
Гей, хлопці, ударим пробоем!
Виходьте із міста й села.
З тобою, наш краю, з тобою
На ворога ринемо боем,
Щоб нам Україна цвіла.

Шумлять, наче море, Карпати
Смереками в сонячній млі.

Щоб наша не плакала Мати,
Ми підем усі до розплати,
За волю на рідній землі!

Як небо широке й безкрас
Як жито із світлих ланів.
Хай прапор визвольний сіяє
І нам Україну квітчає,
Розкуту навіки — віків!

НЕЗАБУТНЯ КРИНИЦЯ

Цілком випадково попав у мої руки "Лемківський Календар" на 1969 рік, в якому вміщений дуже цінний і цікавий "Спогад про учительську семінарію в Криниці" проф. Омеляна Цісика. І в моїй пам'яті ожила теж Криниця, витиснена на деякий час із поля свідомости виром щоденних турбот і нових переживань, Криниця — серце Лемківщини, колишній кількатисячний курорт із б'ючими фонтанами лічних джерел, що з них користали хворі... Але в часі нашого там перебування курортне життя в Криниці майже завмерло, зате вона перейшла добу національного відродження і стала в ті роки

центром освіти і пробудження для лемківської молоді. І хоча вже минуло чимало часу, відколи я попрощала Криницю, та її образ ожив наново в моїй душі, викликаючи різні спогади з мого п'ятирічного там побуту. В цей, здавалось би, короткий час пережилося багацько, про що можна би було писати і цілу книжку, але тут я зупинюся тільки на найсуттєвіших моментах, пов'язаних з тодішньою Криницею.

Був рік 1939-ий, рік несподіваних змін на землях Західньої України. Нові політичні обставини на терені бувшої Польщі викликали хвилю великих мандрівок і переселень. Усі, хто не робив собі ілюзій щодо того, як виглядатиме життя під советським режимом у Західній Україні, не ризикували залишатися у Львові, а переходили новий кордон на Сяні або коло Рави Руської, шукаючи інших можливостей жити у так званій "Генеральній Губернії", в надії, що ця нова границя не вдержиться довго і зникне з новим оборотом війни.

Сидять учителі: Юлія Петрик, сестра Тадея Рудько, Інна Кравчук. Стоять: дир. Ярослав Сорока, д-р Іван Смолинський — лікар (в жорстокий спосіб замордований поляками) і проф. Павло Кравчук.

Отак і мене з чоловіком кинула доля через біженецькі табори Сянока і Кракова на невідоме майбутнє в Лемківщину. Опинилася я в Криниці, як реконвалесцентка після запалення легенів, якого набавилася в дорозі. Примістили мене в санаторії "Наш Дім", де лікувалися колишні політ'язні під солідною опікою д-ра Томи Лапичака і д-ра Івана Смолинського. Мое лікування проходило успішно, і треба було застановитися, що нам далі робити. Правду сказавши, побут у краківському біженецькому таборі не належав до приемности і сама думка про нього наводила сум. Тому наш виїзд до Криниці давав надію залишитись опісля тут на довше і включитись у тамошне громадське життя. Аджеж і ми могли своєю працею бути корисні й потрібні в нашій занедбаній Лемківщині.

В Криниці ми застали досить велику українську громаду, яка гуртувалася головню біля Повітового Союзу Кооператив, що його директором був сл. пам. д-р Богдан Гнатевич. На наших очах спонтанно організувалися різні ділянки громадського життя, в яке включався національно свідомий елемент, що

напливав постійно зі земель на схід від Сяну. По дооколичних селах відкривалися українські народні школи з українськими вчителями, відновлялися читальні "Просвіти" і т. д. А коли в Кракові постав Український Центральний Комітет, тоді легко було все охопити в одну мережу. Таким чином постав у Криниці Український Допомоговий Комітет, як повітова клітина УЦК. Головою УДК в Криниці був теж д-р Богдан Гнатевич, а секретарем УДК став мій чоловік. Але незабаром він перебрав місце вчителя в учительській семінарії, залишивши при тому за собою місце референта культурних справ в УДК.

Треба ще згадати, що при повітовому Крайшульраті в Новому Санчі був створений теж інспекторат для українського шкільництва. Спершу займав цей пост проф. Роман Левицький, пізніше, з переходом його до праці в учительській семінарії, українським інспектором став п. Осип Курцеба, який потім згинув трагічною смертю в автовій катастрофі. Такі були обставини, в яких наладналося українське організоване життя в Криниці і в цілій Новосанчівській окрузі. Ми починали від скромного діла. З огляду на те, що в ті часи крім народних шкіл жодних інших не було, ми відкрили при підтримці і стараннях д-ра Гнатевича при Повітовім Союзі Кооператив трьохмісячний курс домашнього господарства для дівчат. На курс зголосилося двадцятькілька дівчат (точного числа вже не пригадую) з покінченою вселюдною школою. В програму навчання, крім господарських предметів, була включена українська мова, історія і географія України, що для дівчат було потрібне в першу чергу. Дівчата були досить розвинені і старанні. Виховані в польських школах, усім серцем тягнулися до свого рідного. Українська вишивка, рідна пісня і рідне слово сприймалися жадібно і широко. Який зворушливий був випускний "попис", на якому мої курсантки, у вишиваних сорочках, проспівали низку українських пісень, деклямували "Гетьте, думи" — Лесі Українки та "Каменярів" Івана Франка.

Лемківська молодь рвалася до науки. Хто скінчив народню школу, хотів далі вчитися. Створена тоді, єдина на всю Лемківщину й Посяння українська учительська семінарія в Криниці, не могла приймати стільки учнів. У тодішніх умовах, де кладено натиск на практичну освіту, шкільні власті доручили проф. Юліянові Мінкові, що вчив у семінарії природу, zorganizувати двохрічну сільсько-господарську школу в Криниці й окрешних місцевостях. Разом з проф. Мінком, який став директором у нас, приділено мене учителькою господарської школи в Криниці. Була це школа практичного типу, окрема для хлопців та окрема для дівчат. Хлоп'ячий відділ провадив інж. Данило Усенко, абсолювент Господарської Академії в По-

Група дівчат, які виконували містецьку частину закінчення Господарського Курсу в Криниці 1941 року. Сидять учителі: Інна Кравчук і Павло Кравчук.

дьебрадах, а дівочий відділ — я. Разом із тим це була школа, що мала відділи розкидані, в різних місцевостях повіту, і щоб мати вимагану кількість годин навчання, доводилось мені в означені дні їздити фірою до відділів у Мушині, Мушинці і

Лелюхові. Автім, це мало деколи і свій приємний бік, зокрема літом. Прекрасна мальовнича околиця, на самій границі зі Словачиною, відділена лиш вузенькою стежкою, яку я, крадькома, часто переходила, рвучи чудові польові цвіти на словацькому боці. Але про зиму краще не згадувати... Наука в нашій школі була обов'язкова для всіх дівчат даної місцевости, що покінчили народню школу.

Не буду описувати всіх труднощів, зв'язаних з навчанням у цій школі, згадаю тільки, як тяжко було дістати потрібні приділи, та про конечні книжки до науки годі було й думати. Приходилося часто диктувати лекції на годинах, бо ученицям тяжко було вчитися без підручника. Годі ж їм було все охопити в часі шкільної науки, хоча це були дівчата вже великі в віці від 14 до 18 літ і досить розвинені. Але охота і цікавість у них була, і це перемагало всі труднощі. За малими вийнятками учениці були працювиті, старанні і послужні. Я дуже привикла до них і було жаль їх прощати, коли вони кінчали науку в цій школі. Потіхою для мене було те, що багато з них перейшло на дальшу науку до семінарії дошкільних виховниць, що її утворено при учительській семінарії в Криниці.

Потреба такої школи відчувалася віддавна і її відкриття привітали всі з великою прихильністю. Замість доривочних курсів для садівничок, що їх улаштував УЦК, постала цілорічна школа з вищим рівнем навчання, яка давала майбутнім садівничкам солідну і всесторонню підготову.

Мене переведено з господарської школи до семінарії виховниць дошкільця, де я вчила методики навчання, гігієни та ручних робіт. Наш учительський збір був тут значно більший: крім мого чоловіка, що вчив української мови, був іще п. Петро Шепель, учитель педагогіки, і п-на Наталя Волошинська, учителька рисунків та малювання. Практичні лекції з нашими ученицями я переводила в захоронці в Криниці, що була під управою сестри Тадеї Рудько. Сестра Тадея вела теж навчання ігор і забав у нашій семінарії.

Директор Омелян Цісик, людина високої особистої культури та вельми шляхотна, щиро заопікувався новим "набутком". Це було доволі клопітливе додаткове навантаження, проте дир. Цісик цим не зражався, а приймав усе з вродженим собі оптимізмом та бадьорістю.

Наука в нашій семінарії дошкільця відбувалася пополудні в тім самім будинку учительської семінарії. Дошкільниці доїздили, а деякі то й приходили пішки з доколичних сіл. І треба віддати належне нашим дошкільницям, бо праці й науки було для них доволі, але їхнє завзяття було гідне подиву. Найбільш цінне було те, що в них закріпилася національна свідо-

Ученні семінарії дошкілля після показової практичної лекції в Криничі. Сидять: дир. народної школи в Криничі-селі Ярослав Сорока, управителька заборонки в Криничі-селі сестра Тадея Рудько, п-ні Юлія Петрик, парох Криничі о. С. Дзюбина, учителька семінарії дошкілля Інна Кравчук, п-на К. Пруд і Павло Кравчук.

мість, яка їх буквально переродила. Здавалося, що на наших очах розцвітають їхні душі, що відбилося навіть на їх зовнішнім виразі обличчя.

І так перший випускний іспит, майже матура, відбувся в

Учениці господарської школи з Криниці і Мушини на прогульці в Криниці.

травні 1943 р. під проводом проф. Северина Левицького і дир. Омеляна Цісика. Прекрасні відповіді кандидаток, їхній спокій і впевненість себе, носили відбиток того виховного і научного процесу, що їм дала наша школа. Це вже були інтелігентні

працівниці дошкільного виховання з доброю навчальною нагородою за обопільні старання і труди. Пізніше я почула про деяких із них, як про примірних дошкільниць і правдивих українських патріоток, що склали найвищу жертву в обороні рідного краю.

Цей випуск, це був, на жаль, останній випуск садівничок у Криниці. Воєнний фронт, що наближався зі сходу, навис скоро грізною чорною хмарою і над Лемківщиною. Але Лемківщина не скорилась. Посів національної свідомости не пішов на марне.

Може деякі з моїх дошкільниць опинилися на еміграції в Америці чи Канаді та в їхні руки попаде цей мій скромний спогад. Було б мені дуже відрадно, якби деяка із них відгукнулася на нього.

Інна Кравчук

ЧЕРЕЗ ПРОСВІТУ ДО НАУКИ І ЗНАННЯ

Аматорський Гурток в Долішніх Устриках коло Ліська; сидять Василь Баран і Микола Гентиш; стоять: Надя Гентиш, Гануся Хлиста, Осип Хлиста та Соія Протиняк (з концерту 28 травня 1932 р.).

В. Л. В.

Борець за волю, культуру та лікар суспільник

Д-р мед. КОНСТАНТИН ЦЕПЛИЙ

Народжений в Сяноці, де його батько Дмитро з Боська, повіт Сянік був урядником Податкового Уряду (офіціалом) у Сяноці. Мешкали тоді на Сяніцькій Посаді, в домі лядкерника Дзюбана (його повісили мадяри в 1914 р.). Три початкові класи народньої школи закінчив у Сяноці, де вже тоді зазнав від учительки польки Фелі Прашало-віч важкого побиття лінійкою по руках, бо не хотів співати "Краковячек ці я, в Краковем сен родзіл"; виправдуючися, що він є русином, а не поляком з Кракова. В тому то часі велася російсько - японська війна. З того приводу його бать-

ко мав словну перепалку з поляками, а найбільше зі згаданою вчителькою. Коли він її сказав, що Сяніцька земля є руською, вона дістала гістеричний атак і це наробило багато шуму в Сяноці. Батько постарався про своє перенесення до Рудок, опісля до Янова б. Львова, вкінці до Львова, де працював до 1926 р. і тут помер у 1928 р., як емеритований радник.

З переходом до Рудок син Константин з матір'ю замешкав у Львові й батько щонеділі до них приїздив. Матір записала сина на науку в школі св. Антонія на Личакові, де він скоро закінчив народну школу. Родичі бажали записати сина до III-ої гімназії, при вул. Баторого, однак вийшло інакше, бо директор сказав, що їх син міг би бути прийнятий, але кандидат є "грецько-католицького обжондку". На це батько відповів, що "як пес уродився псом, то котом не буде". Тоді записав сина на науку у філії I-ої української гімназії, приміщеній в Народнім Домі і в якій склав іспит зрілости.

В часі першої світової війни, покликаний до австрійського війська, відбував службу при 19-ім полку Ляндверів у Львові. До тієї бригади належали також Українські Січові Стрільці і 35-ий полк Ляндверів зі Золочева. 19-ий і 35-ий полк і УСС творили групу генерала Блюма, частину корпусу генерала Гофмана. В боях під Посуховом, Дикі Лани, Потутори, Бишки, Куропатники, Конюхи, стрічав молодий вояк часто УССтрільців, де було багато його товаришів з гімназії, чи "Пласту". В травні 1918 р. вище згаданий полк перенесено в околицю Балти, на Україні. Тут він зустрів перші українські гетьманські частини, однак від них не чув української мови, лиш російську. З великим здивуванням по селах Олександрівці, Миронах, Мошнягах, побачив шибениці. На його питання селян, хто і що поставив ці шибениці, люди відповідали, що це "карательні отряди" за панські меблі, пограбовані з дворів і за це вішають людей. Для нього був це новий удар, коли побачив, що нарід далі терпить за російських, або польських посіпаків-поміщиків. Всі ті села належали до поляка "пана" Рушановського. В таких неприємних обставинах наша Українська Армія помагала, коли треба було боронити границі України перед большевицькою армією і пропагандою. Це мали робити німецька і австрійська армія, бо була оплачувана українськими грішми (50 карбованців денно, т. зв. "аусландцуляген"), а вони використовуючи обставини, висилали лиш пачки з мукою до Німеччини до дому. Крім того виголоджені австрійські і німецькі полки висилано спеціально на Україну для відживлення і відпочинку. Така грабіжницька господарка стала причиною недоживлення українського народу по селах і містах. Большевики мали підхожу тему для своєї агітації.

Розвал Австрії застав військовика Цеплого в листопаді 1918 р. в Балті. Зібрав він тоді вояків свого відділу, зложеного з самих українців (старшини чужинці повтікали) і пояснив їм, що від сьогодні всім нам українцям треба служити лиш у своїй власній армії. Досить впорядковано вирушили вони до двірця в Балті. З великою бідою знайшли вагони, зловили льокомотиву і рушили до Жмеринки. Тут старшина Цеплий відшукав сотника Гіряка з будівельною сотнею УСС і разом вони злучилися в один транспорт. Біда була з машиною, що нею приїхали з Балти, з браку палива залишено, а в начальника стації — поляка, не могли дістати другої. Коли дано машину, то тільки на те, щоб розірвати транспорт. Частину вагонів почали перти в противному напрямі та щойно хор. УСС Елиїв Михайло в тому зорієнтувався, задержав машину, завернув її з поворотом до Жмеринки і получив з їхнім транспортом. Машиніст утік і машина була без машиніста. Випадково австрій-

ські моряки з старшиною прилучилися до їх транспорту, даючи свого машиніста. По довшім часі доїхали вони до Підволочиськ, тут уже знайшли свою команду двірця і перевантажившись, доїхали до Тернополя, де одержали приказ створити першу українську залогоу міста. Сотника Гірняка призначено командантом округи Тернопіль. Незадовго одержано потрясаючі вістки, що великий відділ поляків перейшов Збруч і грабуючи села, задержався в Микулинцях, в замку графині Рейвої. По короткім бою українські війська їх оточили і забрали в полон. Звідтам військовик Цеплий перейшов з своїм військом під Львів; з весною довелось їм перейти Збруч. Тут знайшлись — наче в сліпому куті: від заходу поляки "галерчики", від сходу большевики. Під Чортковом переломано польську боеву лінію і відкинено поляків поза Золочів, на жаль з браку амуніції були змушені знову відступати. Рештками сил ударили на большевиків під Староконстантином — Проскуровом — Камінцем Подільським і переломивши большевицькі лінії прийшли аж до Києва. В Київ увійшли одною дорогою, а другою продерся Денікін із своєю "добровольческою армією". В тому часі Цеплий був в 14-тій Бригаді і в останнім моменті, приказом Головної Команди покликаний до III-го Галицького Корпусу для організації скорострільного, вишкільного відділу. Тут приділено його до XI-ої Бригади отамана Шльоссера і в тій бригаді перебував він аж до весни 1920 р., коли то під Ялтушковом поляки їх розброїли і взяли в полон. Полонених перевезли до Тухолі на Поморю, де був старий німецький табір для полонених москалів. У тому таборі Цеплий перебував до зими 1920 р. Після звільнення з полону, по 9-ох місяцях приїхав до Львова, відтак на село до своєї родини в Боську, пов. Сянік, щоб прийти до сили та підкріпити своє здоров'я. Це був перший відпочинок по трагічних роках війни, ранах, червінці, голодівці, вонючих оселедцях у неволі і інших воєнних прикрошах.

У рідному селі Боську взявся до культ-освітньої праці, приготовляв різні відчити, реферати про визвольні змагання в читальнях і селяни з великим заінтересуванням їх слухали. В тому часі поляки почали місцеву лемківську молодь побирати примусово до війська. Молодь масово втікала в гори перед полевою польською жандармерією. Почались "лапанки" покликаних і переслухування. Одна така лапанка в 1922 р. в Боську відбулась в часі свят Йордану. Коли процесія з церкви була над рікою Вислоком при посвячуванні води, поїздом над'їхав батальон польської піхоти, оточив процесію і почав вилапувати старшу молодь. Старенька "їмосць" Вишневська несподівано вхопила за камінь і кинула в офіцера, а за нею всі

ЧЕРЕЗ ПРОСВІТУ ДО ЗНАННЯ

Український Аматорський Гурток при Читальні "Просвіти" в українському селі Дудинці, коло Сянока; посередині основник читальні д-р Степан Ванчицький, один з найідейніших національних працівників на княжій Лемківщині.

люди: тимчасом хлопці повтікали і лиш Іван Ликів був ранений кулею в коліно. Три дні польське військо "гонило" по селі і нікого не зловили, бо хлопці поховались по сусідніх селах. Парохом у Боську був тоді о. Микола Ростислав Прус Вісьневський (родж. 1850, рукоп. 1880, в Боську від 1908 р.) зі спольщеного роду, як і його дружина. Нерозумна поведінка поляків заострила до них ненависть і піднесла національну свідомість селян. Молодь радо горнулась до "Аматорських Гуртків", що давали гарні сценічні вистави "Ой, не ходи Грицю", "Наталка Полтавка", "Маруся Богуславка", "Невольник" і інші. Заходами ідейної праці Цеплого поглибилася національна свідомість села відповідними книжками, рідною українською пресою, вивченням правильної вимови і т. д. Сотрудник о. Микола Головач, катехит шкіл у Боську, у Вороблику Шляхотському і Королівському, в Ладжині, а відтак в держ. гімназії і учит. семінарі в Коросні (народж. 1893, рукопол. 1918 р.) продовжував ревну культ-освітню працю Цеплого, яка з часом перейшла до Вороблика Шляхотського і Королівського, до Синева, Одрехови і в інші сусідні села. Цеплий її перервав, щоб розпочати студії в університеті. З причини бойкоту польських студентів українцями, записався на медичний відділ Україн-

ського Тайного Університету. Польська влада переслідувала університетські власті і студентів. Польська поліція переводила арешти, арештованих побивала в тюрмах, робила ревізії по домах і т. д. Хто мав гроші, користав зі студій в заграничних університетах, виїжджаючи правно, або без "нашпорту" студенти переходили через границю, замикаючи собі поворот. По двох роках знесено "бойкот" і студент Цеплий вписався на медичному відділі університету у Львові, де закінчив медичні студії, як також відбув лікарську практику. У вакаційному часі приїжджав на активізацію громадського життя в Боську і інших сіл у Сяніччині. Після докторату відчинив лікарську канцелярію в Глинянах, а відтак переніс її в рідну Лемківщину, до Романова, де резидував до 1944 р. Коли посилилась активізація польських бандитських боївків, що загрожували йому забиттям, він був приневолений залишити рідні сторони. В тому часі замордовано о. проф. Миколу Головача в Боську, адвоката Олександра Хоміцького в Романові, сотрудника пароха в Дошні, лікара зі Станиславова, артистів з українського львівського театру і багато невинних українців, селян і інтелігенції. З важким трудом лісами з дружиною і 9-ти літнім сином добився д-р К. Цеплий на Словаччину і звідсіля почалося його нове еміграційне життя на чужині.

Заслужений суспільно громадський ідейний діяч, великий добродій своїх земляків, відданий вояк за крапцу долю свого знедоленого народу, д-р Константин Цеплий живе під сучасну пору зі своєю дружиною, на емеритурі в Детройті, Міш.

КРАЮ НАШ РІДНИЙ, СВІТЕ МИЛИЙ

— Ми вернулися на згарища, відбудували батьківську хатину та благасмо Господа Бога і Пречисту Діву Марію, щоб уже ніколи не повторилося пекло на нашій прадідній українській, княжій Лемківщині.

Дарію Ярош вибрано місцевою королевою краси на заставі О.Б. В.У. в Бері, 20. 7. 1968 року й пізніше на З'їзді О.Б.В.У. цілої Велико-Британії в місті Лестері 31. 8. 1968 році, на рік 1968-1969 роки, коли вона мала 16 літ життя; ходить до англійської школи "Гай-скул" останній рік, з думкою, що

на другий рік здасть іспит до "Коледжу". Українську 8-му класову школу вже закінчила з дуже гарним успіхом. Тепер учить вже другий рік наших молодших дітей в четвертій класі. Говорить і читає по українськи дуже добре. Рівнож належить до СУМ-у та є в місцевій управі. Грає на гітарі і співає в групі "Трійо Конвалія", разом з подругами Марусею і Олею Юрків, дуже популярна група в Англії.

Родичі походять з Лемківщини, Мама Текля з села Ославиці, тато Григорій з села Радошиці. Дарія ще має молодшу сестричку Оприсю, яка також говорить по українськи і любить співати українські пісні.

Родина Ярошів дуже жертвенна на українські цілі, в їх хаті не бракує нашого

цінного часопису "Лемківських Вістей" та інших. В хаті говорять всі лише по українськи. Родина Григорія вивезена на Сибір в 1951-му році, старенька мама 87 років та три брати і одна сестра. А з мами родини вже всі повмирали, лише один брат живе в Канаді.

Родина Дарії свято вірить, що скоро прийде час, що вони повернуться до своєї України, золоті Лемківщини до рідного села, де два рази в році були відправи Богослужб в каплиці на які сходились тисячі народу з далеких сторін, і часто приїжджав наш Єпископ з Перемишля на ці величаві відправи, а там тепер усе затихло, ляхи людей вигнали зі села, зруйнували нашу святую каплицю, село, замкнули церкву, яка дуже упустила. За ті кривди, що вони зробили нашому народові, їм прийде дуже дорого заплатити, а час вже недалекий, як вони будуть утікати з наших сторін аж за свою Вислу, кара прийде на них від Бога.

Іван Кедрин

ОЛЕКСАНДЕР ГЛАДИШОВСЬКИЙ

(Пам'яті громадянина-джентлмена)

Із смертю Олександра Гладішовського 23 листопада 1966 р. зійшов у могилу ще один активний учасник східньо-галицької дійсності між двома світовими війнами. Це був час, коли в отій маленькій країні кипіло буйне життя. Був свідомий нарід, були численні кадри фахової інтелігенції, була бунтарська молодь, була глибоким патріотичним духом навіяна Церква, були сильні організації прерізних родів і була боротьба — за збереження українського стану посідання, за його розвиток, за здійснення ідеалів. А все діло, як від початку світу, а в громадському житті після

упадку абсолютних монархій і олігархій, творили люди. Був широкий вахляр людей у політичних партіях, у світлій науковій установі, в господарських і культурних організаціях, на керівних становищах і на низах. І були між ними справді цікаві люди. До них належав і Олександр Гладішовський.

Коли шукати за одним словом, яке схарактеризувало б його, то мабуть, найближче правди буде слово "джентлмен". Олександр Гладішовський був дитиною епохи: не забуваймо, що наприкінці минулого сторіччя, коли він почав ходити до гімназії, щойно створились перші українські політичні партії і що на тодішній час вживання гімназистами слова "українець" було "революційним актом", бо в урядовій термінології був ще "русин", і що революційними поривами тодішніх наших середньошкільників і студентів були завзяті словесні спори й навкулачні бійки з "кацапами", себто москвофілами, чи пак "старорусинами".

Народженого у 1888 році в Тернополі, Олександра Гладшовського викинули власне за таку "революційну діяльність" з тернопільської гімназії. Це була велика прикрість для його батька, теж "старорусина", який у 1898 р. кандидував до галицького сойму — проти Івана Франка. Наш "революціонер" скінчив гімназію вже у Львові, і там же вступив на політехніку, де у 1912 році дістав диплом інженера-агронома. Ясно, що Гладшовський був активним членом Товариства українських студентів-техніків "Основа", яке було завжди сіллю в оці польського студентства. Від тих же часів був теж членом Національно-Демократичної, за Західньо-Української Республіки Трудової партії, а від 1925 року — Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО). Тому, попавши в 1916 році до російського полону, як старшина 35 Золочівського полку "ляндвери" (в якому, мимоходом кажучи, служив і автор цих рядків) — Олександр Гладшовський був уже людиною з міцною політичною і громадською підбудовою. Коли він восени 1917 року дістався до Києва, куди втікали українці, австрійські полонені з таборів полонених, розкинутих по всій російській імперії, він почав працювати в міністерстві торгу і промислу, але водночас перейшов консулярний курс у Комерційному інституті в Києві. Перенесений до міністерства закордонних справ, виїхав до Швейцарії, як перший секретар посольства УНР. Послом була там людина високої культури, лікар за фахом, д-р Євген Лукасевич, пізніший видавець щоденника "Українська Трибуна" у Варшаві, редактором якої був Олександр Саліковський. Через рік, у жовтні 1919 року, переведено його на таке саме становище до Копенгагену в Данії, де послом був д-р Дмитро Левицький, засновник і голова Галицько-Буковинського Комітету у Києві, що покликав був до життя військову формацію Січових Стрільців, пізніший голова УНДО. Обидва оті зверхники Олександра Гладшовського за його дипломатичної кар'єри були типами людей, охрещуваних словом "пан": шляхтичі за геральдиком, люди заможні й тому матеріально ні від кого незалежні, люди широкого оvidу і розмаху, обидва активні співтворці української національної революції та співбудівничі української держави й обидва сто відсоткові соборники.

І таким самим був в усіх тих відношеннях Олександр Гладшовський. Він зберігав до кінця свого життя глибокий сентимент до давно вже покійних Євгена Лукасевича і Дмитра Левицького. Він сам був "паном" у розумінні походження, поведінки, манер, підходу до людей, духової культури. І він не терпів простацтва, розхристаности, примітивізму, зарозумілості малих люців. Будучи людиною високоосвіченою і високо-

вартісною, він був — як звичайно такі люди, людяним, готовим до будь-якої праці і допомоги потребуєчим. Як інженер-агроном — він був прагматистом, не любив фраз і мрійництва. Тому він, вернувшись після ліквідації закордонного дипломатичного корпусу УНР осінню 1921 року до Західньої України, що вміжчасі опинилась під польською окупацією, пішов господарювати на невеличкому власному рільному маєтку в Купчинцях, Тернопільського повіту. Він переживав там, як сам казав, "хрест Божий" від польської адміністрації, бо ж Тернопільщина знаходилась у тій прикордонній смузі, що її поляки окреслювали ще вужчим поняттям "кресів", як усі українсько-білоруські землі, і їх пляново колонізували спроваджуваними за фонди з Банку Рольного з заходу поляками, здебільша дуже поганим елементом, що не вмів господарювати та ставився надзвичайно вороже до автохтонного українського населення.

Ці нестерпні для Pokійного умовини були причиною, що він погодився на пропозицію свого колишнього шефа з Копенгагену, д-ра Дмитра Левицького, стати директором канцелярії УНДО у Львові. Першорядний організатор, надзвичайно ввічливий, але й енергійний, гарний собою, високий, стрункий блондин, з панськими манерами, які бентежили польських урядовців, що з ними з konieczности приходилось мати діло, він був ідеальний на тому становищі. Але, одидичивши земельний маєток в Тискові, повіт Лісько, він виїхав туди, хоч заздальгідь бідкався, здаючи собі справу, що жде його новий "хрест Божий", може, ще гірший, як на Тернопільщині.

Проте він швидко вжився в лемківські відносини й умовини. Він став організатором Ліського повіту від УНДО, з центром у Львові тримав тісний зв'язок і з шибеничним гумором оповідав про свої переживання з лемками та польськими властями. Від 1935 року він став членом Центрального Комітету УНДО і в тому ж році кандидував від цієї партії на посла на Лемківщині. Очевидно, це була тільки наша демонстрація, так само, як у виборах в 1938 р., бо було згори відомо, що поляки не дозволять, щоб Лемківщина мала українського репрезентанта у варшавському соймі.

Олександр Гладишовський залишився вірний своїй вдачі, своїм манерам, своєму світоглядові і своїм приятелям почerez еміграцію в Австрії і Німеччині та за весь час свого перебування в Америці. Він мав сентимент до війська і тому вступив до ньюоркського Відділу ОбВУА, він мав сентимент до потребуєчих, і тому він знайшов собі працю в "Самопомочі", де м.

НА ПРЕВІЧНУ СЛАВУ ГОСПОДА БОГА

ПРЕСВЯТА БОГОРОДИЦЕ, ЗАСТУПИСЯ ЗА НАС

Ікона Богоматері з XV-го сторіччя, забрана поляками з української церкви Покрови Пресвятої Богородиці, збудованої в 1895 році в українському селі Новосільці (Гневош), 11 км. до Сянока. Церкву в Новосільцях спалили та розграбили польські "християни" в 1946 році, українців вигнали з їх прабатьківської оселі.

Ікона мальована на дошці (125 x 115 см.) знаходиться в історичному музею в Сяноці на княжому замку над стрімкими берегами Сяну. Музей "Лемківщина" в Сяноці був оснований українськими вченими: проф. Левом Гецом, о. проф. Степаном Венгриновичем, д-ром Ф. Коковським, м-гром М. Бажалуком, м-гром В. Бучацьким,

що одні з них діяльно розбудовували цей український музей, інші матеріально та морально піддержували його. В історичному музею в Сяноці знаходиться 600 українських ікон. Княжий замок у Сяноці збудований в XIV-му сторіччю.

ін. став прибіжищем для всіх, що потребували дорадника і помічника, як дістати допомогу від ньюйоркської Міської Ради, — він був наскрізь громадською людиною. Та понад усе — він був джентлменом "старої дати", з яким була правдива приємність стрічатися, одним з тих, яких, на превеликий жаль, досить мало.

("Свобода", ч. 231, 14. XII, 1966)

Володимир Лесняк

ГАРЯЧЕ СЕРЦЕ УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІОТА

РАДНИК Д-Р ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ (* 1885, † 1940)

Про свого великого приятеля і добродія, хру сталю характеру радника д-ра Франца Коковського, в передвоєнному часі, знала вся Лемківщина, для якої він присвятив багато свого часу, труду і гроша.

За допомогою знаної ідейної, суспільно громадської діячки Сянока і Сяніччини п-і Ольги Масник вдалося мені нав'язати переписку з вдовою Радника панею Софією Коковською. На моє прохання, так Вона до мене пише: Менше-більше, що я знаю і пам'ятаю про свого покійного Мужа,

то Вам пишу, залучаючи при тому відбитку з "Української Музи", що друкувалася в 1908 р. в Києві.

Франц Коковський народився 17 вересня 1885 р. в Бережанах, в незаможній й родині. Осиротівши 11-літнім хлопцем, пробивається тяжко через своє життя. Поступивши в Бережанську гімназію, був добрим учнем. Даючи відсталим учням лекції, заробляв сам на себе і допомагав своїй мамі. До темної ночі бігав по лекціях, відтак відробляв свої задачі. Тоді Zenon Кузеля, старший його товариш, заложив тайний гурток молоді, під назвою "Молоде Життя". Коли З. Кузеля виїхав з Бережан на вищі студії, Коковський стає душею того гуртка. За свої важко запрацьовані гроші купує книжки і закладає тайну бібліотеку, яку постійно переносять і ховають завжди в іншому місці. Скінчивши Бережанську гімназію, поступає на Львівський університет. Після університетських розрухів в 1907 р., де вбили польського професора Віняжа, був арештований і виключений з університету, по віденському процесі. Тоді переходить у Чернівецький університет, де по правничих студіях

докторизується. Одружується 27 квітня 1912 р. По трирічній праці суддею в Підгайцях б. Бережан в 1928 р. одержує перенесення до Сянока. Тут починається нова доба для нього, як судді та громадянина. Вражений бідною, занедбаною частиною української землі, починає найперше вивчати мову лемків, щоб бути справедливим суддею при судових розправах — розуміти лемка, а лемко, щоб у своїй матірній мові розумів суддю. Зацікавлений лемківською забутою культурою і славою починає писати лемківським говором. Започатковує в Сяноці з своїми приятелями "Лемківський Музей". Це не подобається польській владі, яка в 1935 році усуває його з посади, мовляв "не будеш захищати змії на своїй груді". Вернувшись до своїх Бережан, відчиняє адвокатську канцелярію, де працює аж до часу свого арештування советською владою. Вивезений до Тернополя, чекає на свій суд, якого Боже Провидіння не дало йому дочекатися. Дня 9 вересня 1940 року смерть перериває його нитку життя. Помимо моїх старань та зусиль не вдалося мені нічого довідатись про його смерть, та де його похоронено.

Покійний д-р Франц Коковський вже в шкільних літах проявляв свій письменницький талант. Перша поезія "В хвилі розпуки", була надрукована в "Руслані" в 1903 р. Опісля його твори поетичні і прозові друковано під власним ім'ям, або псевдонімами, як Богдан Левченко, Елепідон, Михайлів, в "Ділі", "Руслані", "Руській хаті", "Дзвінкові", "Громадському Голосі", "Жалі", "альманахові "Розвага" і інш. В 1907 р. видано збірку його поезій "Сердечні Струни". Переклав він на українську мову "Свято мира" — Гауптмана, "Романтичні" — комедію Ростона (віршами), "Злодій" — Бернштайна, лібретто до опери "Євгеній Онегін" та інші поезії з німецької, російської і польської мов.

Перенесений з Підгаєць у княже місто Сянік на посаду судді, стає в ряди найревніших суспільно громадських - культурних діячів забутої всіми Лемківщини. Мандрує по лемківських селах. Захоплюється красою природи. На місцях знакомиться з долею і недолею лемків. Пильно досліджує минуле Лемківщини. Свою дослідно літературну творчість присвячує лемківській тематиці. Свої статті друкує в журналі "Життя і Знання" і "Рідна Мова". В 1933-34 рр. друковано його статті "Забуті могили", "Пам'ятки старовини на Лемківщині", "Історія села Карликова", "Назви сіл у Сяніччині в XV ст.", "Скорочення дієслів у лемківському говорі", "Стара лемківська колядка", "Писанки на Лемківщині", "Як змінюються назви наших сіл" — Рідна Мова, річник I, XI/1933, "Могила невідомого героя" — Літопис Червоної Калини, XI/1935 та інші. В

1934 р. вийшли у Львові оповідання з недавнього минулого п. н. "Юнацькі серця", ілюстр. Ю. Крайківського; в 1935 р. "Слідами забутих предків", а також статті "Назви сіл Лиського повіту", "Старі церкви на Лемківщині". В 1936 р. лемківська повість "За Землю", яка своєрідно перекликається з повістю Кобилянської "Земля". В тій повісті порушив найбільше болюче питання — тему "Землі". Написав її на основі дослідів, вивчивши мову лемків, їхню вдачу, світогляд і звичаї.

З великим болем і жалем прощала Лемківщина, в дні 3-го листопада 1935 р. свого Добродія, письменника д-ра Коковського, коли Він був приневолений залишити Сянік і вертатися до рідних Бережан. З рамени Музею "Лемківщина" вручено йому відповідну грамоту, іменуючи його Почесним Членом Музею, якого Він був основником та добродієм. Завдяки йому музей "Лемківщина" має характер справжнього музею, з великою кількістю цінних старовинних експонатів, у першу чергу прецінних лемківських ікон.

З виїздом радника Коковського сяніцьке громадянство втратило щирого співпрацівника, зразкового громадянина, як також ціла Лемківщина, яку д-р Коковський основно пізнав, та щиро полюбив, даючи вияв того в багатьох статтях, оповіданнях для старших і дітей, беручи до них тематику виключно з минулого і сучасного Лемківщини.

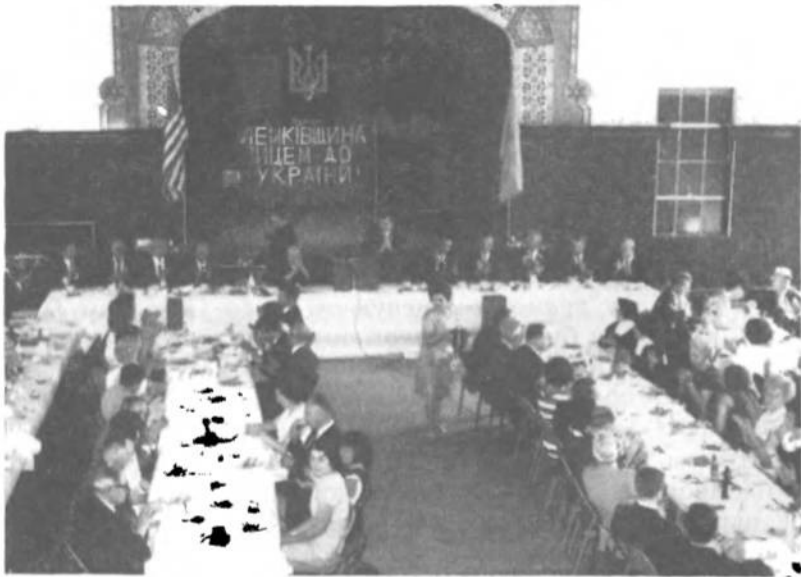
Заходом Т-ва "Лемківщина" написав "Історію культурного руху на Лемківщині". Був точним передплатником першого українського національного часопису для Лемківщини "Наш Лемко" та постійним його співробітником. З редактором Юліаном Бескидом щиро приятелював, мов рідний брат з братом; завжди себе взаємно відвідували чи у Львові, чи в Сяноці; разом раділи національним пробудженням княжої Лемківщини.

В 1937 р. у Львові виходить з друку його оповідання з часів татарських нападів п. н. "Лемківська Слава", "Сірі Герої" у В-ві "Світ Дитини", драма на 4 дії "Дві сили", документально ілюстр. працю "Східними межами Лемківщини", як ч. 3, "Бібліотека Лемківщини" і "Домашній промисл і торгівля лемків". В 1938 р. приготував до друку повість з лемківського життя "Марія", яку на жаль уже не вдалося видати.

У невідомих обставинах д-р Франц Коковський загинув у вересні 1940 р. Залишив для України цінну спадщину - документ, що Лемківщина була і є українською, її відвічною західньою фортецею.

Від Редакції: Ще в перших місяцях 1941 року оповідали у Львові, що тасама польська бандитська шайка ("на зніщене Русі"), яка скритовбивчо замордувала разом з польською поліцією ред. Івана Витвицького, закатувала теж д-ра Франца

“ЛЕМКІВЩИНА – ЛИЦЕМ ДО УКРАЇНИ“

У місті Сиракюз, Н. Й., відбулася в дні 30-31 травня та в неділю 1 червня 1969 року Дев'ята Зустріч Українців Лемків Америки і Канади, з найкращим моральним успіхом, завдяки наполегливій праці та заходами професора університету д-ра Івана Гвозди й голови Організаційного Комітету Зустрічі високоідейного сина княжої Лемківщини Василя Майковича. Найвищі достойники американського уряду, в першу чергу Президент Р. Ніксон, губернатор Н. Йоркстейту Нелсон А. Гокефеллер, мейор міста Сиракюз Дост. В. Ф. Валш, сенатори, наша славна землячка Маруся Бен і різні представники українського політичного й культурного життя привітали нашу 10-ту Зустріч.

Коковського. Це була густо розсіяна польська боївкарська банда по всіх Західній Україні, яка мала вимордувати всю українську інтелігенцію. До ред. Юліяна Бескида, під час його побуту в Синеві коло Романова в 1942 році двічі стріляли з уланських револьверів, коли він під вечір вертався з місцевої читальні Просвіти до свого дому. Ця теж банда вбила в містечку Романові українського адвоката д-ра О. Хоміцького та мала застрілити місцевого українця лікаря д-ра Константина Цеплого, родом з українського села Босько, де трагічно згинув, 5-ма розривними кулями застрілений, сл. пам. катехит о. Микола Головач.

Андрій Кігічак

ДВІ ЛЕГЕНДИ ПІД ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Перед першою світовою війною кружляла на Бойківщині легенда, що у зворах її Бескидів дремає Дух Героя.

На Гуцульщині знову ж у тому самому часі вірували в те, що в нетрях карпатської Черногори дремає Дух Скитального Марка.

Перекази теж говорили, що обидва вони мають пробудитися під звук перших стрілів найближчої, себто світової війни, яка наспіла в 1914 році.

Про Духа Героя було сказано, що коли він пробудиться з свого довгого летаргу, бо ще від полтавської трагедії, тоді на час довготривалої боротьби аж до остаточної перемоги перестане цвісти у Святоіванівську ніч легендарний цвіт папороті, а будуть відцвітати рік-річно червоні маки, де лише впаде хоч би одна краплина крози Героя.

Про Духа Скитального Марка казав переказ, що, коли він пробудиться під звуки перших стрілів, то племінники його народу почнуть мандрівку по всіх закутинах світу, яка закінчиться аж тоді, коли переможе Дух Героя.

І у 1914 році під звук перших стрілів Українських Січових Стрільців у Карпатах пробудивсь Дух Героя і в зворах Бескиду та дух Скитального Марка в нетрях Черногори

І від того часу по сьогоднішній день відцвітають щорічно червоні маки, бо ллється безпереривно кров Героїв, кров жертв у змагу за Самостійну, Соборну Україну*).

*) Ці квітучі маки в майбутньому по закінченні першої світової війни, передбачив у своїй уяві сотник УСС, пізніший український міністер війни, Дмитро Вітовський. В видаваному на фронті журналі Усусусами "Шляхи", змальована візія: "Тихо пливе подільська Стрипа. На її обрії Семиковецька Могила. Не забувають про неї; вона ж утоплана стежками, під сам верх, під хрест. У Зелені Свята, дідуньо інвалід УСС веде на цю могилу свого малого внука з китицею червоних маків у руках дитини. Коли прийшли під верх, дитина безрадно вдивляється і німим зором питається дідуня, що з тими маками зробити. Дідуньо пояснює, та подільський вітер грається золотистими, мов льон, кучерями дитини. Старичок мовить: — Червоні маки, це символ проллятої крові за Україну Тих, які ось тут спочивають. І розсипані дитиною маки, вкрили цілу могилу".

І мандрують від 1914 року племінники Скитальчого Марка зразу по Гмінді, Вольфсбергу, Відні, Празі, Яблоннім, згодом по Словаччині, Австрії, Баварії, й далі по всіх закутинах світу за океаном в ожиданні остаточної перемоги Духа Героя, який мав би відкупити прокляття Марка, а вслід за цим мали б племінники його народу вернутися на свої місця.

Легенда не заповідає, коли це мало б остаточно статися. А тимчасом, коли надходять Зелені Свята, день поминання Героїв і коли розсіяні по всьому світі скитальці не можуть, як колись у Старому Краю, піти на могили, щоб їхнім Тіням скласти поклін, та квіти — як символ вдячності й пошани, то в день цей линуть до тих місць з-за океану лише думками.

Сьогодні нема вже не тільки хрестів, та й могили зрівняні зі землею, але в уяві поминаючих, ці могили в той день виглядають так, як ми їх останній раз оставили заквітчаними, деякі з тернистими вінками, або і національними лентами.

З маркантніших поодиноких могил: перша в Парижі, друга в Ротердамі, третя в Білгородці біля Львова. А збірних, то вже не почислиш. Тисячі у Гмінді, Талергофі, Грацу, потім у Явожі... І далі Маківка, Семиківці та Лисоня. Згодом братські могили: одна Крутянців під Києвом, і друга Базар. А скільки їх збірних та поодиноких по широких степах України. А скільки могил Членів Української Повстанчої Армії, розкинутих у Волинських та Каопатських лісах під горою Хрещатою на княжій Лемківщині, навіть у Поліських болотах. І мільйони могил по сніжних тундрах Сибірі, у московських таборах катівень і смерті!

Полинуть думки і до могил Героїв Біласа та Данилишина, яких, затертих зразу ворогом, ніхто з нас не бачив, але полинуть думки і до могил тих Безіменних Героїв, які закінчили своє страданье життя на Сибірі, Соловках, Казахстані по Воркуту включно.

У цей День наші думки будуть з Ними та Їхні Духи з нами.

Від редакції "Л. Календаря": З листів наших приятелів і оповідань українців з Філядельфії знаємо, що кол. старшина Українських Січових Стрільців Андрій Кігічак не лише продовжує почате крісом при Українських Січових Стрільцях і сьогодні пером утривалює для української визвольної історії своє діло, але поза серйозною бібліотекою, посідає і цінний архів, у тому деяких рідкісних експонатів. При цьому він упорядкував з відбиток статей свого авторства, 15 томів албомів, де кожна стаття доповнена також уже рідкісними фотознімками, відповідно до змісту чи в ній теми.

До унікатів належать світлини як: "Покутська Трійця" зі Стефаником на чолі, в гостях у адвоката Озаркевича в Городку під Львовом в 1901 році, або Митрополита Кир Андрія Шептицького, як викладача богослов'я в Монастирі ОО. Василян, коли Він мав 23 роки, вже по своїх докторатах. Не бракує в архіві пошти — переписки, в приватних листах, та в них автографів таких маркантніших наших постатей, як проф. Зенон Кузеля, ректор Мірчук, проф. Богдан Загайкевич, полковник Андрій Мельник, чи дипломати д-р Степан Баран та ред. Осип Бойдуник. В збірці світлин

В українському селі Ясін, повіт Лісько, Західня Україна був зорганізований з місцевої української молоді Церковний Хор, що співав у церкві та давав театральні вистави в своєму і доколичнік селах (світлина з 18 травня 1935 року), диригентом був Антін Окалович (сидить посередині), з правої сторони сидить Іван Вокрін.

КОЖНА УКРАЇНЬКА ДИТИНА ДО УКРАЇНСЬКОЇ РІДНОЇ ШКОЛИ

У країні добробуту жаліють батьки своїх дітей, щоб не перемучувати їх додатковою наукою — вивченням рідної української мови, або жалують пару доларів на оплату школи, чи за переїзд дитини автобусом або трамваем, забуваючи, що гріш, вкладений в освіту і виховання дитини, дасть пізніше більший відсоток, ніж дає найкращий банк.

оригінальне фото Кир Андрея — Митрополита, в оточенні "Василя Вишиваного" — Вільгельма Габсбурга та полк. Гужковського. Окремо впорядковані статті А. Кігічкака на окремі теми, за повітами, місцевостями з написами "Львів", "Стрийщина", "Перемищина", "Добромильщина", "Бірчанщина", "Ярославщина" (при одночасному використанні чужих матеріалів). Незвичайно цінна впорядкована збірка його листування з сотнями визначних церковковних, національних і політичних діячів і світоців "Великого Українського Ісходу". Сотні й сотні листів, що у них відзеркалені праці, змагання та осяги української духовости. Подивляти треба працювитість і прямо феноменальну пам'ять письменника-публіциста Андрія Кігічкака. (Ю. Б.)

СИН ЛЕМКІВЩИНИ З НАЙВИЩИМИ ВІДЗНАЧЕННЯМИ

Велику честь своїм батькам і славу Лемківщині приносить майор Іван Хомко, роджений 1-го січня 1939 р. в українському селі

Дошно, коло Романова, повіт Сянік, Лемківщина, Західня Україна. З своїми батьками Василем і Марією був у 1940 році в Австрії аж до переїзду у вересні 1949 року до Америки; тут у місті Пассейк, Н. Дж., учився в Українській Католицькій Школі св. О. Миколая та в місцевій Сінбор Гай Скул, опісля закінчив високу освіту на університеті Небраска і Омага; жонатий з Єлисаветою Моїк з Натлей, батько двох дітей, доні Іванки — літ сім і синка Івася, літ три, які живуть у Вармінстер, Па.; батьки майора Івана Хомки живуть у Пассейку, Н.Дж. До американської армії вступив у 1961 р., після вишколу в старшинських Ранджер Скул і Армор Оффіцєрс Орієнтайшен Курсу був призначений до I. Армор Дивізії у Фт. Гуд, Тексас; у 1964 р. після доповнення найвищого вишколу,

був висланий як дорадник Американських З'єднань у Вєтнамі, на фронті в Меконг Дельта. Після повороту до Америки перейшов дальший вишкіл і 1968 року знову був висланий до Вєтнаму. За свою хоробрість, залізну дисципліну та відвагу майор Іван Хомко був відзначений Срібною Зіркою, Бронзовою Зіркою, Арми Коммендейшен Медаллю, Пурпуровим Серцем, Вєтнамським Хрестом Лицарськості з Золотою Зіркою, Вєтнамською Тєнкєрс стєжкєю та Комбат Інфантримєнс лєнтою. За час від 6 грудня 1968 до 26 лютого 1969 майор Іван Хомко брав понад 25 разів участь у налетах понад ворожі становища, завжди виконуючи свої завдання в найкращому ладі літунської дисципліни та проводив нальотами з найбільшою відповідальністю і самопосвятою і в сповнюванні своїх обов'язків приніс найбільше признання для себе, своїм військовим частинам і для всієї Американської Армії: (Citation by Direction of the President the Air Medal is presented to Major John Chomko, 147-28-4994, Armor, United States Army who distinguished himself by meritorious achievement, while participating in sustained aerial flight, in support of combat ground forces in the Republic of Vietnam. During the period 6 December 1968 to 26 February 1969 he actively participated in more than twenty-five aerial missions over hostile territory in support of counterinsurgency operations. During all of these flights, he displayed the highest order of air discipline and acted in accordance with the best traditions of the service).

ВИЙНЯТКОВА ЛЮДИНА

(Великій громадянці Наталі Гладишовській)

Дня 4 серпня 1959 року відійшла від нас в останню дорогу бл. п. Наталія Гладишовська. Тож нехай цих кілька слів будуть малою цеглиною в живому пам'ятнику тих, що її знали, стрічалися й співпарцювали з нею.

Наталія Гладишовська (дівооче прізвище Кордуба) народилася 8 вересня 1902 року в Слуківі, Долинянського повіту в священничій родині. Молоді літа її зв'язані з Поділлям. У Тернополі скінчила вчительську семінарію, а у Львові доповнила гімназійну освіту, з думкою дістатись на університет, що в той час не було легко. Це були часи боротьби галицького суспільства за український університет, створення таємного українського університету та шукання по наших невдачах нових доріг. Своїх мрій — студіювати медицину — Покійна, як і багато тодішньої молоді, не здійснила. Життя її потекло іншим річищем. Та трилітнє перебування у Львові дало їй зрозуміння українського громадського життя в нових політичних обставинах. Обертаючись в інтелектуальних колах тодішнього Львова (жила в родині п-ва Гординських), вона наблизилась до багатьох наболілих проблем, що їх пізніше старалась розв'язувати

У 1928 р. вийшла заміж за інж. Олександра Гладишовського і від того часу сталим місцем замешкання їх став масток у селі Тисковій, на Лемківщині. Там же народились у них дві дочки Ольга (тепер Савчак) і Надія (тепер Шмігель), знані зі своєї активності в молодечих організаціях Нью Йорку. Здавалося б, що молода українська дідичка (а їх майже не було серед українців) буде тужити за містом. Але так не сталось. Українське село було завжди для родини близьким. Наталія Гладишовська вповні використала своє знання, свій досвід і з посвятою та любов'ю допомагала всім, хто до неї звертався. В селі, в якому не було школи, вона вечорами збирала молодь і дітвору та навчала їх письма, хоч цим наражувала себе на нагінку з боку місцевої поліційної влади. Крім того вона стала дорадницею жіноцтва в господарських, а нераз і родинних проблемах. Їхній дім знаний був із своєї гостинности. Тут же zorganizувала вона вишивкарську робітню, що виконувала замовлення для кооп. "Українське Народне Мистецтво" у Львові, а за німецької окупації для потреб С-ки "Гуцульське Мистецтво" у Кракові. Вона притягнула до тієї праці майже 250 жінок із околичних сіл і таким способом рятувала їх від примусових робіт у Німеччині. Крім того це давало заробіток жінкам, що не був, при вбогості гірських околиць, зайвим. Та головне, будучи сама знавцем народнього мистецтва. Наталія Гладишовська прищеплювала зрозуміння й любов до наших прекрасних узорів і не допускала до засмічування їх міськими, немистецькими додатками, що почали добиратись до наших сіл. На еміграції, в Німеччині (Берхтесга-

дені) вона також очолила жіночу робітню, продовжуючи свою люблену працю.

По приїзді до Америки ціла родина почала творити нове життя у змінених обставинах, заробляючи фізичною працею. Мемо наполегливих домагань своїх найближчих вона цієї роботи аж до своєї хвороби, не покинула. Працювала без докору, з усмішкою, вважаючи, що праця — не тільки засіб, щоб мати можливість створити новий дім, немов перенесений із рідного краю. Їхній дім став осередком для молоді і ніколи не тратив свого українського духа. Виховуючи своїх дітей, вона мала повне розуміння для молоді саме тієї молоді, що стоїть на роздоріжжі двох світів і для якої "цей" світ — це велика принада. Це був дім — де не було прірви між двома поколіннями, бо вона цю прірву засипала своїм розумінням, порадами й активною допомогою. Цим виявлюється її участь в улаштуванні виставок народного мистецтва у студентських клубах Нью Йорку. Вона включилась у культ.-освітню роботу Комісії СФУЖО, що підготувляла ряд рефератів на Студійні Дні у зв'язку з Конгресом СФУЖО. Її ділянкою стало народне мистецтво, яке вона з тонким знанням всієї проблематики опрацювала.

Та головною прикметою її характеру було те, що не можна запротоколювати чи записати у звіті. Це її готовість бути помічною там, де загрожувало нещастя.

Це про неї можна сказати словами людської мудрости: "Приятеля пізнати в нещасті". І тоді саме пізнавали її ті, що може перед тим не зовсім її розуміли. Старалась бути непомітною і не любила подяк, свою послугу намагалась зменшити, виповнюючи обов'язок, що сама на себе наклала. Із власними проблемами нікому не накидалась, сама їх розв'язувала, а може і з собою забрала.

До останньої хвилини намагалась бути бадьорою, щоб не пригнічувати своїх найдорожчих, рідних.

То ж багато є таких, що завжди згадують її передовсім, як Людину.

(Наше Життя, липень-серпень, 1960)

"Надією на краще завтра світу, зокрема нашого українського народу, може бути тільки добра молодь; молодь окрилена великими, святими ідеалами Божої правди й Божої любови; молодь одухотворена й освячена Божою ласкою; молодь послухна церковному й національному Проводові. Таку молодь мусить виховати сьогодні світ і наш український духовний та світський провід; таку молодь мусить мати кожний нарід, кожна родина, якщо маємо мати надію на краще завтра. На основах правдивого християнства й правдивої любови до свого народу мусить виховуватися також і наша українська молодь".

(З доповіді о. шамбеляна Мирослава Харини на X. Конгресі Українців в Америці, 24-25. X. 1969).

ТУТ ЩАСЛИВО ЖИЛИ УКРАЇНСЬКІ, КНЯЖІ ЛЮДИ

В українському селі Костарівці, віддаленому 7 км. від Сянока, була українська церква Препод. Симеона Стовпника, збудована в 1872 році; тут жило до часів насильного виселення 1016 українців;

село відоме вже в історії під датою 1340 р.; дало українському народові священників— о. Константина Лучку, о. Михайла Соболевського, о. Івана Патроника; військових старшин Івана Бурку; вчителів: Михайло Соболевський, Іван Хрущ, Осип Звірик, Єва з Соболевських Звірик, Іван Нагніт і інж. Г. Потроник. У 1496 році проходили тудою турки; замешкали на своєму княжому замку в Сяноці останній Галицький український князь, Юрій II. († 1340) поселив у Костарівцях своїх дружинників, через них аж до наших часів усе українське населення Костарівець відзначалося високою інтелігенцією.

Під сучасну пору поляки - зайди перемінили церкву на косяол, відправляє поль. ксьондз із Страотини, в якому організувалися з "стржельцуф" найлютіші погромники Лемківщини. Ті місцеві люди, що після насильного вигнання залишилися ще між живими в Костарівцях, ходять до церкви в Сяноці; люди бояться говорити рідною українською мовою. Український Дім перемінено на польський пропагандивний осередок.

"Коли сьогодні зустрічаються наші Владики — православні й католицькі, — то це такі велика подія й Богу угодна в нашому житті. Нині не йдеться про те, щоб когось притягти до Риму, чи до православія, але — щоб наші християнські взаємни, хтось їх може назвати — гуманними, були в згоді з Христовою наукою. Бож та віра, що проповідує ненависть, не може бути правдивою". (Антін В. Івахнюк — Про "церковну ворожнечу" та ще дещо — Український Самостійник ч. 7-8, 1969).

СВІДОК КНЯЖОЇ СЛАВИ

В українській місцевості Риботицька Посада, в Перемишні, побудована українська церква св. Онуфрія з XIV-го сторіччя. Фундаменти й стіни муровані брилами тесаного каменя, долівка теж камінна, вся будова на три поверхи, надоліні церква, на 2-му поверсі велика кімната з вікнами-стрільниця. На ліво, напроти входу до церкви, глибокий рів злучений з рікою Вігор; це вказує, що за татарських часів церква була оборонною твердинею перед нападами ворогів і схоронищем для українського місцевого населення.

Ікона св. Онуфрія з XV-го сторіччя — за оповіданням д-ра М. Тимчишина, що жив на Риботицькій Посаді, — була дуже давня, замазана, але завдяки місцево-

му самоукнові скрипалеві і маляреві-різьбареві І. Мельничину була основно відновлена та висіла на стіні по правій стороні до вітаря.

Зруйнували українське село Дальову польські вандали

НА ВІЧНУ ГАНЬБУ ПОЛЬСЬКИХ "ХРИСТИЯН"

В українському селі, Прибишів, повіт Сянік, Лемківщина, Західня Україна, була українська церква св. Параскевії, збудована в 1845 році. Після насильного вигнання мешканців поляки спалили церкву в 1946 році. Село мало 60 хат і тягнулося 2 кілометри; господарі мали від 20-60 моргів ріллі та багато свого лісу; для порівняння господарського стану — господарі мали 103 гарні коні, яких дуже доглядали, 527 корів, 150 телят, 1879 овець, безрогів 186, отже самі цифри говорять про високу господарку в цьому українському селі. До міста Сянока 21 кілометрів, доколичні українські села: Явірник, Карликів, Репедь і Великий Вислік. Школу збудували люди своїм коштом в 1933 році, але польська влада не хотіла дати українського вчителя; щойно після розвалу Польщі в 1939 році став учителювати в Прибишові проф. Степан Новаківський, він зорганізував Аматорський Гурток, спортову дружину та давав вистави "Вертеп" і інші.

Почато будову свого Народнього Дому, але їй на це польські пани не дали дозволу. Сьогодні пустиня, де було це багате українське село; ані одної хати нема; поляки навіть каміні пивниці порозбирали. Тоді, як застрілили поляки на Нижній Волі, коло Яслиськ, місцевого пароха сл. пам. о. Володимира Костишина в 1946 році, замордовано теж у Прибишові сл. пам. о. М. Мальярчика, 76-літнього старця та всю його рідню; з господарів замордували Івана Москаля, Петра Спеха та його брата Андрія Спеха, Андрія Гриценко; решту населення спас Господь Бог, люди повтікали в густі ліси й перечекали

З найглибшим смутком повідомляємо всіх Уродженців Лемківщини та все Українське Громадянство, що ненадійно упокоївся в Бозі, на 56 році свого трудолюбимого життя і понад 30 років душпастирської ревної місіонарської праці серед виселенців на понімецьких землях,
у Кентшинському повіті, воєводство Ольштин
28-го ЛИПНЯ 1969 БОЖОГО РОКУ

сл. пам. о. ВОЛОДИМИР БОЗЮК

Не було місцевини,—серед найжакливіших обставин, переслідуваний та під постійним поліційним наглядом, — де Покійний не спішив би, щоб нести духовну розраду й опіку своїм далекими світами розкиданим вірним; не існували для Нього жодні перешкоди, ані віддаль, їхати сотню кілометрів, чи більше, це була конечність і святий обов'язок ревного Душпастиря. Він улаштовував Відпусти, реколекції, засновував церковні хориста всюди й завжди пригадував Українцям дбати про релігійне та національне виховання рідної молоді.

На торжественних похоронних обрядах, крім сотень вірних з найдальших околиць, брали участь десять українських католицьких Духовних Отців у проводі з Апостольським Візитатором з Перемишля Всесвітлішим о. Крилошанином Василем Гриником і сорок латинських ксьондзів. Похоронений на цвинтарі в Мазурських Банях, 31-го липня 1969 Божого Року.

(Покійний походив з українського села Жовтанці, коло Львова, Західня Україна. Полишив у глибокому смутку стареньку Маму, ближчу і дальшу Рідню в краю і в Канаді).

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ СТРАДНИКОВІ ЗА ХРИСТА!

БАБУСИНІ КОРАЛІ

Пребагата наша українська, Богом нам дана, земля. Плодовита вона, плідотворна та красна, як найкраща княжна. Весела, співуча українська земля — вона нам рай, наше царювання та родителька добра, долі, щастя, багатоліття; чудо-диво природи, пахощі смерекових гайборів, дзюрчання-переспіви річок. Та щирий, прецирий люд Божий з живим благородним серцем і душею чистою, як рання росинка на прилистках конвалій, маків, сторчиків і усякого предива-марунзілля.

На знімці бабуся з унуком, учнем української гімназії в Перемишлі. Внук у гімназійному однострою, в пошані до старенької бабусі—це Микола Козак, якому перша світова війна перервала науку. Перед другою світовою війною він був власником м'ясарні в Перемишлі, широко відомої зі смачної шинки та знаменитих у смаку м'ясних виробів.

Крім цього чимало м'яса з Лемківщини доставляв він зі своїм швагром Василем Петрусюком до Катовиць, беконярні на консерви.

Батько Миколи Стефан Козак, відомий в околиці Перемишля купець, транспортував м'ясо на більшу скалю до Відня і Англії. Це син цієї бабусі,

що на знімці. Одна з дочок "вільних міщан" козаків-чумаків, багатіїв, які з давен-давна до першої світової війни плекали самі і

Старичок - прадідусь учить внука стріляти до ворога.

— Мого Дідуня тратували кінські копита польської панської поліції — читаємо в одному з листів нашої співробітниці з Перемишля Марії Марковської — за терновий вінок з гризубом, покладений на Стрільцьких Могилах у Пикulichах, коло Перемишля.

Це Марії прадідуньо, Микола Козак, к. вояк УГА, завзятий петлюрівець, учить свого внука стріляти з рушниці; йому сповнилося 94 роки життя; його батько згинув у царській каторжні.

скуповували з Лемківщини та Бойківщини великі стада рогатої тварини, відправляючи їх у далекий світ — на схід до Харкова (перша станиця) та на захід до Відня.

А хіба ж міг дехто вичерпати м'ясо з українських степів, чи Карпатських полонин? Не бракувало м'яса і для познанських купців, які непаз заїздили до Перемишля на торги, як же ж інакше сьогодні! Чому у цілій Польщі бракує м'яса, а як появиться, то так дорого, що не доставай. І чи тільки м'яса? Бракує тих людей, які уміли плекати і кормити худібку на своїй рідній землі, на користь усім людям. "Опустіли полонини, бракло масла і свинини".

Як Польща, так і Москва переконалися, що не легко господарити на чужій землі. І земля не дає того зайдам, чим вона обдаровує своїх дітей-жителів з прадідів.

Діти рідної землі розуміють свою кормительку в час погоди... і негоди... в час засухи і зливи. Вони завжди вміють жити своєрідним життям і їхня земля цвіте розкішними плодами, немов тішиться своїми дітьми. І "сонішко" тепліше гріє, і пташечка радіє —". Все це незаперечний доказ: — Яка земля!? І до кого належить вона! Те саме і по наших містах. Сумно-пресумно в нашому Перемишлі. Немов у гробі. Ще недавно, і коли ще жили наші бабусі, які привозили своїх унуків до шкіл, тому що повагу у вихованні дітей надавалося все якнайстаршим у родині (а не як сьогодні до "бейбіситів", а — бабусь до старечих домів як не потрібних у родині...). Ці бабусі привозили з села дітей повних соняшного проміння, гарт-відвагу і силу рук, якою зачидало жити "молоде мі-

сто". Бабусі привозили для дітей харчі, яких ніколи в Перемишлі не бракувало, закупували шкільне приладдя, одяг, добуваючи з-під "запаски" або "спідньої спідниці" вузлик срібняків...

У бабусі червоні коралі — добуті із дна мор'я..., які діставалися лише як придане.

— Коралі — мовила бабуся — це з невичерпаного дна мор'я і жінка, що дістає коралі, має бути невичерпним добром у родині, яку вона добровільно приймає, як свій тягар... бо ж і тяжкі були ці коралі...

Коралі носили жінки по містах і по селах. Уміли зносити тягарні і було легко в родинях. З поодиноких родин розлягалось добро по всіх закутках українського поселення. Вже і "світ широкий" пізна українську жінку, та трудолюбивий український нарід, що вміє двигати добутий із дна мор'я тягар...

Нинішній український тягар, в який трудно повірити "туристові", — для нас самих став бабуниною казкою, танком і піснею, виведеною русалками з морської глибини у місячну ніч...

І чи не правду казала бабуся, що по світі ходять чорти, відьми, лицарі з заклятого замку, які бентежать і зло творять спокійним людям?! Але вони не мають права до тих людей, хто в Бога вірує... І прийде час — казала бабуся, — що добро візьме верх над злом і прийдуть лицарі з вогненними мечами, проженуть сатану — всі вернуться до своїх домів і брат брата обійме... Та скрізь залунає пісня: — Слава, Слава, Слава Всевишньому Богові!

ПРЕСВЯТАЯ БОГОРОДИЦЕ ЗАСТУПИСЯ ЗА НАС

Українська церква св. Косми і Даміана в українському селі Берест, коло Грибова, повіт Старий Санч, Лемківщина — Західня Україна, збудована в 1842 році (дочерна — українське село Поляни з церквою св. Арх. Михайла, збуд. 1820 році), до часу вигнання в цих селах жили 950 українців. Село Берест відоме історично з 1368 р. У церкві в Бересті є ікона св. Михайла з XVII сторіччя, дуже великої мистецької вартости.

НАША СЛАВНА ЛЕМКИНЯ — МАРУСЯ БЕК

Маруся Е. Бек, радна міста Дітройту, хоч займає високе становище в американському світі, не цурається свого лемківського походження, а навпаки, гордиться ним та при кожній нагоді чваниться ним. Доказом цього нехай посвідчить повища знимка. Під час відвідин в її бюро адвокатки з В'єтнаму, пані Гоїн Нгос Анг, вона показала їй ляльку, одягнену в лемківську ношу та переповіла їй про нещасну долю своєї Лемківщини.

Яке враження зробила на цю в'єтнамку ця лялька, видно з святкових побажань, які прислала вона Марусі Бек з Сайгону. Вона пише, що, коли згадує її, тоді перед її очима виринає ця "горда та завжди прекрасна дівчина з Лемківщини". Варто відмітити, що цю ляльку-лемкиню подарували Марусі Бек членки Союзу Українок Америки з Бофало, коли вона виголосила промову на їхньому ювілеї.

ДО ВІДВАЖНИХ СВІТ НАЛЕЖИТЬ

Уродженець українського села Чистогорб, коло Команчі, повіт Сянік, Лемківщина — Західня Україна, Михайло Телебан був у 1917

році покликаний до 45-го австрійського полку в Перемишлі, після вишколу 15 береня 1918 р. був на італійському фронті та зустрівся тут з своїм односілчаном Паньком Яцівом та з Великим Вислока з І. Кудлачом та П. Гүзіляком, усі вони воювали "за цїсаря", доки не завалилася австро-угорська монархія. Вернувшись щасливо додому, вступив добровольцем до оборони рідної Лемківщини під час діяння Повітової Української Національної Ради з осідком у Великим Вислоці; повин службу в Команчі, Репеді й Щавному-Куляшне. Коли польські "ягельки" (так насмішливо називали на Лемківщині польське військо Галлера) загарбали Галичину, себто Західню Україну та з нею й Лемківщину, почали робити облавн та силою набирати українських юнаків до "польского" війська, при такій "лапанці" й молодий Михайло Телебан

попався до Кракова, звідки він за 8 днів пішком знов об'явився в своєму селі Чистогорб, опісля перейшов на Закарпаття, тут годі було знайти працю, вернувшись через Бескид — зима тоді була люта, що й вовки поховалися в гущаках! І знову "асентерунок" до II-го "подгалияського" полку на два роки служити під польською кормигою. Щойно потім пощастило виїхати "за хлібом" у світ далекий до Канади.

"Идучи слідами Слуги Божого Андрея, який ціле своє життя посвятив здійсненню великої ідеї з'єднання християн, та здійснюючи напрямні Вселенського II Ватиканського Собору, Синод гаряче закликає всіх вірних до праці на екуменічному полі в душі християнської любови. Праця на полі християнської єдності проходить золотою ниткою впродовж цілої історії християнства в Україні. Найближчими нам по крові є наші православні брати. Нас єднає спільна традиція рідного християнства, спільний обряд, спільні звичаї, церковні і народні, спільна християнська тисячолітня культура. Спільним є нам змагання за оформлення нашої Помісної Церкви на началах патріархального устрою. Всі ми, католики і православні, стоїмо в затижній боротьбі за збереження й ріст нашої Церкви так на Україні, як і в країнах поселення українських вірних. І, що найважлише, всі україн-

ЛЕМКО ПЕРШОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДРУКАРЕВИ ЛЕМКОВИ

Визначний український різьбар, лемко Лука Біганич уже довгий час працює над серією портретів передових діячів культури і літератури українського народу. З-під його різця вийшли портрети Лесі Українки, Соломії Крушельницької, Ольги Кобилянської, Тараса Шевченка, Івана Фраїка та інших прославлених мистців. Виготовлені в металі, камені, дереві, вони завжди мали великий успіх на художніх виставках у Львові, Києві, їх купували українські музеї та з них роблено виставки в містах і селах України. Остання робота талановитого сина княжої Лемківщини, скульптора Луки Біганича — виконаний у дереві портрет українського першодрукаря лемка Святополка Фіоля, який ще в 1490-их роках, тобто більш, як на півстоліття раніше за Івана Федорова, він видрукував кирилицею "Часослов", "Триодь", "Актоїх" та інші книги, сьогодні цінності неперевершеної мистецької та наукової вартості.

ські віри, католики і православні, спільно несуть важкий хрест Господній, безстрашно ісповідуючи Христа. Тому спільно з православними братами бажаємо даліше молитися, працювати і боритися за християнську душу українського народу і за повне відродження українського народу та завершити нашу церковну єдність в Києво-Галицькому Патріархаті Помісної Української Церкви, позноцінної частини у Вселенській Христовій Церкві". (Із Спільного Пастирського Послання Синоду Українських Католицьких Єпископів, 29 вересня до 4 жовтня 1969 при Соборі Св. Софії в Римі).

Всесвітліший Отець Крилошанин Василь Гриник, Апостольський Візитатор у Перемишлі відпровадив в останю дорогу сл. пам. о. душпастиря-місіонаря Володимира Бозюка на цвинтар у Мазурських Банях, 31-го липня 1969 Божого Року.

ЛЕМКІВСЬКИЙ БАСТІОН УКРАЇНИ

Короткий нарис про місто Новий Санч

Галицько-Волинський Літопис згадує про українського князя Володимира Мономаха, який "діяв" мир з ляхами в Сутечі, сьогодні — в Новім Санчі. Виринає питання — в котрому саме Санчі відбувалася для нас ця важлива подія — в Старому, чи в Новому Санчі, що віддалені від себе два кілометри та розділені рікою Дунайцем, Старий Санч по лівій стороні ріки, Новий Санч по правій, на чисто українській території західної Лемківщини. Короткі згадки в нашій історії, народні передання, деякі записки в польській повоєнній літературі про археологічні розкопки на терені міста та його околиці, сліди давніх укріплень, "збуйнікуф" і іншої польської плутанини — Новий Санч мав би бути тим місцем, в якому наш славний князь Володимир Мономах "діяв мир с ляхами в Сутечі". На жаль, в історії не сказано, котрого року це сталося.

Князь Володимир Мономах, крім Володимира Великого й Ярослава Мудрого, належить до найбільш ієредових і визначних володарів України. Вже в молодих літах він виручав свого батька Всеволода I-го в численних походах і війнах, об'єднав удільних князів і спільними силами під своїм проводом розгромив найбільш грізну в тих часах половецьку орду 1111 року. Два роки пізніше (1113 року) став великим Київським князем. Як верховний володар, маючи великий авторитет серед удільних князів і всенародну популярність, він у порозумінні з Галицьким князем Володарем "діяв мир с ляхами в Сутечі" — нинішнім Новім Санчі.

З українських учених, о. Антін Петрушевич у своїй енциклопедичній праці "Галицько-руская сводная літопись", добачує походження слова Санч від староукраїнського слова "Сутеч-Сутіч" і того самого погляду є інший український вчений і дослідник українського середновіччя проф. д-р Михайло Тершаковець. До подібного заключення приходять і деякі німецькі вчені. У старих грамотах 14-го століття Новий Санч знаний як Сандеч.

На терені Нового Санча та його околиці, з початком 1950 року, польські археологи провели розкопки. Зі звіту якогось Рогачевского довідуємося про перші висліди: віднайдено зразки поліхромії, фресків, кераміки, монети римського періоду та речі домашнього вжитку великої мистецької вартости з 10-ого — 14-го століття. Це очевидно свідки славної української культури княжих часів.

Дев'яте і чотирнадцяте століття, за малими винятками, це період найкращого розквіту Великої Київської і Галицько-Волинської Держави. Французький дослідник нашої історії, Роджер Тіссерант в книжці "Життя українського народу", Париж, 1933 року, пише (подаємо в скороченні): "Нехай ніхто не бере назв, що відносяться до України з польських чи московських джерел, не провіривши їх зразу

з українськими джерелами... Не забуваймо ніколи про те, що в той час, коли Україна рішуче прямувала шляхом цивілізації, майбутня московія ще потапала в повному варварстві і повному незнанні світу... Київ в очах багатьох був суперником Константинополя. Ще і сьогодні — це одне з найкарщих міст Еворпи... Закони Ярослава Мудрого переважають тодішню епоху. Коли польські законодавці вибирали короля, вони шукали надхнення в Руській Правді... Українська літературна творчість тих часів зокрема епос (слово) була дуже розвинена та її вплив сягав далеко поза територію України... Відгомін українського епосу завважується навіть у скандинавських сагах... Володимир Мономах у поученні своїм дітям наказував шанувати вдов, сиріт, убогих і їм помагати. Далі пише цей француз: "— Я брав участь у 83-ох битвах і походах, склав 19 договорів, узяв у полон щонайменше сто половецьких князів та понад 200 кинув у ріку... Який же розквіт був в Україні вже тоді, коли в багатьох народів панував понурій примітивізм... Україна величаво записала широкі сторінки своєї історії вже тоді, коли ще про місто Москву ані сліду на землі не було, нікому й не снилося пор якусь московську державу... Назва Москва перший раз появилася у звідомленнях подорожніх 1147 року... На москвинах позначився великий дикунський татарський вплив, якого їм не можна затерти й досьогодні визбутися... Великий відсоток монгольської крові у жилах москвинів, навіть визначних московських родин, чим вони, як і сам їх Тургенев, хваляться... Монголи залишили незатерту печать на характері москвинів, але того не вдалося їм зробити в Україні... Стародавня Русь, що з князем Олегом облягала Царгород і з Володимиром Великим здобула велич імперії, християнство і цивілізацію з Візантії... (В поході на Царгород за князя Олега наші предки з Лемківщини брали участь 907 року) — Україна зберігала свято свою культуру та була рішуче звернена в бік Заходу... Українські малярі мають велику славу й їх кличуть до чужих держав розмальовувати катедри... Українське духівництво мало велику культуру, якої московське ніколи не мало... (та не буде мати!)... Митрополити й Єпископи походили за малим винятком з аристократичних родів... Священники були сильно прив'язані до національних традицій та глибоко одушевлені патріотизмом"

В Перемишлі засідали на єпископському престолі Єпископи з аристократичних родів, деякі з них з лемківських гір: Атаназій Дрогаєвський граф Корчак 1440-1443, Іван Газдава Вірецький 1466, Лаврентій Сас Терлецький 1528-1549, Арсеній Сас Брилинський 1581-1591, Михайло Копистинський гербу Левіва 1591-1610, Антін Сас Терлецький 1664, Іван Прус Малаховський 1669, Іван Копистинський Борисович 1620-1633, Іван Романович граф Суліма 1633-1634, Сильвестер Воютинський граф Новак 1635-1645, Григорій Сас Гошовський 1667-1675. З лемківських священничих родів, що були "міцно прив'язані до національних традицій та глибоко одушевлені патріотизмом", на західній Лемківщині були: Мохнацькі, Прислопські, Хиляки, Гладишовські, Полянські, Бескиди, Кміцикевичі, Криницькі, Дуркоти, Сас Зубрицькі, Юрчакевичі, Жегестовські, Копистянські, Ільницькі, Ясениць-

кі, Констанкевичі, старі Вислоцькі та багато інших. Деякі з них відомі з своїх наукових праць у всій Галичині та Україні.

Перед татарською навалою 1259 року, в Новім Санчі згадуються десь під роком 1245-им боярські роди Хвалиславів, Йорданів, Острожських, Любомирських і Лабів. Про перші два боярські роди немає ближчих даних. З роду Острожських походить загально відомий на Лемківщині та всій Галичині рід Константиновичів. За грамотами 17-го століття села в Новосандецьким повіті — Навойова, Чачів, Росток Мала, Матієва, Лабова, Нова Весь, Угрин, Лосе, Велика Росток і Крижівка, належали князям Любомирським з осідком в Навойовій. Приблизно вище наведеного року, село Лабова мало назву ЛЮБОМИР. Після Ф. Сулімерского, Любомир отримав назву ЛАБОВА від українського вельможі (шляхтича) Лаби. В польській літературі князі Любомирські записані як дуже ружливі й войовинчі князі. Їх нащадків бачимо в 17-ім столітті на польських королівських дворах, але є деякі з них в українській літературі. Любомирські відомі й на Київщині. Рід Добрянських на Лемківщині згадується вже під 1402 роком.

Татарська навала — під час свого походу на захід у 1259-1260 (час панування короля Данила), була під Новим Санчем розгромлена Петром з Крампної. Двадцять сім літ пізніше (1287 року) за панування сина короля Данила, Лева, розгромлена на тому самому місці, вертається на схід. Історія зазначає, що це були татарські передні стежі. Після сучасного погляду, передні стежі доходять до сотні людей, яких очевидно не було потреби "розгромлювати". Французький спостерігач Пер Шевальєр, будучи під час війни Богдана Хмельницького проти Польщі на так званім польським "монетарним" дворі, видав у Парижі 1663 року свої спомини з того часу, в яких пише про татар слідуюче: "Татарська орда, вирушаючи в похід, начислювала найменше 80.000-ну збірноту, але в деяких походах начислювала 150 тисяч. Перед нападом вона розділювалася на три окремі групи; завданням перших двох груп була розвідка, грабїж ворожої території та постачання головної колоні". Отож — передні татарські стежі могли начислювати поверх 10 тисяч людей, на тодійшній час — це була не абияка сила, яку нашому Петрові з Крампної*) пришлося розгромлювати під Новим Санчем.

Лемківщина в тих часах була вже густо заселена та мала своє вишколене військо, інакше історія не підчеркувала б так ясно згаданої події. Сьогодні Крампна — до насильного виселення автохтон-

*) Невідомо, хто був Петро з Крампної — звичайний селянський патріот, що в обличчі грізної небезпеки спішив на поміч zagrożеній батьківщині дикими ордами, чи може визначний військовик полководець. Так король Данило як і його наслідники не могли бути особисто на кожному zagrożеному відтинку своєї держави, тому вони мусіли назначувати бояр, знатоків воєнного ремесла, які в імені короля чи князя управляли приділеною їм провінцією. Одним з таких знатоків воєнного ремесла мусів бути Петро з Крампної, як виконавець королівських доручень.

ного населення Лемківщини 1947 року — це пересічне українське село в повіті Ясол. За княжих часів Крампна могла бути центральним військовим і адміністративним осередком Західньої Лемківщини.

"Иде Володимир к Ляхом и зая гради Перемишль, Червень и инии гради иже сут до сего дне под Русю" — каже Повесть Временних Літ, 981-го року. В іншому місці Літопису з 996 року згадується про князя Володимира Великого та його договори зі західніми сусідами: "И би (Влодимир) живя с князи окольними миром с Болеславом Лядским и с Стефаном Угорским и с Андрихом Ческим и би мир межю ими и любя". Великий і славний князь, маючи тим договором забезпечені західні границі своєї великої держави, уважав за відповідне побудувати ряд оборонних укріплень уздовж західньо-лемківського Бескиду. На приблизно сто кілометровім просторі будувє фортеці, і вони, мов сталевий перстень, хоронять державу від дальших грабницьких нападів. Розвалини тих укріплень простояли до кінця 16-го століття: в Новім Санчі, Навойовій, Любовні (згоріли в 1558 році), Вірхомлі, Тиличі, Мүшині, Щавниці і Шляхтові. Князь Роман та його наслідники отримали в спадщині впорядковану та укріплену державу з прикордонним містом Ряшевом і Яслом на заході.

Історичних матеріалів, що відносяться до західньої Лемківщини, не багато. Оригінальні грамоти останнього галицького князя Болеслава Юрія II-го Тройденовича зберігаються в етнографічному музею на Вавелю та в архівах Ягайлонського університету в Кракові.

Великий і дуже цінний для історії Лемківщини архів Перемиської Капітули, з дивних і незрозумілих причин (були поголоски, що "дослідники" вирізували з книг сторінки, або забирали без дозволу цінні документи) був замкненим на "сім сплустів", недоступним для науковців, так само як і матеріали етнографічного музею на Вавелю. Мгр. Марія Пжездзецка, згадуючи Перемиський Єпископський Архів, зазначає, що він є сьогодні доступний і переходується в воєвідським архіві "паньством" у Перемишлі. З іншого джерела відомо про його нищення польською вулицею через три дні 1945 року. Правдоподібно це тільки рештки з тоог великого архіву переходується сьогодні в Перемишлі. Співробітник української культури в Свиднику на полудневій західній Лемківщині, Йосиф Шеленець, зазначає, що старі писемні пам'ятки до історії Лемківщини переходується в Братиславі, Празі, Відні, Будапешті, Львові, Ужгороді та Києві.

Коли вже мова про наші історичні матеріали заховані по чужих музеях, треба згадати старі українські документи з 11-го до 15-го століття: "Руська Правда" — кодекс законів князя Ярослава Мудрого, Галицька євангелія поповича Євсевія 1283 року, Галицька Полікарпова євангелія 1307 року, Галицько-волинський літопис з 1201—1293 року, загально відоме в цілому культурному світі "Солво о полку Ігоревим", лицарський епос княжої доби великої літературної вартости (згорів у Москві 1812 року), копія з нього і всі вище наведені переходується в Москві. Найновіше відкриття Іваном Хоменком на Закарпатті, віднайдена в Мучачівському Монастирі 1965 року євангелія з написом: "Сіє тетра євангелія писалося в Налабському граді (замок у селі Королево на Закарпатті) у Михалеві хаті Кральхазькій літом

6099 (1401) року, Станиславом граматином многогрішнім", але невідомо, де воно переховується.

Польський король Казімеж, маючи неупорядковану Польщу, мусів оглядатися на сусідню Німеччину і Литву, що в наслідках приневолувало його числитися з українським боярством, яке навіть по 1345 році представляло для його польських плянів поважну небезпечу, як це бачимо за Дмитра Детька, регента боярської ради по смерті останнього Галицького князя Юрія II-го. Українське боярство в Новосандеччині затримало за собою деякого рода самоуираву та завзято її боронило. За княжих часів ріка Дунаєць була важним торговельно-комунікаційним ментром. Західньо-європейські купці перевозили свої товари шляхом Бардіїв-Тилич-Новий Санч і навантажували їх на ріці Дунаєць на менші кораблі. За перевіз платили чужі купці мито на основі існуючих тоді правил і через те тут часто приходило до оружних перепалок. По загарбанні Лемківщини польським королем, українські бояри задержали за собою право мита на довші роки.

Близько 15 літ по загарбанню Лемківщини польським королем 1345 року, Новий Санч — за польською історією — переживав так звану "золоту епоху". За княжої доби багатство України було відоме в широкому світі. В англійській і німецькій літературі Україна "медом і молоком" пливуча країна. Польські королі і їх панки-магнати бенкетували на багатствах України, а з приходом єзуїтів обкрадали "шизматичькі" Божі Храми. Польський письменник Анджей Кузік описує, як єзуїти зацеплювали злобу в молоде покоління і так роблять сьогодні. Вихованці єзуїтів уживають сьогодні на Лемківщині і взагалі на цілій Закарпатській, опустілі українські святині для **людських потреб** ("Гвізда Полярна" число 828, 13 липня 1968 року). Фальшування історії, профанація домів молитви і симонія (торгівля святощами), польськими єзуїтами відома англійській і німецькій літературі. Англійський письменник Дейвід Ор, присвятив польським єзуїтам окремий відділ, в якому каже: "...головним завданням польських єзуїтів було переслідування православних і протестантів до цілковитого їх винищення".

Вже в другій половині 15-го століття, для міста Нового Санча приходять гіркі ("горжке") роки. Українці спільно з німецькими осадниками провадять з поляками довгі бої, шведи з козацькими полками 15 грудня 1655 року, поруйнували місто, пару літ після шведів, війська князя Любомирського розгромили польські королівські полки під Новим Санчем, в році 1665 місто навістила пошесть (мороза зараза) і поширилася на цілу західню Лемківщину та частину південної. Міжнародна водна пристань на ріці Дунайці, важний торговельно-комунікаційний вузол за княжих часів, затратив цілковито своє значення. При кінці 15-го століття настало зубожіння міста та його околиць.

Повітове місто Новий Санч заложене около 1161 року. Положене в китловині між ріками Каменицею і Дунайцем, обведене горами з південної, західньої і частинно східньої сторін. На захід від села Навойова вздовж битого шляху зачинається поміркований лемківський яр, який замикає гора Гута в українському селі Крижівка.

Місто мале провінціональне з повітовим шпиталем недоступним для хворих з дооколичних українських сіл, хоч громади приналежні до повіту покривали щорічно шпитальний бюджет. Місто мало повітові й окружні суди, пошту, телеграф, скарбовий уряд, військову залогу, поліцію, військову жандармерію та підручні залізничні варстати. Вузлову залізницю Новий Санч-Грибів-Лиманова-Мушина, побудувала Австрія в 1872 році. До другої світової війни місто мало характер приповідки — "польські вулиці, жидівські камениці". Як практична нація, жида вдоволялися контролею торгівлі і промислу. Їх впливи сягали на цілу західню Лемківщину по сбок боках Карпат по Ряшів і Кошиці. З польської енциклопедії з 1960 року виходить, економічний стан міста сьогодні такий самий, який був до 1910 року.

Д-р М. Андрусак у своїй розвідці "Західно-українське плем'я лемків" ("Лемківський Календар" на 1966 рік, стор. 120), пише про Новосанецького старосту д-ра Мацея Лаха так: "Плянове діяння поляків у напрямі винародовлення лемків почалося в 1933 році. На основі теки поміж актами новосанецького староства, "Справи відносно Лемківщини", можна вважати новосанецького повітового старосту Мацея Лаха за керівника цієї акції". В дійсності, польська політика у напрямі винародовлення лемків бере свій початок від Ягайлів, Каськи Ваповської, Баденіх, Голуховських, Грабських, Складковських і соток тисяч галицько-польського суспільства, вихованого на літературі Сенкевічів, Гергардів і тайній польській поліції в чорних ризах — езуїтів.

Після Шематизму Ап. Адм. Лемківщини рік 1936, київський Владика Митрополит Исидор у 1440 році відправив Службу Божу в Новім Санчі в польським костелі. Чужі джерела згадують про українського вельможу (шляхтича), який, будучи в Новім Санчі около 1258 року, купив від ближче невідомої евангелицької громади церкву візантійського стилю. Церкву поляки 1780 році замінили на гімназійний костел. Ікони, різьбу, орнаментуку і церковну утвар понищено (розуміється, польськими шовіністами). Українці в Новім Санчі 1440 року могли бути домінуючим елементом і мусіли мати свої церкви, де Київський владика міг мати Богослуження, тому "толеранція" польських біскупів до "шизматичького" (православного) Владики стає тим дивнішою, що в Перемишлі в 1440 році на Єпископському Престолі був єписком Атаназій Дрогаєвський граф Корчак 1440-1443 (теж "шизматик").

Латинники і польські королі мали до української православної Церкви політичні пляни і мабуть сподівалися через Київського Владика вплинути на Перемиського Єпископа і тим осягнути свою ціль. Чи були, які переговори, на якій базі і як далеко зайшли — не відомо, але вони не принесли жадній стороні бажаних успіхів. Марія Пжездзецка, магістер мистецтва Ягайлонського університету, між іншим пише слідуєче: "Потреба унії була зумовлена польськими королями для їх політичних плянів. В 1589 році, москвини отримали патріархат православної Церкви з осідком в Москві, побіч досі існуючого в Києві. Тому польські політичні пляни вимагали підпорядкування всіх православних діцезій в Польщі, римській ієрархії. По-

**Старинна церква з княжих часів
у Новому Санчі; сьогодні поль-
ський костьол**

минаючи, що унія зістала доконаним фактом 1596 року, забрало понад сто літ, заки в 1708 році приступили в Польщі до унії решту дієцезій східного обряду. В Перемишлі доперва в 1691 році, Інокентій Винницький підпорядкував свою дієцезію унії".

На початку 20-го століття, український етнографічний елемент в Новім Санчі стає вже незаметним. Прояви українського національного і релігійного життя пригасають. В 1902 році українці Нового Санча, за згодою міської управи і за одобренням плянів, приступили до будови великої мурованої церкви. Коли будова дійшла вже по вікна, міська управа дальшу будову заборонила через "СЛАБИ" фундаменти. Тому заходами судового радника Василя Яворського і о. Захаря Левицького, для потреб місцевих українців і студіюючої в місті молоді, перероблено в будинку "Просвіти" три кімнати на каплицю. Заходами Т. Качмарика, судового радника В. Яворського д-ра Дзеровича, П. Лінинського, І. Черкавського, І. Іванишіва, В. Твардієвича, о. Г. Гнатишака, о. Йос. Можнацького, о. І. Дуркота, о. І. Черлюнкачавича, і о. Ем. Венгриновича, засновано 1898 року в Новім Санчі "Руську Бурсу". В першій році по своїм заснованню бурса мала 20 учнів, в 1900 році — 60, а в 1910 році начислювала вже 110 учнів. Бурса проіснувала до 1914 року, але вплив учнів з кожним роком

малів через двох польських передвоєнних директорів державних гімназій, Станіслава Ржепінського і Блажея Гавор Славомірського, які в своїм шовіністичнім засліпленні, переслідували українських учнів, а то і просто викидали зі школи. Наслідком такого стану в Новосандецькій гімназії, українські студенти восьмої класи переносилися до гімназій в Яслі, Сяноці або Перемишлі, де не було Ржепінських і Славомірських і тут здавали матури з відзначенням. Студенти незможних родичів виїздили до Америки, а інші верталися на село.

В 1870 році, польський Дунін Борковскі виготовив полякам знаний плян на "Знищене Русі" і його поляки примінювали до Лемківщини залежно до політичних обставин. З роком 1919-им новосандецькі старости мали вже свої польські "права" і після них ліквідували українські маєтки в місті, велику площу і дві камениці на ній, повітовий суд відділ 1, 26-го квітня 1919 року, за числом 1/1148, видав проти волі власників адвокатові М. Кербелові, під "опіку". На "пропозицію" магістрату, адвокат "продав" площу і камениці магістратові без відома українців. Родина Олександра Полянського на самім передмісті Нового Санча мала 30-моргову посілість. В 1920 році маєток "продано" містові, тим разом вже без судової комедії... По 57 роках Новосандецькі старости знасилували найелементарніші права українського народу на Лемківщині 1947 року... З історії того ніхто не вимаже!!!

За шематизмом Ап. Адм. Лемківщини з 1936 року, в Новім Санчі начислювано вже тільки 180 українських душ.

Використана література і джерела:

М. Грушевський: Історія України Русі, том I, II, III, і IV-ий, Нью Йорк 1954.

Степан Шах: Між Сяном і Дунайцем, Мюнхен 1960.

Маркіян Терлецький: Нарис Історії Середновіччя, Німеччина 1947.

Г. Домашовець: Історія Української Єван. Баптистської Церкви, Торонто 1967.

В. Січинський: Чужинці про Україну, Німеччина 1946.

М. Андрусак: Перемишль Захід. Bastion України (стаття), Нью Йорк 1961.

Ю. Тарнович: Ілюстрована Історія Лемківщини, Львів 1935.

Науковий Збірник Української Культури в Свиднику, Пряшів 1965.

Шематизм Апост. Адм. Лемківщини, рік 1936.

Лесний Сергій: Русь откуда Ты? Основния пробл. истории древ. Руси, Виннипег 1964.

Едвард Кренкша: "Упадок Дому Габсбургів", Лондон 1963.

Роджер Тіссерант: "Життя Українського Народу", Париж 1933.

Пер Шевальєр: "Історія Війни Козаків проти Польщі", Париж 1663.

Дейвид Огг: "Європа Сімнадцятого Століття", Единбург 1925.

Пагачевскі: "З Бегем Дунайца", Варшава 1956.

Анджей Кузік: "Зарис Косьцьола Хшесьціянського", Цешин 1925.

Ян Віктор: "Пеніни і Зеця Сандецка", Краків 1958.

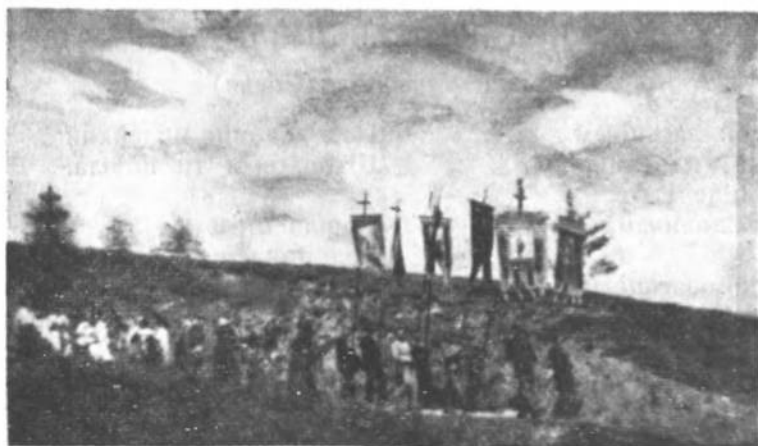
"Велька Енциклопедия Повшезна", том 8, Варшава 1960.

"Словнік Географічни", том 5, 10, 11, 12 і 15, Варшава 1880-1895.

20-ий ВІДДІЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В ТОРОНТІ

Сидять від лівого: Степан Бабяк, Дмитро Чабан, Мелянія Гураль, Голова Відділу — Теодор Гулич, Андрій Пінчак, Андрій Чабан; стоять: кольпортер "Л.В." Кирило Гащак, Володимир Федаш, Теодор Савчук, Михайло Федак, Володимир Сибидло, Володимир Білан і Іван Гайдош; деякі члени не були присутні: З рамени 20-го Відділу ООЛ у Торонті, на внесок голови Відділу Теодора Гулича передано суму \$ 100.00 на кліші до "Лемківського Календаря" на 1970 Б. Р.

На Зелені Свята на Лемківщині

НА НАШІЙ СВЯТІЙ ЛЕМКІВСЬКІЙ ЗЕМЛІ

Українці лемки зі своїм Отцем Духовним після спільної наради — оснувати в своєму селі читальню Просвіти. (Місцевости не подаємо, щоб злі польські займанці не знущалися над нашими братами).

КЕД СОЙ ЗАСЬПІВАМ

(Лемківська народна пісня)

Кед сой засьпівам
Трьома голосами,
Єден піде верхом,
А два долинами.

Кед сой засьпівам,
Далеко мня чути,
Под же, мій милейкий,
Волики навернути.

Волики навернула,
Сама сой сіла.

Под же, мій милейкий
Штос би-м ти повіла.

Повіла би-м ти,
Кед придеш до церкви,
Коло мня не ставай,
Не видавай же ня, не видавай.

Кед я си засьпівам,
Красні, премилені,
То ся мі розвинут
Під бучком корені.

НАВЧИВ ПАНКА ШИЛОМ КАШУ ЇСТИ

Політика добра річ і крисна, але до цього треба розумних і твердих людей. А де їх узяти? Коли прем'єр якоїсь країни поїде гонори збирати від дурачків, що йому в пояс кланяються (думаючи про мільйони доларів на економічну допомогу!) — хай це собі теж буде політично.

Але в нашому селі жив собі один чоловічок і Омельком його звали. Невеличкого він був росту, трошки пригорбкуватий, голова — мов динька, на одне око прижмуркуватий, на одну ногу кугулькав, волосічко в його руде, як би вогнем горіло.

Значиться незavidня це була людина щодо зверхнього вигляду. За те наділив його Бог такою хитростю, що кожного перехитрив, та переговорив, тому всі його боялися та ніхто з ним не зачіпався.

Одного разу приїхав у село якийсь полячисько, чи то купець, чи панок, не відомо, досить, що — хотів зайти до в'їта, а не знав куди?

Стрічає він біля ставу, на своє лихо, Омелька.

— Гей ти, хлоп, ходи сюди!

— Тобі до мене така дорога, як мені до тебе.

— Як бачу, то ти дуже мудрий.

— Бо з мудрим ліпше згубити, як з дурним знайти.

— Правду кажеш... а чия то гребля?

— Чий став, того і гребля.

— А що за млин там трясеться?

— А хто засипав, того й мелеться.

— Твій батько буде від тебе розуміший.

— Який батько, такий син.

А чи глибока в ставі вода?

— А буде до самого дна!

— І чоловік втопитися може?

— Навіть панок — і чорт не pomoже!

Бачить панок, що не дасть ради Омелькові. Помовчав трохи, а відтак знов питає:

— А скажи мені, чоловіче добрий...

— Чи добрий, то не знаєш, бо ще не кушав.

— Та стривай, я ще скінчив.

— Ну кінчи ж, бо кінець — Богу хвала.

— Скажи мені, де тут є староста?

— В нас весілля нема, бо тепер Петрівка.

— Ну, ти не розумієш мене... може ти глухий?

— Глухий не глухий, а зроду такий!

— Мені треба знати, хто у вас в селі найстарший?

— Ну так би й зразу питав! Треба тобі перейти аж на кінець села, там живе баба Перепиличка, не маленька і не величка, старшої від неї в селі нема, там вона така стара, що від вітру паде.

— Я не про це питаю. Ти мені скажи, хто у вас у селі вищий від усіх.

— Вищий від усіх? Так би й зразу питав. Пестина, ковалева жінка, в нас найвища! Вона, як прийде у церков і стане між людьми, то на цілісіньку церков її видно. Така вам, чортова баба, висока.

— А на який чорт мені твої баби! Ти мені скажи, кого ви найбільше боїтесь?

— Не розберу, чого тобі треба. Кого боїмось? Як правду сказати, то найбільше ми боїмось попових собак, бо вже справді злющі собаки.

— Ах ти недотепо, як мені з тобою говорити вже! Ти мені скажи, хто вами кермує, хто ваше село тримає в руках!...

— Та хто його тримає? Або його треба тримати? Стоїть само, хата при хаті, пліт до плота і стоїть.

— Ти хіба глухий, або дурак. Чи багато тут в селі таких дураків?

Лемківська красуня

— Бураків? Та бураків в мене торік багато зродило, жінка дві діжки для себе сховала, а решту до Заршина завіз, у цукроварню.

— Проч мені з вічей, а то в морду заїду.

— Заїдьте, будь ласка, чим хата багата, тим рада, що жінка зварила, то з'їмо...

Тут вже бачив палисько, що ніяк не договориться з Омельком, — плюнув і пішов сам шукати віята.

І ТУТ ЖИЛИ УКРАЇНСЬКІ ЛЮДИ

**Перед церквою св. Дмитрія в українському селі Богуща, н. Грибова,
церква збудована 1858 р.**

НА ХВАЛУ БОЖУ І УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

В українському селі Граб, коло Ясла була українська католицька церква св. Безсребренників Косми і Дам'яна, збудована в 1809 році; українців до виселення поляками було з дочериними: Ожанна і Вишеватка разом 1340 душ; церкву поляки зруйнували дощенту, з фелонів поробили собі накриття на коні; ікони розкрали.

Біля гробу своїх батьків Марії і Теодора Гайдошів стоїть лемкиня Анастасія, сестра Івана Гайдоша (сьогодні в Торонті). В 1947 році поляки спліндрували цвинтар біля церкви в Грабі, поскидали камінні надгробники до землі та пасуть свої корови на місці вічного спочинку колишніх українців лемків, мешканців цього старинного українського села на княжій Лемківщині.

ЛЕМКІВСЬКІ ПРИКАЗКИ

Де ся хто вилягне, там лем го і тягне.
На рідній землі і терня не коле.
В ріднім селі і вітер не студений.
У чужім краю і солові лем цірчат.
До свого роду хоц лем без воду.
За морьом і вода солена.
Не кожде вікно до сонця обернеш.
Щасливому і на бадиллю мягко.
Хто тяжко оре, тому легко родит.
Хто літом гойнує, тот зимом голодує.

ТЕБЕ, ТВОРЧЕ ВСЕСВІТА, ВЕЛИЧАЄМО

Українська католицька церква св. Безсребренників Косми і Дам'яна, збудована в 1798 році в українському селі Перунка, дочерна парохії в Чирній (з церквою св. Великомучениці Параскевії, збудованою в 1892 р.) віддаль до Грибова 22 км., до Нового Санча — 46 км. Сьогодні обі церкви переназначені на "лацінське косяоли". Українців перед вигнанням було 1033 душ.

Загальний вид села Лосе з гори Кичери

УКРАЇНСЬКИМ БОРЦЯМ НА ВІЧНУ СЛАВУ

Похід на Зелені Свята після заупокійного Богослуження в українській церкві Різдва Пресвятої Богородиці в українському селі Сянічок (збудов. 1870 р.) на місцевий цвинтар; вінок з написом "Українським Старшинам УГА" несуть д-р Осип Утрисько та д-р Василь Блавацький з Сянока.

ВСТАВАЙТЕ, КАЙДАНИ ПОРВІТЕ

З походу з вінками на Стрільцькі Могили українська молодь з Перемишля до Пікулч; посередині Луговики з Гусакова несуть вінок з тризубом і написом "Борцям за волю України"; рік 1931.

ШЕДЕВРИ ЛЕМКІВСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Ікона Пречистої Діви Марії,
забрана до Музею в Сяноці.
Ікона мальована на дошці.

Св. Юрій Переможець; ікона
великої мистецької вартості
з XV сторіччя.

Л. В. ЛИТВИН

Адвокат і Нотар

575 Queen St. W. (над Аркою) — Toronto 2 B, Ontario

Tel.: EM 6-7040

ПЛАТІТЬ ЗА КАЛЕНДАР!

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

M-C DAIRY CO. LTD.

212 Mavity St. — Tel.: 766-6711 — Toronto, Ont.

ЩЕ НЕ ЗНИЩИЛИ ПОЛЬСЬКІ ВАРВАРИ

Зруйнована українська церква в Дальовій чекає на своїх вірних дітей.

"Є різні перешкоди, є різні домагання, які нині ставляться у світі, зокрема нашій вірі. Треба нам старатися, щоб наш Синод і наші вірні причинилися до того, щоб корабель нашої Церкви був ведений просто до цілі, оминаючи всякі Скилли й Харибди. Треба, щоб вірні нашої Церкви мали ясний дороговказ, як мають дійти до спасіння.

Заявляємо прилюдно, що треба сказати те тверде і рішуче слово. Боже слово тепер, чи воно буде комусь приємне чи неприємне. Певно знайдуться в теперішньому світі різні вороги, та з ними ми не можемо числитися".

**(Зі слова Верховного Архiepіскопа на відкритті Синоду,
29 вересня 1969 р.).**

**Окружна Конференція Провідниць Дитячих Садків УДК - Сянік-Горлиці (Лемківщина) в рр. 1941/43 в селі Тилява на півдні повіту Коросно. Сидять зліва до права: гр-кат. парох, дружина місц. правосл. пароха, д-р Осип Утриско, п-і Юлія Налисник з Опарівки, — провідниця садівничок. Між прийвними в останньому ряді в середині п. Обухівський, член УДК-Сянік, гість п. Николини, на ліво 3-ий від Обухівського. Крім згаданих на фото є 12 садівничок.
(Збірку цінних світлин подарував для ООЛ д-р Осип Утриско).**

Лемківський хор на далекому заході.

ВІТАЙТЕ ДЕЛЕГАТИ Й ГОСТІ

Учасники, делегати й члени ООЛ під час 12-го З'їзду ООЛ у Нью Йорку, 11 — 12 жовтня, 1969.

І ТУТ ЖИЛИ УКРАЇНСЬКІ ЛЮДИ

Лише цвинтар свідчить про те, що тут колись існувало велике українське село Милик з церквою св. Безребр. Косми і Дам'яна, збудованої в 1813 році; до насильного вигнання жило тут 1.110 українців.

В ЛЕМКІВСЬКОМУ БОРІ

Зелений Бескид одягнув білу сорочку, мережану срібним намистом; він скупав свої верхів'я в пелени білих платків снігу.

Лише чорний, рябим мохом окритий, великий хрест на Полавській горі величаво розгорнув свої рамена: — Оце, від віків у моїх стіп моя земля! І ці малюсінькі мурашки — люди, що під Кічурою позатулювані в хижечках — вони в мій дзвін дзвонять: Наша від віків батьківська земля... Камінна вона, але рідна, свята, непродажня... Дзень, дзінь, дзелень...

**

...Від раннього ранку — щирого світанку роїно у стіп Магури. Газди в керпцях, перевісивши лісову, до кремезних ялиць, довгу пилу, з блискучими топорами в твердих мозолистих долонях. Вони у зрубанні білим вістрям: Цок, цок, цоцок... Старим ялицям, струнким смерекам, здоровим білявкам березам на смерть: — Шах, шах, шар-рах... Бо хліба треба, хліба твердого, але свого ощипка! Сигені в дома ждуть!

**

...За сонцем, ген за Рунком білі свічки, одна, друга, десята... Гори голих ялиць у діл дебрею. Тільки голосне: Вважай, на бік!... Бережися смерті!... Смерть косить ялиці...

Трам ударить... заб'є!... З дороги... Цапину вділ!... Меглі руш, руш, стоп!

**

...Аж земля дудніла. Січку різали: Чах, чах, чах... Вони восені камінням жбурляли до груш, у Терпелишиному саді... Аж корба свище в руках юнацьких. Бо син Таньки Терпелихи остався під Маківкою... Та й патиків з лісу... Морозок... і вітер... шу, шу, шушу...

**

— Бо прийшов лист. Але Максим ні. Не дали. Тільки: раз-два, раз-два! Стань! Уліво-право глянь!... Спочинь!... Звичайно військо, служба не дружба... Раз, раз...

**

...Уже померкнуло небо. Ліс... Чорні повздовжні тіні біля ватри сновігаються.

— Підкини ріштя, Василю!

— А ти, Петре, сила гнеска ялиц підмикав?

— Не сила! Лем десят...

— Купиш на ярь запряж?

— Як куплю, кой хліба не стає?...

— Што плетеш, є робота, буде хліб...

— Най ся вечір не довжить... Пісня...

В зеленім гаю древко рубають,
До нашого двору трісоньки падають
Падають велики, падають мали...
Хто ж їх позбирає? Того дівча
шварне...

НА НАШІЙ КНЯЖІЙ ЛЕМКІВЩИНІ

Сидять від лівого: Іван Паряк, Іван Ваврінчак, Михайло Хомко (Яцків) Теодор Ваврінчак; стоять: Іван Хомко, Іван Пухир, Іван Теленцьо, Петро Тимчик, Данько Яхван і Іван Югас (знімка з 1923 року, зроблена в українському селі Вислічок (доч. парохії в Тарнавці, пов. Сяніч); перед виселенням було у Вислічку 740 українців, ані одного ляха тут ніколи не було.

...А вогонь сичав, білими світляними язиками лизав сніг з накиненого ріща. Вертівся, як гадюка, щоб укусити.

Смоле, Петре! як ся овиват, гей злой в пеклі за дряхлу душу. Оген крас! Лем не в селі... Бо пак біда, без даху... Подвійна нужда... Без хліба й хижи... Пек му! Не гварь!

— А ти, Митре, будеш ся женив?

— Кой зароблю, куплю загін, хижу побудую... Та чем?

Злі одному на світі... Банування... Сут руки на муки.

І знову підхопили:

Ший, Гунусейко, сорочейку,
Випер ей в тихім Дунасійку,
Виший ей на буйних калиноках
Перекачэй на тисових столойках.

**
*

Темна нічка. Ліс. Тільки деколи білі платки снігу з конарів ялиць... Село зірками яснє...

НИКИФОР

I

На побляклім папері
Мальовані ангели
І святі у поклонах
Низько голову хилять.

Вулички довгі тануть —
Гинуть десь в перспективі,
А на небі, мов з вати,
Клубом хмари ліниві.

Приспів:

Далі гори, на горах,
Ліс травневий, зелений,
Вежа церкви висока —
Роздзвонилися дзвони.

Дзвонять дзвони і дзвонять,
Спів далеко їх лине,
Тихне в вуличках довгих
І над річкою гине.

II

На папері спить ангел
В придорожній каплиці,
Поруч квіти в вазонках —
Кольорові китиці.

Сонце світить високо,
На піску спочиває,
Кольорове, як м'ячик
На малюнку дитячим.

Приспів:

Переклад: Дарії Гир'як

Кожна культурна людина знає, що в польських костельках ніколи ікон і іконостасів не було. Але це не перешкаджає пишатися полякам, що вони мають у своїх музеях українські церковні ікони найкращі в цілому світі. Не лише ікони, але й "Царські Ворота" (з українського села Балутянка к. Романова) повозили поляки до музеїв у Сяноці, Ряшеві, Ланцуті та Перемишлі. Ікона Христа (на світліні) забрана з українського села Малья, повіт Перемишль (дошка 116 x 76 см.).

Христос Вседержитель, ікона з XV століття, знаходиться в музею в Ряшеві.

Д-р СТЕПАН ВАНЧИЦЬКИЙ – ЗРАЗКОВИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, ПРИЯТЕЛЬ ЛЕМКІВЩИНИ

З далекої Австралії шлемо Вам сумну вістку: Великий приятель Лемківщини, д-р Степан Ванчицький відійшов у вічність на 82 році життя в Сиднеї, Нова Південна Валія в Австралії. Похоронений там же в п'ятницю, 21 листопада 1969 року.

Коли б ми мали подати коротку характеристику Покійного, то могли б це висловити так: Щирий патріот, на протязі свого життя відданий справі визволення Батьківщини, колишній Український Січовий Стрілець, ідеаліст - оборонець покривджених, знаменитий організатор читалень і кооператив, зокрема на Лемківщині, совісний журналіст і визначний науковець, непохитний приятель молоді.

Сл. пам. д-р С. Ванчицький

Сл. п. Степан Ванчицький народився 14 жовтня 1888 р. в Краснім, пов. Скалат, в Галичині. Після закінчення української гімназії в Тернополі в 1900-1908 роках іспитом зрілости, студював на університеті у Львові в 1908-1913 рр. і завершив свої студії дипломом доктора права і політичних наук.

Від 1 січня 1928 р. провадив власну адвокатську канцелярію в Сяноці до липня 1944 р. Як совісний адвокат - ідеаліст Покійний вже в початках своєї професійної практики і громадської діяльності поставив собі високе завдання, як ціль свого життя: боронити покривджених земляків від переслідувань з боку адміністраційної і судової польської влади, організувати якнайбільше читалень і кооператив на здорових основах, як засіб в напрямі вироблення і скріплення національної свідомости, зміцнювати національну відпорність Лемківщини, дуже цінного само-

цвіту серед українських земель, бо зазіхання імперіалістичної і шовіністичної польської влади з метою цілковито спольонізувати, спольщити Лемківщину дужчали що раз більше. Завдяки жертвенній праці Покійного та деяких його друзів, як проф. Л. Гец, проф. М. Іваненко, адвокат д-р Вас. Блавацький, о. Степан Венгринович, п-ні О. Масник, п-ні Ір. Добрянська, Дружина Покійного п-ні Олена Ванчицька та інші, філія Т-ва "Просвіта" вдержала в стані діяльності читальні в багатьох місцевостях, м. ін. в Сяноці, Військмі, Новосільцях, Маластові, Іздебках, Красній, Бонарівці, Опарівці, Тарнавці, Вислічку, Руській Дубрівці та численних інших. Просвітянським діячам допомагали совісною працею пані з Союзу Українок, м. ін. п-ні О. Габлова, Ярослава Блавацька, Софія Коковська, Софія Венгринович та інші. На належній висоті була також поставлена рільнича освіта ("Сільський Господар").

Коли почалися грізні події в 1939 р., створено в Сяноці під проводом сл. пам. Степана Ванчицького "Український Комітет", який складався з представників українських товариств. Була це громадська централь для порозуміння, координації та контролі всієї суспільної праці на Лемківщині.

Пізніше восені 1939 р. коли до терору польських боїв долучився ще й терор гітлерівського Гестапа, коли ця злочинна рука Гімmlера почала розстрілювати українців, Український Комітет поширив свій склад і прийняв назву "Українська Народня Рада" в Сяноці. Головою тієї Ради був вибраний Покійний д-р Степан Ванчицький, а секретарем д-р Володимир Каранович, лікар у Сяноці.

Коли в 1940 р. німецька влада розв'язала всі українські товариства на Лемківщині, почалися перші політичні ув'язнення. Гестапо ув'язнило тоді, (в серпні 1940 р.) д-ра Степана Ванчицького та посадила в тюрмі сяніцького окружного суду. З уваги на те, що не знайдено доказу на ніякий закид щодо ворожої супроти німецької діяльності, після кількох тижнів звільнено д-ра Ванчицького з в'язниці. По виході з тюрми вищеназваний зрезигнував зі становища голови Українського Допомогового Комітету в Сяноці. Було очевидно, що його особа стала неприємлива для німецької окупаційної влади.

У половині вересня 1941 р. почалися масові ув'язнення українців на західньо-українських землях і на цілій території створеного гітлерівцями т. зв. Генерального Губернаторства — арештовано тоді велику частину активу української суспільності. Разом з іншими українськими

чільними діячами арештовано у вересні 1941 р. і д-ра Степана Ванчицького та посаджено у в'язниці в Тарнові, в якій гестапівці жорстоко побивали багатьох арештованих, м. ін. і сл. пам. о. М. Думанського.

З уваги на те, що, не зважаючи на терор і погрози, гестапівці не змогли знайти доказу на приналежність арештованих до підпільної організації, усіх їх, за винятком о. Думанського, звільнено після кількох тижнів. Д-ра Ванчицького інтерновано в Сяноці і наказано щоденно впроодвж двох років голоситися в гестапо. Коли німецьке панування почало значно ослабати, на провесні 1944 р. на всіх українських землях, а тим самим у Сяніччині, шалів страшливий гестапівський терор. Жертвою впав найкращий цвіт української молоді.

Серед таких жахливих відносин довелось діяти Покійному Степанові Ванчицькому на нашій, не своїй землі.

В липні 1944 р. д-р Степан Ванчицький з родиною виїхав до Німеччини і перебував в таборах: Дахау, Карльсфельд, Берхтесгаден,, Функ Касарне. В 1952 р. приїхав до Австралії. Тут зразу працював фізично; від 1960 р. став пенсіонером. В Австралії перебував з Дружиною і 2 замужніми дочками, Лідією Осолінською і Аріядною Гутник. (Син Із'яслав — лікар, проживає з дружиною і дітьми в Осльо, в Норвегії).

З черги згадаємо дещо про публіцистичну діяльність д-ра Степана Ванчицького.

Журналістикою почав він займатися у вересні 1914 р. У тому часі став він членом редакції часопису "Діло" у Львові. Після трьох днів наступила перерва в праці, бо російська окупаційна влада заборонила видавати "Діло". З приходом австрійських військ Він знову почав працювати в редакціях часописів, спершу часопис "Діло", а згодом часопис "Українське слово". Статті д-ра Ванчицького відносились до наших передвоєнних успіхів на громадському полі та до стрілецького життя. З Сянока посилав статті до "Нового Часу" і "Громадського Голосу" у Львові, до "Нашого Лемка" та інших часописів. У тих статтях бл. пам. Степан Ванчицький опрацював такі теми: "Пережесні стежки української адвокатури"; "Зрівняння календарів"; "Спогади з мого побуту на Карпатській Україні в 1914 р."; "Вісті з Лемківщини". В 1939 - 1944 роках часопис "Краківські Вісті" помістив декілька статей цього Автора.

В Австралії д-р С. Ванчицький помістив численні статті в українських часописах: "Вільна Думка", Сидней; "Ук-

раїнець в Австралії”, Мельборн, на різні теми з громадського і національного життя та з історії і літератури.

В часописі **”Лемківські Вісті”** були надруковані такі статті д-ра Степана Ванчицького:

в 1968 р.: **”Лемкам належиться їхня рідна земля”,** **”З життя українців в Австралії”,** **”Честь, кому належиться честь!”** (Про академію на пошану Кардинала Йосифа).

в 1968 р.: **”Польський полевий суд”,** **”Причинок до історії визвольних змагань.**

в 1969 р.: **”Великі українські дні в Австралії”** (Побут Еміненції Кардинала Йосифа в Австралії).

У **”Лемківському Календарі”** на 1969 р. була надрукована довша стаття Покійного під заг.: **”Лемківщина — самоцвіт України”** (огляд українського суспільного життя на Лемківщині в 1918-1944 рр.), стор. 44-75. У журналі: **”Листи до Приятелів”,** кн. 7-8-9 за 1967 р. була надрукована стаття п. з. **”В огні окрадена”** (до трагедії Лемківщини).

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СТЕПАНА ВАНЧИЦЬКОГО

Діяльність ця була також вельми багата і різновидна своєю тематикою. Покійний був звичайним членом Наук. Т-ва ім. Шевченка і кандидатом на члена-кореспондента. Впродовж майже цілого 1969 року Він був Діючим Головою Осередку Праці НТШ в Сидней і виявив велику активність в організуванні доповідей своїх власних (було їх 10 на протязі року) та інших членів НТШ.

З наукових доповідей Покійного слід згадати лише деякі, наприклад: **”Політичні і суспільні погляди та громадська діяльність Івана Франка”,** **”Шлях до визвольних подій у 1918 р.”;** Великий цикл доповідей, п. з. **”Життєвий шлях української молоді в Австралії”** і **”Українці у світі”:** чотири частини — разом 12 солідно науково обоснованих доповідей.

Належно оцінюючи глибоку сумлінність та великі заслуги Покійного для української культури і визволення Батьківщини, Управа НТШ в Австралії запропонувала Голов. Раді Наук. Т-ва ім. Шевченка і Філолог. Секції іменувати д-ра Ванчицького членом-кореспондентом. На превеликий жаль, невблагана судьба перервала нитку Його трудолюбивого життя перед поладнанням нашої пропозиції. Покійний відійшов у вічність 18 листопада 1969 року.

Ми зупинились довше над деякими деталями з життя д-ра Степана Ванчицького з таких мотивів:

а) Стаття ця призначена для поміщення в "Лемківських Вістях", з якими лучили Покійного дуже тісні зв'язки постійного дописувача.

б) Індивідуальність д-ра Ванчицького — це зразок незвичайно трудолюбивого патріота-громадянина, який не ганяється за матеріальними надбаннями, але ставить собі вищу життєву мету: працю для добра Батьківщини.

в) Вивчення такого величного характеру має глибоке виховне значення.

г) Така особовість не зустрічається дуже часто в сьогоднішньому зматеріялізованому суспільстві. Вона є тою життєдайною силою, яка пориває народ до свідомого змагання до вищої форми існування, до волі...

Іван Рибчин

(друг і побратим Покійного)

Ікона з XV-го століття: св. Юрій, забрана з української церкви в селі Велике, коло Доброміля (знаходиться в музею в Перемишлі); малюнок на дошці 83 x 54 см.

Д-р Юліян Налісник †

СМЕРТЬ КЛАЛА СВОЇ ПОКОСИ

ЛЕМКІВЩИНА ПІД НІМЕЦЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

Після звільнення 10 вересня 1939 р. мене з польської в'язниці, я опинився у своїй Дуклі, де вже були німці. В моїй канцелярії примістилася німецька місцева команда; її командант, німецький майор відразу запропонував мені пост посадника міста. Я, не бажаючи мати нічого спільного з німцями, відмовився від тієї великої почеси тим, що мушу виїхати пошукувати мою жінку. Коли мене поляки арештували, та коли слідуючого дня арештовано мого конціпента м-гра Лева Букатовича, жінка виїхала до своєї родини біля Горлиць. Я вибрався пішки в ці сторони, тоді не було іншого способу; поїзди були лиш для німців і т. зв. фолксдойчів.

Коли німці зайняли цілу Лемківщину, в Сяноці засновано Національну Раду Лемківщини, що її німецька окупаційна влада визнала тимчасово — як представництво українського населення Лемківщини та доручила її зорганізувати адміністрацію

Уляна КРАВЧЕНКО

ДО СТІП ТВОЇХ

До стіп Твоїх, о Божа Мати,
Складав веселий люд пишний сніп
І волошок і маків жмут...
А нині... там — на Україні —
Знесилена земля... пустар.

А люди — тільки тіні,
А люди — тільки постаті примар...
А нині там не має меж скорбота...
А нині там одна скривавлена
Голгота.

А нині... нині там, ох, там —
Зруйновані святині,
зачинений молитви храм.

По radoщах... по величі... по славі...
Осталися одні кайдани ржаві.

на Лемківщині. Головою тієї Ради був адвокат д-р Василь Блавацький зі Сянока. Ця Національна Рада заіменувала д-ра Блавацького старостою в Сяноці, а мене в Коросні. Посадником Сянока став д-р Степан Ванчицький, посадником у Дуклі теж українець, у Романові д-р Олександр Хоміцький, опісля д-р Іван Лазор. У Буківську та Жмигороді були теж свої посадники. Одначе тому, що я не був на місці, тому то минула мене почесть бути німецьким старостою. Як тільки прийшла в терен цивільна німецька влада, привезла зі собою своїх старостів, спершу австрійців, тож і д-р Блавацький мусів залишити своє місце. Фактично українці zorganizували на Лемківщині тільки нижчу адміністрацію, назначаючи війтами збірних громад та сільських солтисів українців. Командантами поліційних станиць, а згодом і поліціантами стали теж українці, головно бувші закарпатські січовики. Теж саме було і з народними школами, вчителями назначували посадники міст теж українців, деколи навіть не повно кваліфікованих людей. З часом німецька влада назначила українських шкільних інспекторів; у Сяноці був д-р Никифор Гірняк, у Коросні д-р Лука Луців.

Коли большевики зайняли Східню Галичину, почалася втеча нашої інтелігенції на захід. В Дуклі опинилося кілька родин, між ними мій шкільний друг д-р мед. Микола Козіцький, опісля адвокат д-р Бачинський та начальник суду д-р Іван Гурко, к. адвокат із Заліщик, та ще декількох кооператорів.

З'явилися тоді, на превеликий жаль, деякі особи, що хотіли українізувати лемка при помочі револьвера; був навіть випадок, що бито в лице лемка за те, що він поздоровив прохогого християнським привітом "Слава Ісусу Христу"). Ми автохтони їх дещо втихомирювали; коли ж у другій половині 1940 р. їхні провідники повернулися на схід, то ті наші постерункові і вчителі, яким влада не дозволила залишати їх місця, зробили велику роботу на Лемківщині, причиняючися до викорінення решток москвофільства, яке ще було залишилося в деяких селах. Ці, переважно молоді люди, пізнавши ближче лемків, почали до них підходити без револьвера, але зі серцем, та з'єднали собі прихильність населення і стали його великими приятелями, а нераз і оборонцями, головно у ненависній контингентовій справі.

Коли в Кракові засновано Український Центральний Допомоговий Комітет — Народня Рада Лемківщини зліквідувалася і по наших містах поставали Українські Допомогові Комітети та Делегатури по менших містечках (Романів, Дукля, Буківсько, Жмигород). Центральний Комітет зі своїми Повітовими Комітетами та Делегатурами виконував за часів німецької окупації величезну роботу.

Як нам жилося на Лемківщині за часів німецької окупації, це теж окрема стаття, що ї ніяк не можна вмістити на тому самому місці. За згодою, а то наказом німецької влади зорганізовано на Лемківщині Окружні та Повітові Союзи Кооператив, по менших містах складниці, кооперативні молочарні, переіменовані опісля на районові молочарні. Це мало дуже велике значення для господарського піднесення Лемківщини. Всякі приділи товарів та господарського приладдя йшли виключно через кооперативи. При тому всі контингенти: збіжжя, картопля, яйця, дріб, льон, селяни віддавали німецьким окупантам за посередництвом кооператив. Наші кооперативи ставали часто в пригоді нашим лемкам. Вони теж щиро заопікувалися нашими українськими бурсами, шкільною молоддю та дитячими садками. В Дуклі не було молочарні. Коли німецька влада доручила зорганізувати теж районову молочарню, ми перенесли до Дуклі невеличку кооперативну молочарню з недалекого лемківського села Мшанна і тут її розбудували, та вкінці її цілком опанували, хоч до тої молочарні достарчувало тільки 1/3 частина молока з українських лемківських сіл, а 2/3 з польських сіл*.

Наші посадники міст поназначували учителями народніх шкіл у народних школах не лемків. У нас на Лемківщині була ще складна справа з мовою, бо поляки намагалися лемка цілком відділити від його матірнього коріння українства, видали шкільні читанки, силувалися видумати лемківську окрему мову, на подобіє такої мішанини, якою пише йонкерська "Карпатська Русь", та увели на Лемківщині "Лемківський буквар". Ми очевидно, організуючи народне шкільництво, викинули "Лемківський буквар" та ввели загально живаний в Галичині, "Український буквар". У короткому часі вся Лемківщина вкрилася сіткою шкіл, навіть там, де досі ще не було школи, там школу засновано. По всіх повітових осередках ми мали своїх шкільних інспекторів. Ми мали українську гімназію в Ярославі, але наші намагання заснувати гімназію для Лемківщини в Сяноці не здійснилися. Натомість у Криниці ми мали свою Вчительську Семинарію. В Дуклі заснували школу з 5, 6 і 7 класами, щоб приготувати молодь до середніх шкіл. При школі була бурса, фінансована Делегатурою У.Д.К., та щедро підпомагана посадником міста й кооперативою. В літі по селах Лемківщини організовано дитячі садки.

Як відомо поляки, щоб вилучити Лемківщину від усякого впливу українського Сходу в 1934 р. вилучили лемківські повіти з-під юрисдикції Греко-католицького Єпископа в Перемишлі, на бажання Варшави призначено для Лемківщини окремого Апостольського Адміністратора в особі о. Масцюха,

якого піддано відразу під залежність латинського єпископа в Тарнові і суворий догляд польської поліції. О. Масцюх у недовзі помер (були поголоски, що його поляки отруїли!), на його місце назначено о. Медвецького. Оба вони були старорусинами, але не були такими запеклими москвофілами, що цілою душею ненавиділи все, що було українське. Таким москвофілом був канцлер Адміністрації о. Іван Полянський, якого я знав особисто, бо оба ми були свого часу мешканцями "русскої" бурси в Новому Санчі. Він був великим приятелем поляка єзуїта ксьондза Яна Урбана з Варшави*) і він та польський єпископ Лісовський з Тарнова намагалися роздобути в Римі номінацію його на Апостольського Адміністратора для Лемківщини. Українці тому перешкодили. Адміністратором назначено о. Медвецького. Створення на Лемківщині окремої Апостольської Адміністрації не мало впливу на зміну настроїв на місцях, бо адміністратори не мали своїх священників, а священниками тоді на Лемківщині були головню українці. Їх ситуація була ще тим складніша, що вони про око мусіли виступати проти православ'я, яке ширили таки їхні приклонники. Я раз прямо сказав до о. Полянського — "Правда, Ваню, як то тяжко лявірувати між католицизмом і православ'ям" Так склалося, що тих 8 молодих кандидатів священничого стану, які вчилися в духовних семінарях в Тарнові та Кракові, ані один не став яничаром свого народу, але таки всі зукраїнізувалися під впливом української краківської громади. Відносини цілком змінилися, коли за німецької окупації Апостольським Адміністратором став о. митрат Олександр Малиновський.

Обі церкви на Лемківщині, українська католицька і православна за німецької окупації спокійно розвивали свою діяльність. Православна церква одержала своїх українських священників. Всі священники "русотяпи" цілковито зникнули з Лемківщини. В церквах повернено до української вимови. В Кракові засновано православне Єпископство для Лемківщини, яке очолював владика Палладій, бувший УНР-івський урядовець. Ми довели до того, що за одним столом греко-католицькі та православні священники спільно нараджувалися, в який спосіб корисно служити для лемківської людности.

За часів німецької окупації з Лемківщини зникнуло майже цілковито москвофільство, зникнули десь деякі збаламучені москвофільські інтелігенти, бо замкнули їх польські опікуни, деякі пішли на співпрацю з нами. В той спосіб цілу середню Лемківщину, а саме Короснянщину та Ясельщину, яка найдовше була на манівцях, ми цілковито зукраїнізували в 1941-1942 роках.

Як відомо в 1939 р. Молотов заключив з Рібентропом умо-

ву, на основі якої лемків мається добровільно виселити в УС-СР. Уже початком зими 1939/40 по Лемківщині почали вештатися большевицькі комісії, що агітували за переселенням на схід, були однак і такі, що переконали лемків залишитися на місці. Остаточно з цілої Лемківщини виїхало тоді біля 700 осіб, тільки одно село з Грибівщини виїхало в цілости. З нашої Короснянщини виїхало з Ванівки (багате село, бо вже від 50-ти років добувано тут ропу) — 8 родин, один мій знакомий Чарнош, що мав можливість посилати доньку до учительської семінарії, сина до гімназії у Коросні, натомість з нашого гарного дуклянського села Тилява виїхало 19 родин.

Пригадую собі дуже гостру зиму в 1939/40 р.; одного дня, в лютому перед моїм помешканням затрималася велика валка фірманок. Вийшов я на двір і бачу тилявяни йдуть шукати раю в ССРСР. Стрінув провідника валки старого Дохняка, якого в селі звали "просвітителем Русі", що побував двома наворотами в Америці та був одним з найбагатших людей в селі. Питаюся його: "Чи ви знаєте, що міняєте свободу за неволю". Підходить інший мій добрий знайомий, Степан Ванца. Не дали вони себе переконати, а на прощання каже Ванца — "ви українці нас женете зі сел". Відїхали. Минуло півтора року, німці зайняли майже цілу Україну. Одного дня приходить до мене відпоручник наших тилявчан, що поїхали до ССРСР таї просить мене, щоб я вжив заходів, щоб вони могли вернутися назад. Я сам не мав жадних зв'язків з німцями, але були люди, що постаралися переконати німецьку владу. Німці остаточно дозволили вернутися людям, але вже не на свої, але зареквіровані їм ґрунти. І одного дня знову дивлюся через вікно у своєму помешканні, — бачу їде якась валка фірманок, однак упряжа з кашлуком, як настоящая "русская тройка". Вибігаю на двір, доганяю фірманку на ринку; пізнаю тогс самого старого, але збідованого Дохняка. Вітається, та заки я сказав слово, падуть слабі слова заможного старця — "Святилися б, були ваші слова, коли ми звідтіля виїздили, але ми були темні, ми вас слухати не хотіли". По деякому часі приходить до мене тилявян Степан Ванца; питаюся: — "Як там було у раю?. Він відповідає: — "Видко не дуже добре, коли ми вернулися на свої, але вже несвої, бо арендовані нам ґрунти". Каже, що його син шукав Русі по цілій Україні. Був у Києві, Чернігові, Полтаві, Харкові, на Донеччині, в Одесі, однак всюди йому казали, що тут Русі не має, є тільки Україна та українці — та додав "що тепер уже знаємо, хто ми є". Знедолений Дохняк пожив ще кілька тижнів, та спочив на своїй дорогій для нього Лемківщині, яку хотів замінити за большевицький рай, напевно збаламуче-

ний несовісними людьми з ЗДА, звідкіля він приїхав призваний "просвітителем Русі".

На галицькому Підкарпатті люди дуже бідували і за австрійських, як і польських часів, не маючи змоги заробити де-що гроша, щоб закупити бракуючих їм харчів. За часів Австрії була ще змога виїхати до Америки, заробити якійсь гріш, а потім вернутися додому. Того вже не було за польських часів, бо лемкові, як узагалі українцеві, польська влада не видавала пашпорту. Тому то, коли німці оголосили, що потребують людей до праці, наші лемківські села дали великий добровільний контингент молодих, а то й старших людей до праці. Однак незадовго прийшли перші вістки від тих невільників ХХ віку. Не всі лемки тоді були свідомими українцями, в Німеччині при реєстрації подавали себе не за українців, а за русинів, поляків, тощо. Отже відразу попадали до категорії "полен", та кожний з них отримував ту понижаючу людську гідність опаску на рукаві з буквою "П". Буква ця означала: гірша праця, гірші умовини праці, гірша заплата, гірше трактування людини зі сторони німців, а що німці взагалі дивилися на людей зі сходу, як на щось нижчого від себе, отже можна собі уявити, яка доля постигла тих перших невільників-робітників. Доля українського робітника була тоді значно краща, в кожному разі заплата була вища. Прийшли вістки від тих перших робітників, прийшло прохання прислати їм посвідку про національну приналежність, післати їм харчів, бо в Німеччині з харчами було сучупо, прохання рятувати тих, що попали до в'язниці за самовільне покидання місця праці, призначені урядом праці. Треба було помагати тим людям і це була робота наших У. Д. Комітетів.

Великим тягарем для лемків були контингенти збіжжя, картоплі, худоби, молока, яєць, шарварки та визначування закладників. Харчеві контингенти були визначувані староствами для волостей, а волости для громад, як це було з контингентами робітників. Підставою визначення контингенту збіжжя, картоплі, худоби і т. д. була скількість ґрунту на основі ґрунтового катастру та скількості тварин і дробу. А що наші лемки мали велику скількість ґрунтів, але переважно такого, що там поза ялівцем нічого не росло, то ті перші лемківські контингенти були дуже високі. Треба було довшого часу, щоб німців перекопати про несправедливу виміру контингентів. Місцеві скарбові урядовці знали про те, але їх, як поляків голова не боліла, коли лемко мав дати навіть те, чого він узагалі не мав ніколи, приміром пшениці. Хто не привіз на час до Повітового Союзу, чи складниці визначеного контингенту збіжжя і т. д., той попадав до концентраційного табору. Я сам був свідком, як наші

кооператори нашим бідним лемкам записували більше достарченого контингенту, ніби вони привезли. Кооператори мали різні надвижки, розсипи, природне знищення, отже з тих надвижок покривали недобір. Так само великий клопіт був з контингентом молока. Лемко мав багато худоби, але мало молока. Не меншим тягарем був обов'язок достарчувати різні дарові підводи та обов'язок звозити з панського ліса контингентове дерево за дуже невеликою заплаатою, зазначуваною з гори німецькими лісовими урядами.

Німці не почувалися в Польщі надто безпечними, тому запровадили збірну відповідальність за всякі випадки, які трапилися в селі. Щоночі визначувано закладників, так звану "варту" і як що вночі приключилося в селі щось каригідного, то за те відповідали ті закладники нераз своїми головами: їх справила вшали без суду!

Німці, зайнявши Польщу, відразу зліквідували більшу кількість польської інтелігенції, а молодь, або вивозили на роботу до Німеччини, або вивозили до концентраційного табору в Освенцімі. Багато однак інтелігенції та молоді пішло в ліс, і зорганізували відділи Армії Крайової. Армія Крайова почала проявляти свою "діяльність", коли стало дійсним, що німці війни на Сході не виграють. Тоді теж Армія Крайова почала висилати визначнішим українським діячам і тим полякам, що співпрацювали з німцями присуди смерти. Такий присуд смерти отримав я, д-р Ничка з Фриштака, о. проф. Головач з Боська та багато інших.

В жовтні 1943 р. коли то траплялися частіші випадки спеціально провоковані поляками ліквідування німців польською підпільною організацією АК, німці проголосили наглі поліційні суди. За одного вбитого німця, німецька поліція розстрілювала 20, а то і 30 людей, перевівши над ними пародію наглого суду. Німці мусіли мати кандидатів до розстрілу, таких їм достачали різні конфіденти, які переважно рекрутувалися з поміж поляків, що стали фолькдойчерами. Ми в Дуклі мали таку явну конфідентку А. Б. Щоб декого арештувати, вистачав донос ворога, правдивости якого ніхто не перевіряв. Спершу німці українців не арештували, і на так званих "бекантсмахунгах" про кандидатів до розстрілу були виключно польські прізвища. Однак з початком 1944 р. появилися вже й українські прізвища. 18. 3. 1944 р. розстріляли німці в Сяноці 10 українців; 24. 4. 1944 в Тарнові 10 українців, другий раз у Тарнові, непровірене число; 17. 5. 1944 у Перемишлі 22 українців; 24. 5. 1944 в Перемишлі 20 українців. Окремо замучили німці або ув'язнили українців: у Лабовій, повіт Новий Санч в 1942 р. розстріляли в таємничий спосіб 17 молодих лемків. Причина розстрілу неві-

дома і довго не можна було про той випадок навіть згадувати. Закатовані були свідомі українці, працівники на національній ниві. На весні 1943 р. польська боївка напала в селі Красна, повіт Коросно та потурбувала священика. Тому, що вартівники не могли тому запобігти, їх 6-ох розстріляли на місці. Між іншими Івана Пішка, члена проводу вибудованого нами за американські пожертви односельчан величавий Український Нар. Дім. Всі були свідомими і діяльними українцями. Лев Кобаній, селянин, ур. в 1893 р. в Радоціні, пов. Горлиці, старший громадський та кооперативний діяч, в'язень Берези Картузької, арештований в 1942 р. в Криниці, сидів у в'язниці в Новім Санчі, опісля закатований в таборі Райське - Освенцім в березні 1943 р. Мгр Яців Дмитро, ур. 1906, начальний директор Окружного Союзу Кооператив в Сяноці, закатований в таборі Райське - Освенцім у березні 1943 р. Довший час був ув'язнений у в'язниці в Кракові на Монтелюпі один гр.-катол. священик. Дуже багато труду коштувало о. Малиновського — Апост. Адміністратора Лемківщини, щоб звільнити його. Адам Барна, селянин зі Злоцького, повіт Новий Санч, кооператор, просвітянський діяч, арештований в 1942 р. сидів у в'язниці в Новім Санчі, закатований в концентраційнім таборі Райське-Освенцім на весні 1943 р. Длугош Іван з Сяніччини, кооператор, арештований в жовтні 1942 р. в Криниці; сидів у в'язниці в Новім Санчі, закатований у згаданому таборі на весні 1943 р. Сергій Войтович, ур. в 1913 р. в Лабовій, повіт Новий Санч, агроном, кооператор, просвітянський діяч та організатор сільської молоді, сидів у в'язниці в Новому Санчі, помер у таборі Освенцімі на весні 1943 р. Мирослав Жук, ур. 1917 у Волівці, пов. Горлиці, студент прав Варшавського університету, розстріляний гестапом у Львові, у в'язниці на Лонцького, 25. 11. 1942 р. Лев Опарівський, ур. 10. 5. 1919 р. в Терербчі, пов. Сянік, абс. сяніцької гімназії, студював хемію в Берліні, від 1939 р. службовець "Лемківського Союзу Кооператив" в Сяноці, закатований гестапом у Львові в 1942 р. Роман Бардахівський, ур. 1923 р. в с. Волівці, пов. Горлиці, абс. гімназії, розстріляний німцями в січні 1942 р. на Криму. Весною 1944 р. гестапівські кати започаткували в Сяніччині масові арешти слідства свідомого лемківського активу. Жертвою впав цвіт найкращої молоді: Лев Кметко, ур. 6. 5. 1919 р. в Яблониці, пов. Березів, абс. шк. ткацької в Коросні, курсу Інстр. лянських і виробу льону в Новій Вілейці б. Вильна, Курсу Агрономів у Мисленіцах біля Кракова, арештований на пості волосного агронома в Буківську, пов. Сянок, розстріляний гестапом в квітні 1944 р. в Сяноці: Павло Грицько, ур. 1916 р. в с. Кожушне-Височани, кравецький майстер, здобутий в Перемишлі, щиро допомагав мо-

лоді в роздобутті знання, розстріляний гестапом в 1944 р. В тому ж часі розстріляло в Сяноці гестапо: Івана Семківа, ур. 1919 р. в Репеді, пов. Сянік, свідомий українець, патріот, секретар б. делегатури УДК в Щавнім. В Дуклі гестаповець Ду Валь початком жовтня 1943 р. на вулиці застрілив д-ра Миколу Козіцького, ур. 1894 р., його закопано в рові біля місця злочину, за те, що рішучо відмовлявся від співпраці з німцями; д-р Степан Ванчицький, адвокат у Сяноці був два рази арештований гестапом у Сяноці, Адам Сисак, солтис в Мисцовій, пов. Коросно був в'язнений гестапом в Яслі більше як 2 роки, але був звільнений завдяки старанням УДК в Яслі, д-р Олександр Малецький, суддя в Кракові був в'язнений гестапом у Львові в 1942-1943 рр., мгр Гліб Ліщинський, з Горличчини був в'язнений гестапом в Яслі більше як рік, опісля однак випущений для браку доказів провини. Д-р Юліян Налісник, адвокат у Дуклі був ув'язнений гестапом в червні 1944 р. в Яслі.

Були ще інші ув'язнення людей за недоставлені контингенти, але тих нам не вдалося скоро звільнити, бо наші лемки не давали контингентів зі злої волі, а лиш тому, що вони були за високо вимірені.

Польська підпільна організація Армія Крайова почала свою діяльність майже зараз по зайнятті німцями Польщі. Та організація вела свою вандалську роботу на захід від лінії Динів — Сянік уже від осені 1942 р.

*) Лемки ніколи не забудуть, як полька учителька побила Марію Бурчак у Явірках та її доню школярку до крові по лиці, за те, що дитина не хотіла в школі говорити "цалуен рончки", лише говорила "Слава Ісусу Христу". Про це голосно та широко було писано в "Нашім Лемку" та в інших українських національних часописах у Львові ще під час "моцарствової, шляхотської" польської поліційської влади.

*) Німецька влада залишила на Лемківщині майже всіх давніших польських поліцаїв — ці польські волокити провокатори, донощики — конфіденти й багато з них члени тайної "АК" на німецькій службі далі шлялися по українських селах, (АК — це польське шумовиння з т. зв. "приспобєня народового" — "стржелецке дружини" ще за панської Польщі по зуби забезпечене крісами та амуніцією) — велитенське лихо спричинили всій Лемківщині. Вони теж винні, що сотні невинних людей згинulo на Лемківщині під час т. зв. виселенчої акції.

*) За його редакцією появилася рептиля "За наврацанє Сходу", в шовіністичному дусі редагована під наголовком "Орієнс".

З М І С Т :

	Сторона
Свята Софія — наша гордість і слава	3
Андрій Комарницький: Духова сповідь	4
Юліян Бескид: Самаріянин	5
Роман Купчинський: Пребагата Ти еси!	7
Марія Гармаш: УПА	8
А. Комарницький: Княгиня Ольга	9
Василь Симоненко: Лебеді материнства	10
Юрій Землян: Мати - Українка	11
Календарна частина	13—24
Юліян Бескид: Людина, що врятувала тисячам українців життя	25
Надія Литвиненко: "О, Україно, о, Люба Ненько"	33
Великому Синові Лемківщини	39
Петронеля Чепига: Зберегти українську культуру для майбутнього	40
Микола Щербак: Пісня Повстанців	42
Іна Кравчук: Незабутня Криниця	43
В. Л. В.: Борець за волю, культуру	51
Іван Кедрин: Олександр Гладишовський	57
Володимир Лесняк: Гаряче серце українського патріота	61
Андрій Кігічак: Дві легенди під Зеленої Свята	65
Син Лемківщини з найвищими відзначеннями	68
Наталія Чапленко: Вийнятова людина	69
Тут щасливо жили	71
Свідок княжої слави	72
На вічну ганьбу	73
Марія Марковська: Бабусині коралі	76
Наша славна Лемкиня	79
До відважних світ належить	80
Є. Дудра: Лемківський бастион України	83
Кед сой засьпівам	92
Юрко зо Синева: Навчив панка	93
Ілюстрації — світлини з Лемківщини	95—102
Юліян Бескид: У лемківському борі	103
Дарія Гир'як: Никифор	105
Іван Рибчин: Д-р Степан Ванчицький	106
Д-р Юліян Налєсник: Смерть клала свої покоси	111
Оголошенева частина	121

**ВЕЛЬМИШАНОВНИМ УКРАЇНСЬКИМ ПРОФЕСІОНАЛІСТАМ
І ПІДПРИЄМЦЯМ ЩИРА ПОДЯКА ЗА ПІДДЕРЖКУ В ПРАЦІ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ.**

Кожний українець повинен звертатися лише до своїх українських професіоналістів і купувати товари тільки в українських підприємствах і крамницях.

ДРУКАРНЯ ОО. ВАСИЛІАН

ІЗ ВЛАСНОЮ ПЕРЕПЛЕТНЕЮ

виконує сумлінно й за умірковані ціни всякі друкарські роботи:

ЧАСОПИСИ, ЖУРНАЛИ, КНИЖКИ, ВІДОЗВИ, АФШІ,
ЛЕТЮЧКИ, КАНЦЕЛЯРІЙНІ ДРУКИ, КОВЕРТИ, ВІЗИ-
ТІВКИ, ВЕСІЛЬНІ ЗАПРОШЕННЯ, ДРУКИ У ДВОХ АБО
Й БІЛЬШЕ БАРВАХ, ТОЩО.

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto, Ont., Canada

Tel.: LE. 5-6483

“ B I B L O S ”

340 Bathurst St. — Tel.: EM 8-5243 — Toronto 2B, Ont.

Книжки, канцелярйне приладдя, подарки.

Власники: М. і Г. Реплянські

ПИТАВСЯ ПАН СТАРОСТА ВІТА

За "санациї" взяли віта
До пана старости:
— Що у вас слихаць, пане віте,
Яке сон новости?

Ви би могли урядово
Правду нам повісти,
Ци всі вірни ваши люде,
Ци сут комуністи?

Та ест у мене кому їсти, —
Щиро віт мельдуе, —

Лем не каждый іст досита,
Часом голодуе.

— Пане віте, то не таки
Звут ся комуністи,
Они не хцут нич робити,
Лем все добрі істи.

— Таких мало, прошу пана —
Нарахую в селі:
Лем пан дідич нич не роблят,
Ів би і лежав у постелі...

METRO FABRICS

ВИСИЛКА ПАЧОК В УКРАЇНУ

Woollens, Silks, Cottons,
Nylons, Bedspreads, etc.

Н. і О. КРУШЕЛЬНИЦЬКІ — власники
712 Queen St. West Toronto 3, Ont.
Tel.: 364-6789

ОКУЛІСТ — Л. ЛУНСЬКИЙ

470 College St. W.

Toronto 4, Ont.

Tel.: WA 1-3924

Екзаменуємо очі, добираємо окуляри на різні
недомагання очей, нервовість і болі голови.

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

FIRCHUK'S FABRICS

Imported Bedspreads, Kerchiefs,
DMC Threads, Silks,
Woolens, Etc.

670 Queen St. W., Toronto 3, Ont.

Tel.: EM 4-5036

293 Ottawa St. N., Hamilton, Ont.

Tel.: 549-2005

Українська Фірма

P. K. PLUMBING & HEATING LIMITED

Steam Fiting, New, Repair, Alteration, Emergency Work
All Work Guaranteed.

Пилип Кореницький — власник

3 Ellsworth Ave. — Phone: LE 3-5292 — Toronto 4, Ont.

Солідна і гарантована справа!

Чистимо безплатно печі (форнеси) і даємо безплатну
цілодобову обслугову нашим сталим відборцям опалової оливи.
ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ!

DNIPRO FUEL OIL LTD.

2174 Dundas St. W. — Tel.: 537-2169 — Toronto 3, Ont.
950 Barton St. East — Tel.: 549-9634 — Hamilton, Ontario
Направляємо і вставляємо нові печі (форнеси)

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ СОЛОДОЩІВ HIGH PARK BAKERY & DELICATESSEN

Весільні торти, печива та всякі солодощі — після євро-
пейських зразків — з відповідними написами
в українській мові.

3023 Dundas St. W. — Tel.: 766-1942, Toronto 9

Власники: **ТЕРЕСА і СЕМЕН МОРОХ**

Єдине цього роду українське виробниче підприємство
в Торонті.

Обоє власники є уродженцями Лемківщини.

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ МЕБЛІВ МЕБЛІ І ВСЯКЕ ХАТНЕ УСТАТКУВАННЯ

ORBIT ● Найбільший вибір меблів **ORBIT**
● холодильників
● електричних і газових кухонь
● пральних машин
● телевізій
● всяка обстановка до спальень і кімнат.

WILLIAM HARNAJ

419 College St.

Tel.: 363-5359

Toronto 4, Ontario

СОЛЦЯ ОВСЛУГА!

● ДОГІДНІ УМОВИНИ!

*Перша українська фірма постачання ogrivальної оливи
І ГАЗОЛІНОВА СТАНЦІЯ*

FUTURE FUEL OIL & SERVICE STATION

945 Bloor St. W. — Toronto 4, Ont.

Tel.: LE 6-2551

Night: RO 2-9494

КНИГАРНЯ "А Р К А"

Книжки, журнали, часописи, шкільне
бюрове приладдя, різьби тощо.

575 Queen St. W. — Tel.: EM 6-7061 — Toronto, Ont.

НАЙКРАЩЕ ОБСЛУЖИТЬ ВАС УКРАЇНСЬКА ФІРМА

PROGRESS REAL ESTATE LTD.

1064 Bloor St. West — LE. 4-9286 — Toronto, Ont.

Б. Сенишин — власник

DEPENDABLE INSURANCE AGENCY Ltd.

полагодить Вам усі асекураційні потреби

СОЛІДНО — СКОРО — ФАХОВО

794 Bathurst St. — Tel.: 531-4695 — Toronto, Ont.

Власного виробу ковбаси та вуджене м'ясо поручає

І. П А В И Ч

809 Queen St. W. — 364-0658 — Toronto, Ont.

2986 Bloor St. W. — 769-9744 — Toronto, Ont.

CARDINAL & SON

FUNERAL DIRECTORS

УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ

366 Bathurst St. — Tel.: EM 8-8655 — Toronto 2B, Ont.

92 Annette Street

Tel.: RO 2-8141

INDUSTRIAL COATING COMPANY

ФАБРИКА ФАРБ І ЛЯКЕРІВ

108 Toryork Dr. — Weston, Ontario

Tel.: 741-5620

Президент: Т. М. БОЯР

MAIFAIR INN

Єдина модерна українська гостинниця-таверна

ДВІ БЕНКЕТОВІ ЗАЛІ ДО ВИНАЙМУ НА ВСЯКІ ОКАЗІЇ

1184 Queensway — Tel.: 259-1331 — Toronto, Ont.

Управитель: Дмитро Купяк

Українські крамниці споживчих товарів

IGA SUPERMARKET

413 Roncesvalles Ave. — Tel.: LE 3-7811 — Toronto, Ont.

2295 Bloor St. W. Tel.: 766-7138 — Toronto, Ont.

Власники: ПАВЛО БОЖИК і СТЕФАН СТАНЬКО

10 хвилин від центру Торонта

Visiting Toronto stay at the newest and the most modern

A.A.A. — NORTH AMERICAN MOTEL — C.A.A.

2147 Lakeshore Blvd. W. (Air Conditioned Units) Toronto 14, Ont.

Phone: CL 1-8729 — CL 5-1127

Марія Боднарчук і Степан Кулик — власники

STEVEN'S FARM PRODUCE

291 Roncesvalles Ave. — 532-1594 — Toronto 3, Ont.

**Розвозимо по Торонті й околиці, на всякі забави, прийняття,
добірний товар. — Гуртівня і детальічна продаж свіжого кур'я-
чого м'яса і яєць. — Індики, качки й гуски.**

СТЕПАН ГАРГАЙ

ХОЧЕТЕ КУПИТИ ЧИ
ПРОДАТИ ДІМ, ПІД-
ПРИЄМСТВО, ГОТЕЛЬ ?
ЧИ ФАРМУ

звертайтеся з повним
довірям

до

УКРАЇНСЬКОЇ ФІРМИ

В. В. ГРИНИКА

REAL ESTATE BROKER

726 QUEEN STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, CANADA

ПРИЙМАЄМО ВСЯКІ ІНВЕСТИЦІЇ

Phone: EM 3-5316 and EM 3-5317

Res.: EM 4-3846

М. СТЕФАНЮК

ОКУЛІСТ

AGINCOURT — ONTARIO

В. Н. БОДУЙКЕВИЧ

ПУБЛІЧНИЙ КНИГОВОД

1402 Dundas St. W. — Tel.: 531-7222 — Toronto, Ont.

Полагоджуємо всі роди книговедення і податкові справи.

WLLIAM N. BODDY — Accountants & Auditors

NIAGARA JEWELLERS

Поручаємо годинники знаних світових фірм, діаманти,
перстені, по знижених і дуже приступних цінах
Направляємо годинники.

720 Queen St. W. — Tel.: EM 4-5844 — Toronto, Ont.

SUPERIOR SAUSAGE CO.

1 A Montrose Ave. — Tel.: LE 1-8422 — Toronto 3, Ont.

Ковбаси, шинки, бекони і всякі першорядні м'ясива

Власники: Худоба, Рихліцький, Спорняк

HYGRADE WALLPAPER & PAINT CO.

23 St. John's Rd. (at Dundas St. W.) — Tel.: 767-0464 — Toronto, Ont.

Великий вибір першоякісних фарб, стінного паперу та
іншого господарського і електричного приладдя, як теж
приладдя для малювання

Гуртовий і дрібний продаж. — Ціни дуже приступні!

DUMKA'S JEWELLERY

УКРАЇНСЬКА ЮВЕЛІРНЯ

Власник — В. ДУМКА

Направляємо годинники.

Годинники, діаманти, перстени, золоті вироби
1167 Dundas St. W. — Tel.: LE 1-1488 — Toronto 4, Ontario

159 Delawere Ave. — Toronto, Ontario

Tel.: LE 6-7800 — LE 6-8085

A - Z Mechanical, Body and Paint, Towing
ЛЮБОВ І СТЕПАН ДРОЗД
власники підприємства

КРЕДИТОВА СПІЛКА

ПРИ ЦЕРКВІ М.Б.Н.П. В ТОРОНТІ

278 Bathurst St., Toronto 2B, Ont., Tel.: 368-4227

- Приймає ощадності на 5%
- Удляє особисті позики до висоти 5.000 дол. на 8½%
- Моргеджеві позики до 20.000 дол. на 8½% влюччю з асекурацією.

УРЯДОВІ ГОДИНИ:

Понеділок: 10 — 8 веч. Вівторок і середа: 10—3 попол.
Четвер і п'ятниця від 10 — 8 веч.

ПЕТРО ЖИДОВСЬКИЙ

ЕЛЕКТРИЧНИЙ КОНТРАКТОР

238 Walnut St. — 992-3068 — Livingston, N. J
Інсталяція в нових домах і всякі наприви
Гарантія — 5 літ!

У К Р А І Н С Ь К И Й Р о б і т н и ч и й С о ю з

**ОДНА З ПЕРЕДОВИХ БРАТСЬКИХ І ДОПОМОГОВИХ
УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВ У ЗДА І КАНАДІ**

Всеукраїнська установа — гордість української спільноти в ЗДА і Канаді. ● Об'єднує американських і канадійських громадян українського роду. ● Понад 30.000 членів, 10 мільйонів майна, два мільйони надвишки. ● Модерні і догідні роди забезпечення, низька членська вкладка, надзвичайна допомога. ● Допомога у випадку хвороби і каліцтва, безробіття і іншого нещастя. ● Допомога студіюючій молоді, стипендії, семінарії, спорт, дитячі підприємства, літні табори. ● Допомога українським культурним, громадським і гуманітарним установам.

ПЕРШОКЛЯСНА ВАКАЦІЙНА ОСЕЛЯ "ВЕРХОВИНА"

в Глен Спей, Н. Й.

Мальовничий, розкішний парк. ● Модерно устатковані кімнати. ● Купання і спорт. ● Культурна розвага.

ТИЖНЕВИК "НАРОДНЯ ВОЛЯ"

виразник української демократичної і державницької думки.

За інформаціями звертайтеся до:

**U K R A I N I A N
Workingmen's Association**

440 Wyoming Ave., Scranton, Pa.

Потрібні інформації уділять вам також організатори і секретарі Відділів Українського Робітничого Союзу в усіх більших українських осередках Канади і Америки!

**ЗА ОБ'ЄДНАННЯ УСІХ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧ
НИХ ЗЕМЕЛЬ У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ!**

“ЛЕМКІВСЬКІ ВІСТІ”

**ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ЩИРОЛЕМКІВСЬКИЙ ЧАСОПИС**

ПИШЕ ПРАВДУ про зруйновану українську землю Лемківщину,
вчить пізнавати рідну землю, рідну історію та українське життя на княжій українській Лемківщині,
закликає до взаємної пошани, згоди й співпраці всіх уродженців скривавленої сьогодні Лемківщини,
бореться за права рідних Сестер і Братів на рідних землях і на виселенні.

ЧИТАЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ТА ПОШИРЮЙТЕ
тільки свій щиролемківський часопис “Лемківські Вісті”.

Видає:

Головна Управа Організації Оборони Лемківщини

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА — \$3.00, ПІВРІЧНО — \$1.75

В усіх справах просимо писати:

L E M K O N E W S

P. O. Box No. 964

Toronto Adelaide St. P. O.

Toronto 1, Ont., Canada

DIOCESAN CHURCH GOODS

КРАМНИЦЯ ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ

278 Bathurst St., Toronto 2 B, Ont. — Phone: EM 4-7819

ВЕЛИКИЙ ВИБІР ЦЕРКОВНИХ РЕЧЕЙ: готові фелони, матерії і шовки на фелони — стихарі — чаші — свічники — церковні дзвони (з Франції) — фани й хоругви — свічки — церковне вино (португальське, еспанське і грецьке) — різні ікони — релігійні книжки — молитовники.